

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

การศึกษาการจัดการฟาร์มไก่เนื้อสามสายพันธุ์ของเกษตรกรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

The Studying on Three Kinds of Chicken Breeding in Farming Manegement

โดย

นายสุวัฒน์ ควงจันทร์โชติ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์ พีรชัย กุลชัย)

กรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์ เอนก บุญยสิน)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์ สุขุมภรณ์ จันทร์ศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาการจัดการฟาร์มไก่สามสายพันธุ์ของเกษตรกรอำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัด มหาสารคาม

โดย : นายสุวสันต์ ดวงจันทร์โชติ

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ : .....

(อาจารย์ พีรชัย กุลชัย)

3 / 2564 / 44
...../...../.....

การศึกษาการจัดการฟาร์มไก่สามสายพันธุ์ของเกษตรกรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 ราย ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเชิงคุณภาพในเรื่องการจัดการฟาร์มซึ่งเกษตรกรผู้ทำการเลี้ยงไก่สามสายพันธุ์สามารถสรุปผลได้ดังนี้

การจัดการฟาร์มของเกษตรกร ด้านโรงเรือนทำการสร้างโรงเรือน ขนาดตามมาตรฐานการ สร้างจะมีการใช้ผ้าหรือพลาสติกปิดกันด้านข้าง หลังคาเป็นหลังคาหน้าจั่วชั้นเดียวเป็นส่วนใหญ่ วัสดุ มุงหลังคาเป็นหญ้าคาส่วนใหญ่ โรงเรือนตั้งตามตะวัน โรงเรือนสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง และปูพื้นด้วย คอนกรีต อากาศถ่ายเทภายในโรงเรือนได้ดี อาหารที่ให้ไก่กินจะเป็นอาหารเม็ดในไก่ใหญ่และอาหาร ผงในไก่เล็ก การเก็บอาหารจะเก็บไว้ในโรงเรือนหรือที่สำหรับเก็บอาหาร การให้น้ำและอาหารจะทำการให้ตลอดเวลา จำนวนอาหารที่ให้ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนจับขาย 240 กิโลกรัมต่อไก่ 100 ตัว เกษตรกร ส่วนใหญ่จะไม่มีกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็น วัคซีนที่ให้ไก่จะฉีดวัคซีนที่สำคัญและอยู่ในช่วง ที่มีโรคนั้นระบาดอยู่ซึ่งจะมีการให้วัคซีนที่สำคัญ คือ ฝีดาษ หลอดลมอักเสบ และ อหิวาต์ เกษตรกร ส่วนใหญ่จะมีการทำความสะอาดโรงเรือน การทำความสะอาดถึงน้ำและถึงอาหาร มีการทำความสะอาดพื้นและบริเวณรอบๆ โรงเรือน เกษตรกรจะมีการทำการกำจัดซากไก่ที่ตายไม่ว่าจะเป็นการฝัง หรือเผา การเข้าออกโรงเรือนไม่มีการทำความสะอาดร่างกาย เกษตรกรจะมีการกักดูไก่ทุกครั้งที่น่า ลูกไก่มาเลี้ยง เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการตัดปากไก่ เพื่อป้องกันการจิกกันของไก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	ก
สารบัญภาพ	ก
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1
ขอบเขตของการศึกษา	2
นิยามศัพท์	2
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	
ความเป็นมาของไก่	3
สายพันธุ์ไก่เนื้อ	5
ตลาดไก่เนื้อ	6
การจัดการฟาร์ม	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	
ประชากร	30
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	30
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	31
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	32
ระยะเวลาและสถานที่ทำการศึกษา	32
งบประมาณที่ใช้ในการศึกษา	32
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	33
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	84
เอกสารอ้างอิง	86

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ความต้องการโภชนะในอาหารไก่กระทุงระยะต่างๆ	9
ตารางที่ 2 ความต้องการโภชนะในอาหารไก่พ่อแม่สายพันธุ์เนื้อ	11
ตารางที่ 3 มาตรฐานการให้อาหาร น้ำ และ อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อของไก่เนื้อ	12
ตารางที่ 4 การให้วัคซีน	14
ตารางที่ 5 แสดงน้ำหนักมีชีวิตและจำนวนอาหารที่จำกัดให้ไก่รุ่นเพศเมียอายุ 7-14 สัปดาห์ กินในแต่ละสัปดาห์	21
ตารางที่ 6 วัคซีนที่ใช้ในไก่สามสายพันธุ์	23
ตารางที่ 7 แสดงการดำเนินงานทำปัญหาพิเศษ	32
ภาพที่ 1 การผสมพันธุ์ไก่สามสายพันธุ์	5

สารบัญภาพ

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ไก่กระทงหรือไก่เนื้อนิยมเลี้ยงกันมาประมาณ30กว่าปีแล้วซึ่งก่อนหน้านั้นโดยทั่วไปนิยมบริโภคไก่ใหญ่ที่เป็นไก่พื้นบ้าน หรือไก่ตอน สำหรับไก่เนื้อนี้โดยเฉลี่ยเป็นไก่ที่มีอายุไม่เกิน 8 สัปดาห์ มีน้ำประมาณ 2 กิโลกรัม เป็นพันธุ์ไก่ที่ใช้อาหารน้อย มีอัตราการแลกเนื้อสูง เนื้อไก่นุ่มไม่เหนียว

(ไชยา,2542) การเลี้ยงไก่เนื้อได้กลายเป็นอุตสาหกรรมผลิตเนื้อสัตว์ที่สำคัญยิ่ง การเลี้ยงไก่เพื่อส่งตลาดนั้นมีเทคนิคและวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก เหมาะสำหรับผู้ที่มีใจจะเลี้ยงที่ยังไม่ค่อยมีความชำนาญ การเลี้ยงไก่เนื้อมีความได้เปรียบกว่าการเลี้ยงสัตว์อื่นๆ บ้าง ตรงที่มีความเสี่ยงน้อย เพราะปัจจุบันมีพันธุ์ไก่ที่ผ่านการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์มาแล้ว มีอัตราการเจริญเติบโตเร็ว กินอาหารน้อย และมีความต้านทานต่อโรคต่างๆ ได้ดี สำหรับไก่ลูกผสมนั้นมีด้วยกันหลายสายพันธุ์ ที่สำคัญและมีเกษตรกรกำลังให้ความสนใจ ก็คือ ไก่เนื้อสามสายพันธุ์ ซึ่งเป็นไก่ลูกผสมที่มีการพัฒนาขึ้นมา จนเป็นไก่เนื้อที่มีคุณภาพแต่สำหรับการเลี้ยงไก่ไม่ว่าจะเป็นไก่เนื้อพันธุ์ใดต้องเข้าใจในเรื่องของการเลี้ยงและที่สำคัญถือเป็นหัวใจสำคัญของการเลี้ยงคือ ในด้านการจัดการฟาร์มไก่เนื้อ การจัดการฟาร์มนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความเข้าใจ ความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยง เกษตรกรที่จะทำการเลี้ยงจะต้องศึกษาหาความรู้ให้มากเนื่องจากการจัดการฟาร์มถือว่าเป็นการรวมเรื่องต่างๆภายในฟาร์มนั้นถ้าหากเกษตรกรไม่มีความชำนาญ หรือไม่มีความเข้าใจเรื่องอาจจะทำให้การเลี้ยงไก่ไม่ประสบความสำเร็จ อาจทำให้ขาดทุนได้

ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษากิจการฟาร์มของเกษตรกรผู้ทำการเลี้ยงไก่เนื้อสามสายพันธุ์ จำนวน 20 ราย ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดการฟาร์ม ไก่เนื้อสามสายพันธุ์ของเกษตรกร ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการฟาร์มของเกษตรกรกับการเลี้ยงไก่เนื้อสามสายพันธุ์แบบมาตรฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงการจัดการฟาร์มไก่เนื้อสามสายพันธุ์ของเกษตรกรในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2 เพื่อนำข้อมูลการเลี้ยง และการจัดการฟาร์มที่ถูกต้องไปแนะนำเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่สามสายพันธุ์ต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาการจัดการฟาร์มของเกษตรกรที่เลี้ยงไก่เนื้อสามสายพันธุ์ จำนวน 20 ราย ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในปี 2543

นิยามศัพท์

ไก่เนื้อสามสายพันธุ์ หมายถึง ไก่เนื้อที่เกิดจากการผสมพันธุ์กันขึ้น โดยเป็นไก่ลูกผสมที่มี ปริมาณของสายเลือดไก่เนื้อพันธุ์แท้ 3 สายเลือด (เซียงไฮ้*โรดไอแลนด์เรด*บาร์พลิมร็อค)

อัตราการแลกเนื้อ หมายถึง อัตราของอาหารที่ไก่กินเข้าไปแล้วสามารถเปลี่ยนจากอาหาร นั้นให้กลายเป็นเนื้อโดยการนำอาหารนั้นไปเสริมสร้างร่างกายให้เจริญเติบโต

เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่ได้ทำการเลี้ยงไก่เนื้อสามสายพันธุ์ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม

ไก่ตอน หมายถึง ไก่เพศผู้ที่ทำการผ่าเอาลูกอั้นทะออกเพื่อทำการขุนให้เป็นไก่เนื้อ

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจเอกสารใน 5 ลักษณะดังนี้

1. ความเป็นมาของไก่
2. สายพันธุ์ไก่เนื้อ
3. ตลาดไก่เนื้อ
4. การจัดการฟาร์มไก่เนื้อ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความเป็นมาของไก่

1.1 ประวัติไก่เนื้อ

เมื่อประมาณ 150 ล้านปีที่ผ่านมา ได้มีสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่งบังเกิดขึ้นบนโลก มีชื่อเรียกว่า พเทอโรแดคตี (Pterodactyl) สัตว์ชนิดนี้มีปีกใช้บินได้ มีฟันเป็นซี่แหลมอยู่ที่ขากรรไกรบนและล่าง ที่ปลายปีกมีนิ้ว 3 นิ้ว แยกออกจากกันชัดเจน ลักษณะของนิ้วนั้นคล้ายกรงเล็บมีหางยาวประกอบด้วยกระดูกข้อต่อของหาง 18-21 ท่อน ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ปีกในปัจจุบันที่มีกระดูกท่อนหางเพียง 5-8 ท่อน เชื่อว่าสัตว์ชนิดนี้เป็นต้นกำเนิดของนกชนิดต่าง ๆ ในโลกนี้ ต่อมาเมื่อกาลเวลาล่วงเลยไป สัตว์เลื้อยคลานที่บินได้ชนิดนี้ได้สูญหายไปจากโลก แต่มีสัตว์ปีกหลายชนิดที่พบได้ในปัจจุบันเกิดขึ้นมาแทนที่ ในจำพวกนี้ได้มีสัตว์ปีกชนิดหนึ่งที่มนุษย์รู้จักกันดี และมีความสำคัญต่อมนุษย์มากคือ ไก่ เชื่อกันว่าไก่ในโลกนี้มีต้นกำเนิดครั้งแรกที่บริเวณภาคกลาง และภาคใต้ของประเทศอินเดีย แถบไหล่ภูเขาหิมาลัย พม่า ศรีลังกา เกาะสุมาตรา และเกาะชวา สัตว์ปีกพวกนี้ได้ถูกเรียกชื่อทางวิทยาศาสตร์ อยู่ในปัจจุบันนี้ได้มีต้นกำเนิดมาจาก 4 สายพันธุ์ดั้งเดิม คือ ไก่ป่าสีแดง (Gallus bunkia) ไก่ป่าซีลอน (Gallus lofayetti) ไก่ป่าสีเทา (Gallus sonneratti) และไก่ป่าชวา (Gallus Varius) (บุญลือ, 2533:228)

สัตว์ที่นิยมในการเลี้ยงมีหลายชนิดที่ให้เนื้อ เช่น เป็ดเนื้อ นกกระทา ห่าน ไก่วง นกกระทอกเทศ เป็นต้น แต่สัตว์ปีกให้เนื้อดังกล่าวยังไม่เป็นที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลายเหมือนไก่เนื้อ ไก่กระทง อาจเป็นเพราะสัตว์ปีกให้เนื้อจำพวก เป็ดหรือห่าน นกกระทา ไก่วง นกกระทอกเทศ ยังไม่มีการปรับปรุงพันธุ์กันอย่างจริงจัง หรือไม่ต่อเนื่อง การเลี้ยงยังยุ่งยาก และคุณภาพในเรื่องรสชาติยังไม่

เป็นที่ยอมรับ และยังไม่เป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั่วไป แต่จะได้รับความนิยมบริโภคจากผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มเท่านั้น (อาวูธ,2529:507)

ไก่อเนื้อ หรือไก่กระทรง นิยมเลี้ยงกันมาประมาณ 30 กว่าปีแล้ว ซึ่งก่อนหน้านั้นโดยทั่วไปนิยมบริโภคไก่ใหญ่ที่เป็น ไก่พื้นเมืองหรือไก่ต้อน สำหรับไก่เนื้อโดยเฉลี่ยเป็นไก่ที่มีอายุไม่เกิน 8 สัปดาห์ มีน้ำหนักประมาณ 2 กิโลกรัม เป็นพันธุ์ไก่ที่ใช้อาหารน้อยมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อสูง เนื้อไก่อนุ่มไม่เหนียวการเลี้ยงไก่เนื้อ ทั้งนี้ใคร่ขอยกแนวคิดของ ไชยา (2543:78) กล่าวมาไว้ ณ ที่นี้คือ การเลี้ยงไก่เนื้อได้กลายเป็นอุตสาหกรรมผลิตเนื้อสัตว์ที่สำคัญยิ่ง มีระบบการจัดการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งระบบการผลิตไก่อเนื้อนั้นแบ่งเป็น 2 ฝ่ายด้วยกัน คือ ฝ่ายเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่ เพื่อผลิตลูกไก่ โดยรวมโรงฟักไข่เข้าไปด้วย และฝ่ายเลี้ยงลูกไก่เพื่อผลิตไก่อเนื้อส่งตลาด กล่าวคือ การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่เพื่อผลิตลูกไก่ นับเป็นงานที่ต้องใช้ทุน และใช้วิชาการที่ดีที่เหมาะสมต้องทดสอบพันธุ์ที่จะใช้ผสมพันธุ์ว่าคุณภาพและประสิทธิภาพในการผลิตเนื้อสูงเพียงใด และจะต้องจัดการผสมพันธุ์ไก่อเนื้อเพื่อผลิตไข่มาฟัก ซึ่งอาจดำเนินการด้าน โรงฟัก และจัดจำหน่ายลูกไก่ด้วย ส่วนการเลี้ยงไก่อเนื้อเพื่อส่งตลาดนั้นมีเทคนิค และวิธีการเลี้ยงที่ไม่ยุ่งยาก จึงเหมาะสำหรับผู้สนใจคิดจะเลี้ยงที่ยังไม่ค่อยมีความชำนาญ การเลี้ยงไก่อเนื้อมีความได้เปรียบกว่าการเลี้ยงสัตว์อื่น ๆ บ้าง ตรงที่มีความเสี่ยงน้อย เพราะปัจจุบันมีพันธุ์ไก่ที่ผ่านการคัดเลือก และปรับปรุงพันธุ์มาแล้วว่ามีอัตราการเจริญเติบโตเร็ว กินอาหารน้อย และมีความต้านทานต่อโรคต่าง ๆ ได้ดี ทั้งยังมีปัจจัยการผลิตซึ่งประกอบขึ้นเป็นอุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่อเนื้อที่สมบูรณ์

1.2 ประวัติไก่อสามสายพันธุ์

กรมปศุสัตว์มีนโยบายด้านการวิจัย และพัฒนาพันธุ์สัตว์ปีกและเทคโนโลยีการจัดการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และการเลี้ยงดูของเกษตรกรรายย่อยในท้องถิ่น และเป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งในปัจจุบันความนิยมของผู้บริโภคเน้นไปที่ไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้เพราะรสชาติเนื้อแน่น ไชมันดำและเนื้อมีกลิ่นหอม ซึ่งตรงกันข้ามกับไก่อเนื้อโตเร็วที่มีจำหน่ายอยู่ทั่วไปในท้องตลาด ดังนั้นกลุ่มงานสัตว์ปีกกองบำรุงพันธุ์สัตว์ จึงได้ทำการวิจัยผสมพันธุ์ไก่อสามสายพันธุ์ขึ้นมาเพื่อทำสายแม่พันธุ์พื้นเมืองแล้วจะให้ลูกผสมสี่สายพันธุ์ที่มีลักษณะไม่แตกต่างกับไก่พื้นเมือง คุณภาพเนื้อทัดเทียมหรือดีกว่าไก่พื้นเมือง การวิจัยพันธุ์ได้เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2537 ที่สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์บางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และวิจัยต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ที่สถาบันวิจัยและพัฒนาสัตว์ปีกแห่งชาติ อำเภอ กบินทร์บุรีจังหวัดปราจีนบุรี การวิจัยพันธุ์มีวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่ง คือ ให้เกษตรกรขยายพันธุ์เองได้ ไม่กลายเป็นพันธุ์ และไก่อสามสายพันธุ์ยังเป็นแม่พันธุ์พื้นฐานสำหรับผสมเป็น ไก่อเนื้อพื้นเมืองโตเร็ว ทำสายพันธุ์ได้อีกด้วย คือ สามารถที่จะปรับเปลี่ยนสลับพ่อพันธุ์ให้ได้ลูกโตเร็วโตช้าโตเร็วได้

อเมริกันในปี ค.ศ. 1935 ต่อมาได้รับการปรับปรุงให้เป็นไก่เนื้อจนเป็นที่นิยมน้อยอยู่ระยะหนึ่ง และไก่ลูกผสมคอร์นิช-นิวแฮมเชียร์ นับเป็นลูกผสมที่มีผู้เลี้ยงกันมากแต่เนื่องจากขนอ่อน (Pinfeathers) ของไก่นิวแฮมเชียร์มีสีเข้มหรือดำ ทำให้ผิวหนังไก่ไม่สวยเมื่อตอนขนสุกไก่เนื้อที่ขนสีขาวไม่ได้ จึงหมดความนิยมในระยะต่อมา ไก่นิวแฮมเชียร์เมื่อโตเต็มที่ (Mature) มีน้ำหนักกระหว่า 6.50-8.50 ปอนด์ (ประมาณ 2.95-3.90 กิโลกรัม)

2.4. ไก่พันธุ์บราห์มา (Brahma) เป็นไก่อินเดียแต่ไปแพร่หลายในประเทศจีน บางคนเรียกไก่พันธุ์นี้ว่าไก่เซียงไฮ้สเทา (Gray Shanghais) มีผู้นำเข้าไปประเทศอังกฤษ และอเมริกา ในระหว่างปี ค.ศ. 1940-1950 จนได้ยอมรับเป็นไก่พันธุ์แท้จากสมาคมสัตว์ปีกอเมริกัน ค.ศ. 1874 และบราห์มาสีทองเมื่อ ค.ศ. 1924

2.5 ไก่พันธุ์โคชิน (Cochin) ไก่โคชินถือกำเนิดมาจากประเทศจีน เดิมเรียกว่าพันธุ์เซียงไฮ้จีน (Chinese Shanghai) มีผู้นำเข้าไปในประเทศอังกฤษและอเมริกาในราวปี ค.ศ. 1854 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นพันธุ์โคชิน ไก่โคชินเดิมมีสีทองต่อมาได้รับการผสมและคัดเลือกพันธุ์จนได้ไก่โคชิน ชนิดต่างๆ 4 ชนิด คือ โคชินสีขาว สีดำ สีทอง และ โคชินพาทริดจ์ (Partridge Cochins)

2.6 ไก่พันธุ์แลงชาน (Langshans) ไก่แลงชาน มี 2 ชนิด คือ แลงชานสีดำ และแลงชานสีขาว แลงชานสีดำถือกำเนิดมาจากประเทศจีนตอนเหนือ และนำเข้ามาประเทศอังกฤษ และอเมริกา ไก่แลงชานสีดำได้ถูกยอมรับเป็นไก่พันธุ์มาตรฐานของอเมริกัน ในปี ค.ศ. 1893

2.7 ไก่พันธุ์ออร์พิงตัน (Orpington) ไก่พันธุ์ออร์พิงตัน ได้รับจากการผสมและคัดเลือกพันธุ์ระหว่างไก่แลงชานดำ ไบเนอร์ก้าดำ พลิมชรีก และ โคชิน ที่เมืองออร์มิงตัน ประเทศอังกฤษ และยอมรับเป็นไก่พันธุ์แท้ในปี ค.ศ. 1886 มีด้วยกัน 4 ชนิด คือ สีขาว สีดำ สีทอง และสีน้ำเงิน เป็นไก่พันธุ์ที่รูปร่างคล้ายๆ ไก่พันธุ์พลิมชรีก แต่มีขนาดใหญ่กว่า ลำตัวยาวลึกและกว้าง มีกระดูกใหญ่ ขนฟูกว่าไก่อเมริกัน มีหงอนจักร น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่ 8-10 ปอนด์ (ประมาณ 3.6-4.5 กิโลกรัม)

3. ตลาดไก่เนื้อ สมศักดิ์ (2530:240) กล่าวไว้ว่าได้แบ่งตลาดไก่เนื้อออกเป็น 2 ระบบด้วยกันคือ

3.1 วิธีการตลาดไก่เนื้อสำหรับผู้เลี้ยงแบบอิสระ ผู้เลี้ยง จะขายไก่เนื้อมีชีวิตให้กับพ่อค้ารวบรวม พ่อค้าขายปลีกไก่ชำแหละ ตัวแทนบริษัท และพ่อค้ากรุงเทพ

3.2 วิธีการตลาดไก่เนื้อสำหรับผู้เลี้ยงแบบมีสัญญาผูกพันผู้เลี้ยง ไก่ ซึ่งมีสัญญาผูกพันการซื้อขายไว้กับบริษัทหรือตัวแทนบริษัทจะต้องขายไก่มีชีวิตทั้งหมดให้กับบริษัท หรือตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์ ตามข้อตกลง ไก่มีชีวิตจะถูกส่งเข้าโรงฆ่า เพื่อทำการชำแหละ ไก่ส่วนหนึ่งจะส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ และอีกส่วนหนึ่งจะจำหน่ายให้กับพ่อค้าปลีกชำแหละในกรุงเทพฯ

3.2.1 ตลาดต่างประเทศ สมศักดิ์ (2530 : 240) กล่าวว่า ไทยส่งออกเนื้อไก่แช่แข็ง (Frozen Chicken) ไปจำหน่ายยังต่างประเทศเป็นครั้งแรกในปี 2516 โดยบริษัทกรุงเทพค้าสัตว์เป็นผู้ส่งออกเป็นรายแรกในปี 2534 มีโรงฆ่าสัตว์และชำแหละไก่แช่แข็งเพื่อส่งออกจำนวน 10 โรง (9 บริษัท) ดังนี้

1) บริษัท กรุงเทพค้าสัตว์มี 2 โรงงานตั้งอยู่ที่เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ และจังหวัดสมุทรปราการ

2) บริษัท สหฟาร์ม จำกัด ตั้งอยู่ที่ เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ

3) บริษัท แหลมทองผลิตภัณฑ์อาหาร จำกัด ตั้งอยู่ที่ อำเภอสาทราน จังหวัดนครปฐม

นครปฐม

4) บริษัท ไก่สดเซนทาโก จำกัด ตั้งอยู่ที่ รังสิต จังหวัดปทุมธานี

5) บริษัท ไก่สดศรีไทย จำกัด ตั้งอยู่บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

6)บริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด ตั้งอยู่ที่ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

7) บริษัท เจเนอรัลฟูดส์โพลทรี(ไทย) จำกัด ตั้งอยู่ที่บางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

สมุทรปราการ

8) บริษัท กรุงเทพโปรดิวิส์ จำกัด ตั้งอยู่ที่ แก่งคอย จังหวัดสระบุรี

9) บริษัท พี เจ ฟูดส์ อุตสาหกรรม จำกัด ตั้งอยู่ที่ หมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

สำหรับเนื้อไก่แช่แข็งที่ส่งออกนั้นสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ ไก่ชำแหละแช่แข็งทั้งตัว (Whole Chicken) และเป็นชิ้นชำแหละไก่แช่แข็งได้แก่ เนื้ออก (Boneless Breast) เนื้อสันใน (Fillet) ส่วนขา (Leg) สะโพก (Thigh) น่อง (Drumstick) ปีก (Wing) ปีกบน (Wingstrick) และ ส่วนปีกล่าง (Fulro) ส่วนมากจะส่งออกในรูปแบบของชิ้นส่วนชำแหละแช่แข็งมากกว่าไก่ชำแหละ แช่แข็งทั้งตัว สำหรับตลาดส่งออกเนื้อไก่แช่แข็งที่สำคัญ ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ประเทศญี่ปุ่น โดยมีปริมาณการส่งออกประมาณร้อยละ 80-90 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด ในจำนวนนี้คิดเป็นร้อยละ 50 ของปริมาณไก่ที่เลี้ยงในประเทศทั้งหมด ตลาดส่วนนี้มีคู่แข่งที่สำคัญ คือ อเมริกา จีน บราซิล และ ฝรั่งเศส ส่วนตลาดที่สำคัญรองลงมา ได้แก่ ฮองกง ประเทศสิงคโปร์ ประเทศเยอรมนี และประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

4. การจัดการฟาร์ม

4.1 การจัดการฟาร์มไก่เนื้อ

4.1.1 โรงเรือน ขอยกคำกล่าวของ สุชีพ (2527 : 34) ซึ่งกล่าวไว้ว่า โรงเรือนที่ดีจะประกอบไปด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) ขนาดของโรงเรือน ขนาดของโรงเรือนเลี้ยงไก่ ในภูมิประเทศ เช่น ประเทศไทย การก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่ควรคำนึงถึงการถ่ายเทอากาศ เพื่อให้อากาศเกิดการหมุนเวียน จะทำให้เกิดกระแสพัดผ่าน สามารถลดอุณหภูมิภายในโรงเรือนได้อย่างดีในสภาพอากาศบ้านเรา ควรสร้างโรงเรือนที่มีขนาดความกว้างไม่เกิน 10 เมตร และไม่ต่ำกว่า 8 เมตร ถ้าหากสร้างกว้าง และใหญ่เกินไป จะทำให้หลังลาดและกว้างเกินไป อากาศจะถ่ายเทไม่สะดวก ทำให้อุณหภูมิภายในโรงเรือนสูงและในทางตรงกันข้าม ถ้าหากสร้างแคบโรงเรือนก็จะไม่สามารถเป็นที่หลบฝนสำหรับไก่ได้

2) ทำเลที่ตั้ง ทำเลในการเลี้ยงไก่ ควรไม่เป็นที่ลุ่มน้ำขัง พื้นคอกน้ำท่วมไม่ถึง และควรอยู่สูงกว่าระดับดินธรรมชาติ 30-50 เซนติเมตร พื้นที่คอกควรเป็นที่เนินและลาดเทเล็กน้อย เพื่อที่จะระบายน้ำได้สะดวก เนื้อดินถ้าค่อนข้างมีทรายมากจะช่วยให้การระบายน้ำดีแห้ง และรักษาความสะอาดได้ง่าย ควรมีต้นไม้ใหญ่ในทิศทางที่จะลดแสงแดดตอนบ่ายที่มีความรุนแรง ควรมีแหล่งน้ำจืดที่สะอาดอยู่ใกล้และสามารถใช้ได้สะดวก และเพียงพอแก่ความต้องการของไก่ทั้งหมด ทำเลดังกล่าวไม่ควรจะอยู่ไกลจากถนนใหญ่หรือเส้นทางขนส่งมาก อุปกรณ์ต่างๆระหว่างฟาร์มกับตลาดอยู่ใกล้ พื้นที่ในการเลี้ยงมีขนาดใหญ่พอสมควรขยายกิจการได้ในภายหลัง และเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่

3) ทิศทางของลมและแสงทิศทางของโรงเรือนเลี้ยงไก่นั้นสำคัญมาก โดยเหตุที่ประเทศไทยอยู่ในเขตอากาศร้อนและมีแสงแดดตลอดปี โดยเฉพาะในฤดูร้อน ฉะนั้นในการสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่ควรต้องสร้างหลบแสงแดดที่ส่องเข้าในโรงเรือนได้โดยการสร้างโรงเรือนตามตะวันคือ ให้หัวและท้ายอยู่ในทิศตะวันออก-ตะวันตก เพื่อช่วยลดปริมาณของแสง

4.1.2 อาหารไก่

1) อาหารไก่กระตัง

ไก่กระตังต้องการอาหารที่มีพลังงานสูงเพื่อให้ไก่มีกการเจริญเติบโตดี และมีประสิทธิภาพ การใช้อาหารดีโดยพลังงานในอาหารที่เพิ่มขึ้นทุก ๆ 110 กิโลแคลอรี/กิโลกรัม จะทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น 0.045 กิโลกรัม และประสิทธิภาพการใช้อาหารดีขึ้น 0.1 จุด ระดับไขมันสูตรอาหารไก่เนื้อสามารถใช้ได้ถึง 8 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ไก่กระตังจะต้องได้รับอาหารในปริมาณมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ทำให้ไก่โตเร็วและใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงสั้น สำหรับไก่นั้นไยระยะที่เป็นไก่เล็กอายุไม่เกิน 24 สัปดาห์ จะมีความต้องการ โปรตีน 23.24 % พลังงานที่ใช้ในการเผาผลาญอาหารนั้น 3190 Kcal/ Kg แคลเซียมที่ใช้ 0.9 % และ ฟอสฟอรัส 0.75 % ในระยะที่เจริญเติบโตคือตั้งแต่ไก่อายุ 25 – สัปดาห์ ระยะนี้ไก่จะมีความต้องการ โปรตีนน้อยลง คือ ต้องการเพียง 20.21 % พลังงานจะเพิ่มมากขึ้นเพื่อใช้ในการเผาผลาญ อาหารคือ 3300 Kcal/ Kg ส่วนความต้องการแคลเซียมและฟอสฟอรัสจะลดลงเล็กน้อยคือ 0.8 % และ 0.7 % ดังแสดงในตารางที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 ความต้องการโภชนะในอาหารไก่กระทุงระยะต่าง ๆ

	อายุ	โปรตีน	พลังงาน	แคลเซียม	ฟอสฟอรัส
โปรแกรม 1					
ระยะเล็ก	0-24	23.24	3190	0.9	0.75
ระยะเจริญเติบโต	25-ตลาด	20.21	3300	0.8	0.7
โปรแกรม 2					
ระยะเล็ก	0-24	23.24	3190	1	0.75
ระยะเจริญเติบโต	25-40	23-24	3300	0.9	0.7
ระยะสุดท้าย	40-ตลาด	18-19	3344	0.8	0.7

ที่มา : North and Bell (1990)

4.1.3. รูปของอาหาร อุทัย (2529:187) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1) อาหารปั่น (Mash Feed)

เป็นอาหารที่ผสมจากวัตถุดิบที่ละเอียดแล้วหลาย ๆ อย่างคลุกเคล้าให้เข้ากัน โดยมากจะเติมยาปฏิชีวนะ วิตามิน แร่ธาตุ และกรดอะมิโนที่จำเป็นลงไปด้วย แบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ อาหารปั่นแห้ง (Dry mash) และอาหารปั่นเปียก (Wet mash)

2) อาหารอัดเม็ด (Pellet Feed)

เป็นอาหารปั่นที่นำมาอัดเป็นเม็ดอาจจะใช้ไอน้ำช่วย หรือไม่ใช้ก็ได้ มีข้อดี

คือ

- 2.1) ช่วยให้ไก่กินอาหารได้มากขึ้น
- 2.2) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้อาหาร
- 2.3) ทำให้อาหารสูญเสียย่อยลง
- 2.4) การให้อาหารทำได้ง่ายกว่า
- 2.5) วิตามินที่ละลายในไขมันถูกทำลายช้าลง

แต่มีข้อเสียดังนี้ คือ

- 2.1) เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น
- 2.2) เมื่ออัดเม็ดแล้วต้องทำให้อาหารแตกเป็นเสี่ยง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3) ทำให้ไก่อินน้ำมากขึ้น

2.4) ถ้าเป็ยกน้ำอาหารจะขึ้นมากกว่าอาหารป่น

2.5) อาหารเม็ดทำให้ไก่อจิกกันมากขึ้น

3) อาหารอัดเม็ดคัสแตก (Crumble Feed)

เป็นอาหารอัดเม็ด แต่นำมาตีให้แตก โดยมีขนาดอยู่ระหว่างป่นกับอัดเม็ด

ไม่หยาบหรือละเอียดจนเกินไป เหมาะสำหรับไก่กระทง

4.1.4 วิธีการควบคุมอาหาร

การควบคุมอาหารควรใช้อาหารไก่ที่ใช้กันในปัจจุบันมี 2 วิธี ลัดดา (2530:113) ได้นำเสนอไว้ดังนี้

1) การให้อาหารแบบจำกัดปริมาณที่ให้ (Limited Feeding) เป็นการให้อาหารอย่างจำกัด เพื่อชะลอการเจริญเติบโตของไก่ ทำให้อายุเมื่อโตเต็มวัยช้าลงทำให้ไก่มีความพร้อมมากขึ้น นิยมใช้ในไก่ไข่ และไก่พ่อแม่พันธุ์ระยะรุ่น การจำกัดอาหารสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

1.1) การให้อาหารทุกวันแต่จำกัดปริมาณที่ให้ (Restricted feed in take everyday)

เป็นการให้อาหารแบบจำกัดปริมาณอาหารที่ไก่ควรจะได้รับในแต่ละวัน ปริมาณอาหารที่ให้คำนวณจากคู่มือการเลี้ยง วิธีการนี้ทำให้ไก่ไม่เครียด ทำให้ไก่มีการปรับตัวจากการที่เคยกินอาหารอย่างเต็มที่มาเป็นกินอาหารอย่างจำกัด ทำให้การเจริญเติบโตช้าลง

1.2) การให้อาหาร แบบเว้นวัน (Skip a day feeding)

การให้อาหารแบบเว้นวัน เป็นการนำอาหารที่ทำให้ไก่อินใน 2 วันมาให้นในวันเดียวกัน และให้เพียงครั้งเดียว ดังนั้นไก่ทุกตัว จะหิวในวันที่ไม่ได้ให้อาหาร ทำให้เกิดความเครียดมากกว่า เมื่อถึงวันให้อาหารไก่ทุกตัวจะแย่งกันกินอาหารทำให้อุปกรณ์ให้อาหารเกิดความเสียหายได้ นอกจากนี้ไก่แต่ละตัวจะกินอาหารมากเกินความต้องการของร่างกายทำให้เกิดการจุก เพราะทางเดินอาหารขยายใหญ่ และอาหารส่วนใหญ่จะไม่ถูกย่อย ทำให้ประสิทธิภาพการใช้อาหารเลวลง ไก่จะกินน้ำมากในวันที่ยอดอาหารทำให้น้ำหนักลดลง และวัสดุรองพื้นเป็ยกขึ้น สิ่งที่ต้องระวังในการให้อาหารแบบนี้ คือ เนื้อที่กินอาหารจะต้องพอเพียงสำหรับไก่ทุกตัวที่จะเข้ากินอาหารได้พร้อมกัน ถ้าเนื้อที่กินอาหารไม่พอจะทำให้เกิดการแย่งกันกินอาหารตัวที่อ่อนแอกว่าจะไม่ได้กินทำให้ความสม่ำเสมอของฝูง

1.3) การให้อาหารแบบ 2 วัน 1 วัน 1 วัน (Feed 2 days and skip 1 day)

เป็นการนำอาหารที่จะให้ไก่อินเพียง 2 วัน วันละเท่า ๆ กัน วิธีการให้อาหารแบบนี้ ทำให้เกิดความเครียดน้อยกว่า แบบการให้อาหาร แบบเว้นวัน นอกจากจะเป็นการควบคุมน้ำหนักตัวแล้วยังเป็นการช่วยลดการกินอาหารในปริมาณมีมากจนเกินไป เนื่องจากการให้อาหาร แบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เว้นวันอย่างต่อเนื่องจะทำให้ปริมาณอาหารที่ให้ในแต่ละครั้งมีปริมาณมาก ไก่จะต้องกินอาหาร 1.5 เท่าของอาหารที่เคยกินปกติ การนำโปรแกรมการให้อาหาร 2 วันเว้น 1 วัน มาใช้จึงเป็นการลดปริมาณที่ให้ในแต่ละครั้งได้ ทำให้ท่อทางเดินอาหารและกระเพาะพักไม่ขยายใหญ่มา

1.4) การให้อาหารแบบ 5 วันเว้น 2 วัน ใน 1 สัปดาห์ (Feed 5 days and skip 2 days)

เป็นการนำอาหารที่จะให้ไก่กินใน 7 วัน มาแบ่งให้กินใน 5 วัน ๆ ละเท่ากัน ทำให้เกิดความเครียดน้อยกว่าการให้อาหารแบบเว้นวันและ แบบ 2 วันเว้น 1 วัน การให้อาหารแบบ 2 วัน เว้น 1 วัน อย่างต่อเนื่องจะทำให้ปริมาณที่ให้ในแต่ละครั้งมีมาก

2) การให้อาหารแบบไม่จำกัด (Full Feeding) เป็นการให้อาหารไก่กิน อย่างเต็มที่ โดยไม่ได้จำกัดปริมาณอาหารที่ให้นิยมใช้ใน ไก่กระทง และไก่ไข่ระยะเล็ก ทำให้ไก่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

สำหรับการกินอาหารอย่างไม่จำกัดจำนวนนั้นถ้าหากเป็นพ่อแม่พันธุ์ความต้องการโภชนาการต่างได้คือ ถ้าหากเป็นไก่เล็กนั้นความต้องการ โปรตีนประมาณ 18-19 % พลังงานที่ใช้ 2750 ถึง 2970 Kcal/ Kg ไขมันที่ใช้ 3 % เยื่อใย 3-5 % แคลเซียมและฟอสฟอรัส 0.9 –1.1 % และ 0.45- 0.5 % ส่วนในไก่รุ่นนั้นความต้องการ โภชนาการจะลดลงแต่สำหรับในไก่ไข่นั้นความต้องการ โภชนาการนั้นจะลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการ โภชนาการในอาหารไก่พ่อแม่พันธุ์สายพันธุ์เนื้อ

โภชนาการ	ไก่เล็ก	ไก่รุ่น	ไก่ไข่
โปรตีน (%)	18 –19	15-15.5	15 – 16
พลังงานที่ใช้ประโยชน์ (Kcal / Kg)	2750 –2970	2640 –2860	2750 – 2970
ไขมัน (%)	3	3	3
เยื่อใย (%)	3 – 5	3 – 5	3 -5
แคลเซียม (%)	0.9 – 1.1	0.85- 1.2	3.1 –3.3
ฟอสฟอรัส (%)	0.45 – 0.5	0.38 – 0.45	0.45 – 0.5

ที่มา: Pearson (1989)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการใช้อาหาร น้ำ และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อ ไก่เนื้อจะมีการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักตัวของไก่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากการที่ทำการกินอาหารโดยอัตราการใช้อาหารนั้นโดยที่คิดเป็นสัปดาห์ ไก่หนึ่งตัวจะกินอาหารในสัปดาห์ที่ 1 ประมาณ 0.13 กิโลกรัม ซึ่งจะสามารถเพิ่มน้ำหนักได้ 0.07 กิโลกรัม ถ้าหากทำการเลี้ยงไปจนถึงสัปดาห์ที่ 8 น้ำหนักของไก่จะเพิ่ม 0.34 กิโลกรัม ซึ่งถ้าดูจากการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อ ถ้าเลี้ยงถึงสัปดาห์ที่ 8 จะสามารถเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อได้ 1.97 กิโลกรัม และอัตราการใช้น้ำนั้น จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในสัปดาห์ที่ 1 ไก่ 100 ตัว ต้องการน้ำในปริมาณ 0.50 แกลลอน ถ้าหากเลี้ยงไก่ถึงอายุ 8 สัปดาห์ไก่จะต้องการน้ำ 4.50 แกลลอน จากที่ได้กล่าวมาสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 มาตรฐานการใช้อาหาร น้ำ และ อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อของไก่เนื้อ

จำนวนอาหารที่ใช้		น้ำหนักของไก่เป็น		อัตราการเปลี่ยน		จำนวนน้ำ	
สัปดาห์	สัปดาห์/ตัว	รวม/ตัว	สิ้นสัปดาห์	น้ำหนักเพิ่ม/สัปดาห์	สัปดาห์/ตัว	รวม/ตัว	วัน/ไก่ 100 ตัว
	(ก.ก.)	(ก.ก.)	(ก.ก.)		(ก.ก.)	(ก.ก.)	(แกลลอน)
2	0.19	0.32	0.25	0.13	1.47	1.27	1.00
3	0.31	0.62	0.44	0.19	1.60	1.41	1.50
4	0.41	1.03	0.67	0.23	1.82	1.55	2.00
5	0.51	1.58	0.93	0.26	1.90	1.66	3.00
6	0.60	2.12	1.02	0.29	2.02	1.74	3.50
7	0.68	2.80	1.54	0.32	2.20	1.83	4.00
8	0.91	3.71	1.88	0.34	2.68	1.97	4.50

ที่มา : North and Bell (1990)

4.1.5 การควบคุมโรค

1) การจัดการทั่วไป จะนำวิธีการของไชยา (2543 : 78) ซึ่งกล่าวไว้ว่า

1.1) การเตรียมการก่อนเลี้ยง

การเตรียมโรงเรือน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ก่อนนำไก่เข้ามาเลี้ยงต้องทำความสะอาด และฆ่าเชื้อโรคในโรงเรือนให้เรียบร้อยทั่วทุกซอกทุกมุมทั้ง ฝา พื้น ลวดตาข่าย เพดาน และตามซอกมุมต่าง ๆ โดยการฉีดพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ สำหรับอุปกรณ์การให้น้ำ อาหาร และอุปกรณ์อื่น ให้นำออกมาล้างทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อเสียก่อน จึงนำเข้าไปเตรียมพร้อมที่จะใช้ทุกเมื่อที่ต้องการ การจัดการปูพื้นคอก ใช้วัสดุรองพื้นคอกที่ใหม่แห้งและสะอาด เช่น จีบับ จีเลื่อย แกลบ ฯลฯ ปูรองพื้นให้หนาประมาณ 2-3 นิ้ว ซึ่งวัสดุรองพื้นคอกนี้จะต้องมีความชื้นประมาณร้อยละ 20-25 เพื่อไม่ให้เป็นฝุ่นละออง การเตรียมที่ให้น้ำและอาหาร ในระยะ 3 สัปดาห์แรก ที่ให้น้ำควรเป็นกระดิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หรือตั้งน้ำ วางเป็นจุด ๆ ใกล้กับชายขอบรองฝาเครื่องควรวางไม่เกิน 30 เซนติเมตร สำหรับให้อาหารจะจัดเตรียมไว้แต่ยังไม่จัดวางไว้ในกรงจนกว่าลูกไก่จะฟื้นตัว ซึ่งเป็นเวลาประมาณ 4 ชั่วโมง หลังจากเริ่มกก การเตรียมเครื่องกก ก่อนลูกไก่มาถึง ควรอุ่นเครื่องกกให้ความร้อนได้ที่เสียก่อนหลาย ๆ ชั่วโมง จนแน่ใจว่าได้รับความอบอุ่นเรียบร้อยหรือปรับอุณหภูมิให้ถูกต้องตามต้องการ

2) การเลี้ยงดูลูกไก่ระยะแรก

เป็นการเลี้ยงดูลูกไก่อายุ 1-14 วันแรก การเลี้ยงดูไก่ในช่วงนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้มีอัตราการต่ำที่สุด และทำให้ลูกไก่เติบโตแข็งแรงไก่เมื่อใหญ่ขึ้นจะดี เลว หรือ แข็งแรง หรืออ่อนแอ จะขึ้นโรค มักขึ้นอยู่กับสภาพของแม่ขณะยังเข่าไว้ยู่การให้น้ำและอาหาร ในลูกไก่ที่มีอายุ 1-3 วันแรก ลูกไก่อังกินอาหารไม่เก่ง อาจจัดเป็นถาดวางไว้ โดยใช้ถาด 1 ถาดต่อลูกไก่ 100 ตัว จัดวางถาดอาหารไว้ภายใต้เครื่องกก โดยวางสลับกับกระป๋องน้ำ อาหารของลูกไก่ในช่องแรกนี้ก็ใช้อาหารไก่อ่อน และผสมยาปฏิชีวนะลงไป 10 กรัมต่ออาหาร 100 กิโลกรัม หรือ 4-5 เท่าตัวของอัตราปกติ เมื่อลูกไก่อายุ 4 วันขึ้นไป เริ่มให้กินอาหารในรางอาหาร ซึ่งกินได้ 2 ข้างของราง น้ำสำหรับลูกไก่ควรเป็นน้ำจืดที่สะอาด ใส่กระป๋องวางไว้หลาย ๆ แห่ง สลับกับถาดอาหาร ควรใช้ยาปฏิชีวนะ ละลายน้ำให้กินใน 3 วันแรก หรือเมื่อเห็นว่าไก่ซึม เมื่อลูกไก่อายุได้ 1 สัปดาห์ ควรเปลี่ยนเป็นรางน้ำ เพราะการใช้ถาดน้ำจะไม่สะดวกต่อการเติมน้ำ เนื่องจากไก่จะกินน้ำมากขึ้น การให้แสงสว่าง เนื่องจากไก่อายุการเลี้ยงดูนั้นเพียง 5-8 สัปดาห์เท่านั้น จึงจำเป็นที่จะต้องช่วยให้ลูกไก่อินอาหารที่มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ การให้แสงสว่างแก่ลูกไก่มีอัตราการเจริญเติบโตเป็นไปอย่างรวดเร็วช่วยเพิ่มเวลาการกินอาหารของลูกไก่ โดยเฉพาะในช่วงฤดูร้อน การให้กรวด กรวดจะช่วยให้การย่อยอาหารของลูกไก่อดีขึ้นกรวดที่จะให้ลูกไก่อินจะใช้กรวด หรือทรายเม็ดใหญ่ หรือหินมาบดย่อยให้มีขนาดเล็ก โดยที่ลูกไก่อายุ 1-7 วัน จะให้กรวดในอัตรา 1 กิโลกรัมต่อลูกไก่ 100 ตัว การให้ก็อาจใช้วิธีโรยดินนั้น ถาดใส่อาหาร จำนวนและขนาดของกรวดจะให้เพิ่มขึ้นตามอายุของลูกไก่ การตัดปาก การเลี้ยงไก่เป็นกลุ่มใหญ่มักเกิดปัญหาเรื่องไก่จิกกันเอง ซึ่งอาจถึงตายได้ การป้องกันจึงต้องใช้วิธีการตัดปาก เพื่อช่วยลดปัญหาในการจิกกันเอง วิธีการตัดปากลูกไก่ จะกระทำได้ตั้งแต่อายุ 1-9 วัน ถ้าลูกไก่อมีความแข็งแรงดี แต่ไม่ควรตัดในระยะที่ลูกไก่อกำลังอยู่ในช่วงการเจริญเติบโต หรือในช่วงให้วัคซีน การตัดปากลูกไก่อนี้ควรทำในเวลาที่มีอากาศเย็นไม่ร้อน วิธีการตัดปากที่นิยมก็โดยใช้เครื่องจี้ไฟฟ้าปากบนออก 1/3 ของความยาวปาก คือ ห่างจากจมูกเล็กน้อย หรือ ประมาณระหว่างกลางของงอยปากกับจมูก การป้องกันโรค เพื่อเป็นสิ่งประกันให้ไก่ปลอดภัย จากโรคแล้ว ผู้เลี้ยงจะต้องใช้วัคซีนตามโปรแกรมการให้วัคซีนที่ถูกต้อง สำหรับการให้วัคซีนในไก่ ไก่อายุได้ 1-7 วัน จะทำการให้วัคซีนนิวคาสเซิล ถ้าหากไก่อายุ 1-10 วัน จะทำการให้วัคซีน เพื่อป้องกันโรคฝีดาษหรือทำพร้อมกับการหยอดตาหรือจุ่ม ด้วยวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถ้าไก่อายุ 1-4 วันนั้นจะทำการให้วัคซีนเพื่อป้องกันโรคนิวคาสเซิล กับโรคหลอดลมอักเสบ 4-5 เดือน จะทำการให้วัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล ซึ่งวิธีการนั้นดัง ได้แสดงในตารางที่4

ตารางที่ 4 การให้วัคซีน

อายุ	วิธีการให้วัคซีน
1- 7 วัน	หยอดตาหรือหยอดจมูกด้วยวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิลหรือวัคซีนชนิดพ่นในเล้า
1- 10 วัน	แทงปีกด้วยวัคซีนป้องกันโรคฝีดาษหรือทำพร้อมกับการหยอดตาหรือหยอดจมูก ด้วยวัคซีนป้องกัน โรคนิวคาสเซิล
1-4 วัน	หยอดตาหรือหยอดจมูกด้วยวัคซีนป้องกัน โรคนิวคาสเซิลกับหลอดลมอักเสบ
4 –5 เดือน	ฉีดวัคซีนเข้ากล้ามเนื้อเพื่อป้องกัน โรคนิวคาสเซิล

ที่มา : ไชยา (2542)

4.1.6 โปรแกรมยา วัคซีน

- 1) โรคนิวคาสเซิล เป็นโรคที่ทำความเสียหายให้แก่อุตสาหกรรมการเลี้ยง ไก่มากที่สุดโดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะอาจทำให้ไก่ตายถึง 100 เปอร์เซ็นต์ในฝูง ในการฉีดวัคซีนเป็นการป้องกันที่ปลอดภัยที่สุด ในท้องที่มีทั้งโรคหลอดลมอักเสบ และนิวคาสเซิลระบาด ควรใช้วัคซีนรวมนิวคาสเซิล และหลอดลมอักเสบชนิดหยอดจมูก ซึ่งจะสามารถ ให้ไก่อายุได้ 1 วัน และ ให้ครั้งที่ 2 เมื่อไก่อายุ 1 เดือน ด้วยวัคซีนนิวคาสเซิลชนิดหยอดจมูกหรือละลายในน้ำให้ไก่กินก็ได้
- 2) โรคอหิวาต์ไก่ เป็นโรคที่ติดต่อร้ายแรงชนิดหนึ่งของไก่ พบในประเทศไทยมานานแล้ว โรคนี้เกิดจากเชื้อแบคทีเรียชนิดหนึ่ง ทางที่เชื้อเข้าสู่ร่างกายได้ง่ายที่สุดคือทางกินอาหาร หรือน้ำที่มีเชื้อ การป้องกันโรคนั้น ควรมีการทำความสะอาดภายในโรงเรือนให้สะอาด อย่าให้เกิดความชื้นแฉะสกปรก การทำวัคซีนป้องกันโรคควรทำวัคซีนทุก ๆ 6 เดือน จะช่วยป้องกันโรคนี้ได้ จะเป็นยาจำพวกยาปฏิชีวนะ และซัลฟาบางชนิด
- 3) โรคฝีดาษ เป็นโรคที่ค่อนข้างมีปัญหามากนัก เพราะมีวัคซีนที่มีประสิทธิภาพ การติดต่อโดยการสัมผัสกับไก่ที่ป่วย และโดยยุง เป็นพาหะนำเชื้อโรค การป้องกันนั้นวัคซีนมีอยู่ 2 ชนิด คือ ชนิดแรง และชนิดอ่อน ชนิดแรงให้เมื่อไก่ตาย 6 อาทิตย์ ชนิดอ่อนให้เมื่อไก่อายุ 1 วัน ถ้าให้ชนิดอ่อนให้ซ้ำอีกครั้งเมื่ออายุ 12-14 อาทิตย์ และในไก่พันธุ์ควรซ้ำเมื่ออายุ 6 เดือน การทำวัคซีนจะแทงที่เยื่อปีก
- 4) โรคหลอดลมอักเสบติดต่อ โรคนี้จะไม่ทำให้ไก่ตายมาก นอกจากไก่เล็ก การป้องกันทำได้โดยฉีดวัคซีน แต่โรคนี้จะเกิดขึ้นพร้อมกับโรคนิวคาสเซิล จึงแนะนำให้ใช้วัคซีนรวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้ง 2 ชนิด โดยฉีดวัคซีนเมื่อไก่มีอายุ 1 วัน และให้ไก่ที่มีความสมบูรณ์ อัตราการให้อาหารของวัคซีน 100 กรัมต่ออาหาร 1 ตัน

4.2 การจัดการฟาร์มไก่สามสายพันธุ์ สวัสดิ์ และ คณะ (2543) ได้กล่าวไว้ดังนี้

4.2.1. โรงเรือน โดยทั่วไปโรงเรือนสำหรับไก่ ควรมีลักษณะหรือคุณสมบัติดังนี้

สามารถกันแดด ลม ฝน ได้ดี ปัญหาใหญ่ของโรงเรือนไก่ในประเทศไทยคือ ต้องหาทางลดความร้อนของแสงแดดในตอนเที่ยงและบ่าย เช่น การตั้งโรงเรือนควรตั้งตามแนวทิศตะวันออก ตก โดยด้านหน้าของโรงเรือนอยู่ทิศตะวันออก และอาจปลูกต้นไม้ใหญ่ทางด้านตะวันตกหรือตะวันตกเฉียงเหนือของตัวโรงเรือน อากาศภายในโรงเรือนมีการระบายอากาศที่ดี เย็นสบาย แต่ไม่ควรให้ลมโกรกหรือฝนสาดมากนัก สามารถกันศัตรูที่จะมารบกวนได้ เช่น งู นก แมว และสุนัข เป็นต้น ห่างจากบ้านคนพอสมควรและไม่ควรอยู่ต้นลม เพราะกลิ่นจากมูลไก่อาจรบกวนสุขภาพและอนามัยของคนได้ รักษาความสะอาดได้ง่าย เป็นที่เนินลาด น้ำไม่ขังแฉะ และไม่รกรุงรัง เพื่อลดปัญหาพื้นคอกเปียกแฉะ กลิ่น แมลงวัน โรคภัยต่าง ๆ เป็นแบบที่สร้างง่าย ราคาถูก และสามารถใช้วัสดุก่อสร้างส่วนใหญ่ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ในการสร้างโรงเรือนหลาย ๆ หลัง โรงเรือนแต่ละหลังควรอยู่ห่างกันไม่ต่ำกว่า 30-50 เมตร เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกและลดความชื้นที่จะเกิดขึ้น ถ้าหากเป็นโรงเรือนแบบแฝดหรือชนิดที่มีชายคา 2 หลัง มาชนกันนั้น ถ้าเป็นเรือนหลังคาสังกะสีมักอบอ้าว อาจมีอุณหภูมิกว่า 100 องศาฟาเรนไฮด์ ในตอนบ่ายของฤดูร้อน เพราะการระบายอากาศไม่ดี ดังนั้นถ้าไม่จำเป็นไม่ควรใช้โรงเรือนแฝด ควรมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับไก่แต่ละประเภทประจำโรงเรือน ไม่ปะปนกัน ส่วนเตาเผาซากไก่และที่เทกองขี้ไก่ควรให้อยู่ห่างจากโรงเรือนให้มาก โรงเรือนควรสะอาดต่อการเข้าไปปฏิบัติงานและดูแลไก่

1) ขนาดของโรงเรือน

โรงเลี้ยงไก่กระตังนั้นปกติสร้างเป็นโรงยาว ความกว้างของโรงไม่ควรต่ำกว่า 6 เมตร และไม่เกิน 10 เมตร ความยาวไม่จำกัด สุดแต่จะเลี้ยงไก่มากน้อยเพียงใด พื้นที่ส่วนที่จะสร้างโรงเรือนควรยกระดับสูงกว่าพื้นที่ทั่วไปประมาณ 30-50 เซนติเมตร มีฝาผนังด้านข้างเปิดโล่งแต่บุด้วยลวดตาข่าย ส่วนล่างก่อด้วยอิฐให้สูง 15-20 เซนติเมตรตลอด เพื่อป้องกันนกและศัตรูไก่ไม่ให้เข้ามาได้ ประตูเข้าออกควรมีประตูเดียว และกว้างพอที่จะขนอุปกรณ์เข้าออกโดยสะดวก ถ้าโรงเรือนมีความยาวจะแบ่งกันด้วยลวดตาข่ายเป็นห้อง ๆ ละไม่เกิน 20 เมตร ซึ่งเลี้ยงไก่ได้ไม่เกิน 2,000 ตัวต่อห้อง ในระยะไก่เล็กถ้าห้องกว้างเกินไปจะแก้ไขโดยการเอาลวดตาข่ายมาล้อมเป็นคอกเล็ก ๆ อีกคอกหนึ่งภายในโรงเรือน แล้วค่อยขยายใหญ่เมื่อไก่มีอายุมากขึ้น และเอาออกเมื่อกะว่าไก่โตพอได้จำนวนเหมาะสมกับพื้นที่เลี้ยง

2) ลักษณะของหลังคาประเทศไทยร้อนและมีฝนตกชุกพอสมควร ดังนั้นรูปแบบของโรงเรือนไก่ ควรจะมีลักษณะ สันบนสันลักษณะของโรงเรือนไก่ดังที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อน ซึ่งรูปแบบของโรงเรือนมีดังนี้

2.1) แบบเพิงหมาแหงน เป็นแบบที่สร้างง่ายที่สุด เพราะไม่สลับซับซ้อนเหมือนแบบอื่น ข้อเสียคือ ถ้าหันหน้าเข้าอยู่ในแนวของลมมรสุมฝนจะสาดเข้าได้มาก

2.2) แบบหน้าจั่ว สร้างยากขึ้น ต้องใช้ฝีมือก่อสร้าง และค่าแรง ค่าวัสดุเพิ่มขึ้น แต่กันแดดกันฝนได้ดีกว่าเพิงหมาแหงน

2.3) แบบจั่วสองชั้น อากาศภายในโรงเรือนจะเย็นกว่าสองแบบแรก เพราะจั่วชั้นบนเป็นที่ระบายอากาศร้อนภายในโรงเรือนไก่ได้ดี โรงเรือนแบบนี้นิยมใช้กันมาก อาจดัดแปลงเป็นแบบจั่ว 2 ชั้นกลาย โดยแทนที่จะใช้สังกะสี 2 แผ่น ซนกันให้เป็นจั่วสำหรับชั้นบน แต่ใช้เพียงแผ่นเดียวปูเป็นระดับราบ อาจหนุนตรงกึ่งกลางขึ้นให้หลายสังกะสีทั้งสองข้างเอียงเทออกเล็กน้อย นับว่าเป็นวิธีที่ประหยัดไม้และใช้ได้ผลดี

2.4) แบบจั่วกลาย ดีกว่าแบบเพิงหมาแหงน กันฝนได้มากขึ้น แต่ค่าก่อสร้างมากขึ้น

2.5) แบบหมาแหงนกลาย ดีกว่าแบบหมาแหงนและหน้าจั่ว ระบายอากาศร้อนและกันฝนได้ดีกว่า ค่าก่อสร้างถูกกว่าแบบจั่วกลาย

3) วัสดุที่ใช้มุงหลังคา

3.1) หลังคา หลังคาโรงเรือนที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในประเทศไทยที่เหมาะสมควรจะเป็นแบบที่โปร่ง เพื่อช่วยให้มีการระบายอากาศและความร้อนได้ดี นอกจากนี้แล้วควรกันแดดและกันฝนสาดได้ดีอีกด้วย ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ทำหลังคาควรเป็นวัสดุที่มีความทนทาน ไม่ทำให้โรงเรือนร้อน และที่สำคัญคือราคาจะต้องไม่แพงจนเกินไป สำหรับในบ้านเรานิยมใช้ก็มี

หลังคากระเบื้องซีเมนต์ จะช่วยทำให้คอกเย็นสบายและมีความแข็งแรง ทนทานดี แต่มีข้อเสียคือต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับโรงหลังคาสูง

หลังคาสังกะสี มีความแข็งแรงทนทานดี มีน้ำหนักเบา ราคาไม่แพงจนเกินไป เสียค่าใช้จ่ายสำหรับโครงหลังคาถูกกว่า แต่หลังคาสังกะสีมีข้อเสียคือทำให้คอกร้อน แต่ถ้าทำหลังคาเป็นจั่วสองชั้น และมีฝ้ากันความร้อนก็จะช่วยลดความร้อนลงได้มาก

หลังคาอะลูมิเนียม มีข้อได้เปรียบกว่าหลังคาสังกะสี คือช่วยทำให้คอกเย็นกว่า แต่มีความทนทานน้อยกว่าและราคาแพงกว่ากันด้วย

หลังจากจากหรือมุงหญ้าคา เกษตรกรที่มีฐานะไม่ดีอาจใช้หลังคาจากหรือหญ้าคาแทนก็ได้ หลังคาชนิดนี้มีผลดี คือช่วยทำให้คอกเย็นและมีราคาถูก แต่มีข้อเสียคือไม่ทน ต้องเปลี่ยนบ่อย ๆ จึงไม่เหมาะที่จะทำเป็นหลังคาโรงเรียนเลี้ยงไก่เนื้อเป็นการค้า

4) ทิศทางลมและแสงแดด ทิศทางของโรงเรียนเลี้ยงไก่ควรต้องสร้างหลบแสงแดดที่ส่องเข้ามาในโรงเรียนได้ โดยการสร้างโรงเรียนตามตะวัน คือ ให้หัวท้ายอยู่ในทิศตะวันออก - ตะวันตก เพื่อช่วยลดปริมาณของแสง

5) ลักษณะของโรงเรียน

5.1) พื้นคอก พื้นคอกที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่มีหลายแบบด้วยกันตามลักษณะการใช้ประโยชน์จะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของผู้เลี้ยง ดังนี้

5.2) พื้นดิน ควรเป็นพื้นดินเหนียวหรือดินลูกรังอัดแน่น และใช้แกลบหรือวัสดุรองพื้นอย่างอื่นทำการรองพื้นก็ได้ผลดี แต่พื้นคอกแบบนี้มีข้อเสียคือ ฝุ่นมาก ไม่สามารถกันหนูเข้าไปขุดรูในคอกได้ นอกจากนี้การทำความสะดวกฆ่าเชื้อทำได้ยาก แต่ถ้าหากใช้หินลูกรังอัดแน่นแล้วราดหน้าด้วยยางมะตอย จะช่วยทำให้พื้นเรียบ ง่ายต่อการรักษาความสะอาดและทำให้มีความทนทานมากยิ่งขึ้น

5.3) พื้นลาดหรือพื้นไม้ระแนง โดยเลี้ยงไก่เนื้อบนพื้นลาด หรือพื้นไม้ระแนง หรือพื้นไม้ระแนงที่ยกพื้นขึ้นสูงจากพื้นดินประมาณ 75-100 เซนติเมตร ทั้งนี้เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเรื่องสิ่งรองพื้นคอกและไม่ต้องเสียเวลาขนย้ายอุจจาระไก่อ่อย ๆ

5.4) ฝาผนัง นิยมใช้ลวดตาข่ายกันด้านข้างของคอกทั้ง 4 ด้าน (ส่วนล่างก่อด้วยอิฐสูง 25-30 เซนติเมตร) ทั้งนี้เพื่อต้องการให้โรงเรียนโปร่งเย็นมีการระบายอากาศดีอาจจะกันด้านหัว ส่วนด้านท้ายที่บึกก็ได้ แล้วใช้ฝ้าม่านปิดเพื่อกันฝนสาด กันลมแรง ส่วนฝักันแบ่งคอกภายในโรงเรียนนิยมใช้ลวดตาข่ายเช่นกัน

5.5) ฝักันความร้อน เพื่อป้องกันความร้อนแผ่กระจายลงมาจากหลังคา และไม่ให้เข้าสู่ภายในคอก สำหรับวัสดุที่ใช้ทำฝักันอาจใช้วัสดุง่าย ๆ เช่น เสื้อลำแพนที่สานด้วยไม้ไผ่ทาดด้วยน้ำมันยาง เพื่อให้มีความคงทนยิ่งขึ้น อาจใช้กระเบื้องหรือกระดาษอัดแผ่นเรียบก็มีความทนทานและทำความสะอาดได้สะดวก

5.6) สิ่งรองพื้นคอก การเลี้ยงไก่บนพื้นคอกจะต้องใช้วัสดุรองพื้น ได้แก่ แกลบ ทราบ พางสับ ขี้กบ เปลือกถั่ว ขี้เลื่อย เริ่มใส่วัสดุรองพื้นให้มีความหนาประมาณ 3-4 เซนติเมตร สำหรับไก่อ่กระทงก่อนจะนำลูกไก่อุ่นใหม่เข้ามาเลี้ยง ควรเปลี่ยนวัสดุรองพื้นคอกเก่าออก แล้วทำความสะอาดพื้นและตัวโรงเรียน แล้วจึงขนวัสดุรองพื้นคอกใหม่เข้ามาแทน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) ทำเลที่ตั้ง ทำเลเลี้ยงไก่ไม่ควรอยู่ชิดถนนใหญ่สัก เพื่อให้ห่างพาหะต่าง ๆ ของโรคไก่ที่ติดมากับฝุ่นละอองของขยวดยานพาหนะต่าง ๆ ที่สัญจรผ่านไปมา อันจะเป็นการลดอัตราเสี่ยงต่อการเกิดโรคของไก่ และเป็นการขจัดปัญหาในเรื่องเสียงรบกวนจากพาหนะต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะไก่เนื้อเป็นสัตว์ที่ตื่นตกใจง่าย ครึ่งใดที่มีการตื่นตกใจแล้วอาจมีผลกระทบต่ออาการเจริญเติบโตได้ แต่ทั้งนี้ทำเลดังกล่าวก็ไม่ควรอยู่ไกลจากถนนใหญ่หรือเส้นทางขนส่งมากนัก ควรใกล้พอที่จะทำการขนส่งอาหารไก่ ผลผลิตของไก่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ระหว่างฟาร์มกับตลาดได้สะดวก ไม่สิ้นเปลืองเงินและเวลามากนัก เส้นทางที่ไกล ขรุขระจะไม่สะดวก หรือใช้เวลาขนส่งนานมาก สำหรับผู้เลี้ยงไก่ที่มีแผนขยายกิจการในภายหน้า พื้นที่ควรมีขนาดใหญ่พอที่จะสามารถขยายกิจการได้ในภายหน้าและเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน

4.2.2.อาหาร

1) ลักษณะของอาหาร ในปัจจุบันก็มีดังนี้

1.1) อาหารป่น เป็นอาหารป่นผสมจากวัตถุดิบที่บดละเอียดหลาย ๆ อย่าง คลุกเคล้าให้เข้ากัน จะเติมยาปฏิชีวนะ วิตามิน แร่ธาตุ และกรดอะมิโนที่จำเป็นลงไปด้วย อาหารนี้เหมาะสมที่ใช้เลี้ยงลูกไก่และสามารถนำไปเลี้ยงลูกไก่ได้ทันที

1.2) อาหารอัดเม็ด เป็นอาหารผสมสำเร็จรูปที่อยู่ในรูปของอาหารป่น ผ่านกรรมวิธีการอัดเม็ด ได้อาหารอัดเม็ดขนาดต่าง ๆ ตามอายุของไก่

1.3) อาหารอัดเม็ดทวบแตก เป็นอาหารซึ่ง ได้จากการนำอาหารอัดเม็ดมาทำการบดให้มีขนาดเล็กลงแต่ไม่ละเอียด มีขนาดอยู่กึ่งกลางระหว่างขนาดของอาหารอัดเม็ดและอาหารผง อาหารแบบนี้เหมาะสำหรับลูกไก่เพราะจะทำให้ลูกไก่ได้อาหารมากและลูกไก่กินได้สะดวก

1.4) หัวอาหาร เป็นอาหารผสมที่ประกอบด้วยโปรตีน วิตามิน แร่ธาตุ และส่วนผสมอื่น ๆ (นอกจากโภชนะพวกคาร์โบไฮเดรตหรือพวกแป้ง) ในปริมาณสูง เมื่อผู้เลี้ยงไก่นำไปผสมกับวัตถุดิบอาหารสัตว์ พวกเมล็ดธัญพืชและผลพลอยได้ซึ่งเป็นแหล่งที่ให้คาร์โบไฮเดรตในอัตราส่วนที่เหมาะสม ก็จะได้สูตรอาหารผสมสำหรับไก่ในระยะต่าง ๆ ตามที่ต้องการได้

1.5) อาหารเสริม คือ อาหารหรือวัตถุดิบที่ใช้เติมไปกับส่วนประกอบต่าง ๆ ที่จะผสมเป็นอาหารใช้เลี้ยง เพื่อช่วยเสริมคุณภาพของอาหารได้ดีขึ้นและให้เป็นอาหารที่อัตราส่วนสมดุล

4.2.3 การให้น้ำ

น้ำเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำรงชีพของไก่ ในร่างกายของไก่แต่ละตัวจะมีน้ำเป็นส่วน ประกอบ 60-70 เปอร์เซ็นต์ ถ้าร่างกายของไก่ขาดน้ำไป 10 เปอร์เซ็นต์ ไก่จะเริ่มแสดงอาการผิดปกติ และถ้าขาดน้ำไปถึง 20 เปอร์เซ็นต์ ไก่จะตายทันที ดังนั้นจึงควรจัดหาน้ำให้เพียงพอกับความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้องการของไก่ ซึ่งก็ต่อแล้วแต่สภาพอากาศและความชื้น หรืออาจยึดหลักการนี้เป็นแนวปฏิบัติก็ได้ดังนี้

สำหรับลูกไก่อายุ 1-14 วัน ซึ่งเป็นลูกไก่เล็ก อาจใช้ขวดให้น้ำลูกไก่ที่มีความจุ 1 แกลลอน (3.8 ลิตร) จำนวน 15 ชุด ต่อจำนวนลูกไก่ 1,000 ตัว ตั้งเรียงไว้บนแผ่นไม้สลับกับที่ให้อาหาร และจัดตั้งไว้ใกล้ ๆ ชายขอบเครื่องกก อย่าตั้งไว้ห่างของเครื่องกกเกินกว่า 3 เซนติเมตร และจะต้องเปลี่ยนน้ำให้ลูกไก่เป็นประจำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง การเปลี่ยนน้ำแต่ละครั้งต้องทำความสะอาดให้ด้วย เมื่อลูกไก่อายุ 5-7 วัน จึงค่อยเลื่อนที่ให้น้ำให้ไกลออกไปอีก

ส่วนไก่ที่มีอายุ 15 วันขึ้นไป จนถึงส่งตลาด อาจใช้รางให้น้ำแบบอัตโนมัติหรือแบบธรรมดา ในการติดตั้งรางน้ำนี้จะต้องถือหลักว่าต้องติดตามรางน้ำไม่ไกลเกินไป เพราะตามปกติของไก่เมื่อแล้วมักจะไม่ได้เดินไปไกลกว่า 8 ฟุต รางน้ำต้องทำความสะอาด ฆ่าเชื้อโรคทุกวัน ระดับความสูงของรางน้ำควรติดตั้งให้สูงกว่าหลังไก่เสมอ (ในระดับกึ่งกลางระหว่างนัยน์ตากับแผ่นหลังไก่) ไก่จะกินน้ำมากกว่าอาหาร คือเมื่อไก่กินอาหาร 1 กิโลกรัม จะกินน้ำ 2-3 กิโลกรัม (ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิของอากาศว่าสูงหรือต่ำกว่า) จึงควรจัดหาน้ำที่สะอาดให้ไก่ได้กินเพียงพออยู่ตลอดเวลา

4.2.4 การเก็บอาหาร ในการเลี้ยงไก่จำเป็นต้องมีที่เก็บอาหาร การเก็บจะต้องมีห้องเก็บอาหารเป็นที่สะอาด ไม่มีสัตว์ต่าง ๆ เช่น หนู แมลง ต่าง ๆ รบกวน ห้องต้องโปร่ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก

4.2.5 การให้อาหาร

1) การให้อาหารแบบจำกัดปริมาณที่ให้ (Limited Feeding) เป็นการให้อาหารอย่างจำกัด เพื่อชะลอการเจริญเติบโตของไก่ ทำให้อายุเมื่อโตเต็มวัยช้าลง ทำให้ไก่มีความพร้อมมากขึ้น นิยมใช้ในไก่ไข่ และไก่พ่อแม่พันธุ์ระยะรุ่น การจำกัดอาหารสามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

1.1) การให้อาหารทุกวันแต่จำกัดปริมาณที่ให้ (Resfrictcal feed in take everyday) เป็นการให้อาหารแบบจำกัดปริมาณอาหารที่ไก่ควรจะได้รับในแต่ละวัน ปริมาณอาหารที่ให้คำนวณจากคู่มือการเลี้ยง วิธีการนี้ทำให้ไก่ไม่เครียด ทำให้ไก่มีการปรับตัวจากการที่เคยกินอาหารอย่างเต็มที่มาเป็นการกินอาหารอย่างจำกัด ทำให้การเจริญเติบโตช้าลง

1.2) การให้อาหาร แบบเว้นวัน (Skip a day feeding) การให้อาหารแบบเว้นวัน เป็นการนำอาหารที่ทำให้ไก่กินใน 2 วันมาให้ในวันเดียวกัน และให้เพียงครั้งเดียว ดังนั้นไก่ทุกตัว จะหิวในวันที่ไม่ได้ให้อาหาร ทำให้เกิดความเครียดมากกว่า เมื่อถึงวันให้อาหารไก่ทุกตัวจะแย่งกันกินอาหารทำให้อุปกรณ์ให้อาหารเกิดความเสียหายได้ นอกจากนี้ไก่แต่ละตัวจะกินอาหารมากเกินความต้องการของร่างกายทำให้เกิดการจุก เพราะทางเดินอาหารขยายใหญ่ และอาหารส่วนใหญ่จะไม่ถูกย่อย ทำให้ประสิทธิภาพการใช้อาหารเลวลง ไก่จะกินน้ำมากในวันที่ยังขาดอาหารทำให้น้ำหนักและเพาะ และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัสดุรองพื้นเปียกขึ้น สิ่งที่เราควรระวังในการให้อาหารแบบนี้ คือ เนื้อที่กินอาหารจะต้องพอเพียงสำหรับ ไก่ทุกตัวที่จะเข้ากินอาหารได้พร้อมกัน ถ้าเนื้อที่กินอาหารไม่พอจะทำให้เกิดการแย่งกันกินอาหารตัวที่อ่อนแอกว่าจะไม่ได้กิน ทำให้ความสม่ำเสมอของฝูงเสียไป

1.3) การให้อาหารแบบ 2 วัน เว้น 1 วัน (Feed 2 days and skip day) เป็นการนำอาหารที่จะให้ไก่กินเพียง 2 วัน วันละเท่า ๆ กัน วิธีการให้อาหารแบบนี้ทำให้เกิดความเครียดน้อยกว่า แบบการให้อาหาร แบบเว้นวัน นอกจากจะเป็นการควบคุมน้ำหนักตัวแล้ว ยังเป็นการลดการกินอาหารในปริมาณมีมากจนเกินไป เนื่องจากการให้อาหาร แบบเว้นวันอย่างต่อเนื่องจะทำให้ปริมาณอาหารที่ให้ในแต่ละครั้งในปริมาณมาก ไก่จะต้องกินอาหาร 1.5 เท่าของอาหารที่เคยกินปกติ การนำโปรแกรมการให้อาหาร 2 วันเว้น 1 วัน มาใช้จึงเป็นการลดปริมาณที่ให้ในแต่ละครั้งได้ ทำให้ท่อทางเดินอาหารและกระเพาะพักไม่ขยายใหญ่มาาก

1.4) การให้อาหารแบบ 5 วันเว้น 2 วัน ใน 1 สัปดาห์ (Feed 5 days and skip 2 days) เป็นการนำอาหารที่จะให้ไก่กินใน 7 วันมาแบ่งให้กินใน 5 วัน ๆ ละเท่ากัน ทำให้เกิดความเครียดน้อยกว่าการให้อาหารแบบเว้นวันและแบบ 2 วันเว้น 1 วัน การให้อาหารแบบ 2 วัน เว้น 1 วันอย่างต่อเนื่องจะทำให้ปริมาณที่ให้ในแต่ละครั้งมีมาก

2) การให้อาหารแบบไม่จำกัด (Full Feeding) เป็นการให้อาหารไก่กินอย่างเต็มที่ โดยไม่ได้จำกัดปริมาณอาหารที่ให้นิยมใช้ในไก่กระตัง และไก่ไข่ระยะเล็ก ทำให้ไก่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

สำหรับการให้ไก่กินอาหารนั้นถ้าหากไก่ได้กินอาหารในระยะที่ไก่เป็นต้องการคัดเลือกไว้ทำแม่พันธุ์ จำเป็นต้องมีการจำกัดอาหาร สำหรับในระยะต่างๆในการจำกัดอาหารไก่เพศเมียนั้น ถ้าหากอายุ 7 สัปดาห์จะมีการให้อาหาร 38 กรัม/ ตัว/วัน โดยจำนวนอาหารที่ให้นั้นถ้าหากในการเลี้ยงดูเห็นว่าไก่น้ำหนักมากก็จะทำการลดอาหารลงเพื่อไม่ให้ไก่ขาอ่อน จากน้ำหนักตัวที่มากเป็นการช่วยในการกระตุ้นให้เกิดการสมดุลของร่างกาย ซึ่งนอกจากการควบคุมอาหารแล้วจะมีการทำการตัดปากเพื่อป้องกันการจิกกันของไก่ รวมทั้งการให้วัคซีนและมีการเปลี่ยนวัสดุรองพื้นใหม่ด้วย ซึ่งแสดงไว้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงน้ำหนักมีชีวิตและจำนวนอาหารที่จำกัดให้ไก่รุ่นเพศเมีย อายุ 7-14 สัปดาห์ กินในแต่ละสัปดาห์

อายุไก่ (สัปดาห์)	น้ำหนักกรัม (กรัม / ตัว)	จำนวนอาหาร (กรัม / ตัว / วัน)	การจัดการอื่นที่เกี่ยวข้อง
7	713	38	- ตัดปากไก่ 1/3
8	861	55	
9	1011	50	
10	1155	55	- ฉีดวัคซีนเอ็มพี และ อหิวาต์ ไก่พร้อมหยอดวัคซีนหลอด ลมอักเสบ
11	1334	60	
12	1457	70	
13	1557	72	- ให้แสงสว่างไม่เกินวันละ 12 ชั่วโมง
14	1631	61	- เปลี่ยนวัสดุรองพื้นทุก ๆ รุ่น ที่น้ำไก่ใหม่เข้ามาเลี้ยง

ที่มา: สวัสดิ์ และคณะ (2543)

การให้อาหารจะต้องจำกัดให้กิน อาหารมีปริมาณและคุณค่าทางโภชนาการดังตารางที่ 5 ถ้าไก่น้ำหนักเบามากกว่ามาตรฐานที่กำหนด ก็ให้อาหารเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักไก่ทุก ๆ สัปดาห์ โดยการสุ่มชั่ง 10 % ของไก่ทั้งฝูง แล้วหาค่าเฉลี่ย นำไปเปรียบเทียบกับที่มาตรฐานกำหนด

4.2.6 การทำวัคซีน

การทำวัคซีนเป็นการป้องกันโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียและเชื้อไวรัสก่อนที่ จะมีการระบาดเกิดขึ้นในฝูงไก่ ปัจจุบันประเทศไทยสามารถผลิตวัคซีนป้องกันโรคได้หลายชนิดเช่น วัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล โรคฝีดาษ โรคอหิวาต์ และโรคหลอดลมอักเสบ ส่วนวัคซีนชนิดอื่น ๆ ถึงแม้จะผลิตขึ้นไม่ได้ แต่มีการนำเข้าจากต่างประเทศเข้ามาใช้และมีจำนวนจำหน่ายทั่วไป ซึ่งเราสามารถหาซื้อได้จาก

1) กรมปศุสัตว์ พญาไท กรุงเทพฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ภาควิชาการเกษตร

2) สำนักงานปลัดจังหวัด และ สำนักงานปลัดอำเภอ

3) ร้านค้าตัวแทนจำหน่ายทั่วไป

การซื้อวัคซีนต้องนำกระดิกบรรจุน้ำแข็งเพื่อใส่วัคซีนที่ซื้อ ทั้งนี้ก็เพราะว่า วัคซีนต้องเก็บรักษาในความเย็นและมีให้ถูกแสงสว่าง เพื่อรักษาคุณภาพของวัคซีนไม่ให้เสื่อม

หลักการทำวัคซีนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ไก่มีภูมิคุ้มกันโรคได้ดี ผู้ทำวัคซีนจะต้องศึกษาถึง หลักการปฏิบัติและการใช้ด้วย ดังนี้

3.1) ควรเก็บวัคซีนไว้ในที่เย็นและไม่ให้แสงแดดส่องถึง

3.2) หลอดวัคซีนชำรุดไม่ควรนำมาใช้

3.3) วัคซีนหมดอายุไม่ควรนำมาใช้

3.4) วัคซีนที่ผสมแล้ว ไม่ควรใช้นานเกิน 1 ชั่วโมง

3.5) ควรทำวัคซีนให้ตามกำหนดและให้ครบตามขนาด

3.6) ไม่ควรทำวัคซีนให้กับไก่ที่มีสุขภาพอ่อนแอและป่วยเป็น

โรค

3.7) วัคซีนจะให้ความคุ้มโรคได้ดีหลังจากทำวัคซีนแล้ว 2

สัปดาห์

สำหรับเครื่องมือที่จำเป็นในการทำวัคซีนป้องกันไก่เนื้อก็มี

1) เซอร์ริงค์หรือกระบอกฉีดขนาด 2 หรือ 5 ซีซี 1 ชุด

2) เข็มฉีดยาเบอร์ 24-26

3) เข็มแทงปีก 1 ชุด (ประกอบด้วยเข็มคู่)

4) ที่หยอดจุมูก 1 ชุด

ก่อนนำเครื่องมือเหล่านี้ไปใช้ ต้องต้มน้ำให้เดือดหรือนึ่งฆ่าเชื้อ ทำความสะอาด เสียก่อนทุกครั้ง และทิ้งไว้ให้เย็นก่อนนำไปใช้ทำวัคซีน สำหรับการให้วัคซีนในไก่เนื้อสามสายพันธุ์ จะมีการให้วัคซีนเหมือนกับไก่เนื้อทั่วไปซึ่งมีดังนี้ ถ้าหากไก่ที่นำมาเลี้ยงมีอายุ 1-7 วัน จะทำการให้ วัคซีนโรคนิวคาสเซิล ถ้าหากไก่อายุ 1- 10 วัน จะทำการให้วัคซีนป้องกันโรคฝีดาษ ถ้าหากไก่อายุ 14 วัน จะทำการให้วัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิลพร้อมกับหลอดลมอักเสบอายุ 4-5 เดือน จะทำการให้ วัคซีนป้องกันโรค นิวคาสเซิลดังแสดงไว้ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 วัคซีนที่ใช้ในไก่สามสายพันธุ์

อายุ	การให้วัคซีน
1 – 7 วัน	หยอดตาหรือหยอดจมูกด้วยวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิลหรือฉีดพ่นในเล้า
1 – 10 วัน	แทงปีกด้วยวัคซีนป้องกันโรคฝีดาษ หรือทำพร้อมกับการหยอดตาหรือหยอดจมูกด้วยวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล
14 วัน	หยอดตาหรือหยอดจมูกด้วยวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิลกับโรคหลอดลมอักเสบ
4 – 5 เดือน	ฉีดวัคซีนเข้ากล้ามเนื้อป้องกันโรคนิวคาสเซิล

ที่มา: ไชยา (2542)

เมื่อทำวัคซีนให้แล้วจะต้องมีการระวัง จัดการสุขาภิบาลให้ดี และเหมาะสม ถ้ามีโรคระบาดเกิดขึ้นในท้องถิ่นจะต้องให้วัคซีนเพิ่ม หากมีไก่ป่วยเป็นโรคให้แยกออกทำลายเสีย อย่าพยายามรักษาไก่ป่วย เพราะจะเป็นการแพร่เชื้อโรคและเป็นการสิ้นเปลืองด้วย

4.2.7 การสุขาภิบาลเพื่อป้องกันโรค

ผู้เลี้ยงไก่ควรยึดถือหลักที่ว่า “กันไว้ดีกว่าแก้” เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมไว้เสมอ การป้องกันโรคไก่เป็นสิ่งที่ต้องกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสม ซึ่งวิธีการป้องกันโรคเข้ามาเยือนในฝูงก็มีดังนี้

- 1) จัดการ โรงเรือนที่โปร่งถูกต้องตามสุขลักษณะ
- 2) ดูแลทำความสะอาด โรงเรือนและบริเวณใกล้เคียงให้สะอาดอยู่เสมอ
- 3) ควรให้อาหารกินแต่พอหมด เพื่อป้องกันอาหารเน่าเสียได้
- 4) จัดหาน้ำสะอาดให้ไก่กินตลอดเวลา
- 5) การนำไก่จากที่อื่นมาเลี้ยง ควรแยกขังไว้ดูอาการอย่างน้อย 10-

15 วัน เมื่อเห็นว่าปลอดโรคแน่แล้ว จึงค่อยนำมาเลี้ยงรวมในฝูง

- 6) ป้องกันอย่าให้นก หนู แมว สุนัข เข้ามาโรงเรือนอย่างเด็ดขาด

เพราะอาจเป็นพาหะนำโรคบางชนิดมาสู่ไก่ได้

- 7) ถ้าพบว่ามีไก่ป่วยให้รีบแยกออกขังไว้ต่างหาก หากมีไก่ตายให้

ฝังหรือเผาทำลายเสีย

สัญญาณที่บอกการเกิดโรค ถึงแม้จะได้มีมาตรการป้องกันโรคดีเพียงใดก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถป้องกันโรคได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ จำเป็นที่ผู้เลี้ยงไก่จะต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อสังเกตความผิดปกติที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ไก่ ความผิดปกติเหล่านี้คือสัญญาณบอกเหตุให้ทราบว่ามีปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นหรือเริ่มเกิดขึ้นแล้ว เพื่อผู้เลี้ยงจะได้หาทางแก้ปัญหาได้ทันเวลาที่ ก่อนที่ความเสียหายจะเกิดขึ้น

สัญญาณบอกเหตุที่ผู้เลี้ยงไก่จะทราบได้เมื่อไก่เป็นโรค คือไก่จะกินอาหารลดลง อูจจาระของไก่ผิดปกติ (ซึ่งจะสังเกตได้ชัดในไก่ที่เลี้ยงขังกรง) ไก่เจริญเติบโตช้าลง และจะแสดงอาการเป็นโรคให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น แสดงอาการ ไอ จาม น้ำมูกไหล น้ำตาไหล ตามวม อูจจาระเหลว อาการเป็นอัมพาต และมีอันตรายสูงกว่าปกติ

การปฏิบัติเมื่อไก่เป็นโรค เมื่อเกิดโรคไก่ขึ้นในฟาร์ม ผู้เลี้ยงไก่ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1) จัดการเผาหรือฝังไก่ที่ตายหรือกำลังจะตายเสีย ถ้าฝังควรฝังให้ลึกพอแล้วโรยทับด้วยปูนขาวหรือน้ำยาฆ่าเชื้อโรคอย่างแรง
- 2) รีบแยกไก่ป่วยออกไปให้ห่างจากไก่ที่ไม่ป่วย ถ้าเป็นไปได้ควรแยกเลี้ยงในโรงเรือนต่างหากจากไก่ดี
- 3) ย้ายไก่ที่ยังไม่เป็นโรคที่อยู่ใกล้เคียงกัน ไปอยู่ที่อื่นชั่วคราว เพื่อทำความสะอาด ทำการฆ่าเชื้อด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อในระดับที่เข้มข้นภายในคอก ตลอดจนอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ทุกชิ้น
- 4) ทำการตรวจวินิจฉัยโรคโดยเร็วที่สุดแล้วทำการรักษา โดยให้น้ำทางน้ำหรือผสมอาหาร ในเวลาเดียวกันควรใช้ยาพวกปฏิชีวนะ
- 5) แยกคนเลี้ยงไก่ป่วยและไก่ดีต่างหาก ถ้าจำเป็นต้องใช้คนเดียว ควรเลี้ยงไก่ดีก่อนแล้วจึงไปเลี้ยงไก่ป่วย และควรใช้เสื้อผ้าคนละชุดกัน โดยเฉพาะรองเท้าที่ใส่ควรใช้คนละคู่
- 6) ในระหว่างที่ไก่ในฟาร์มกำลังเป็นโรค ควรหาทางป้องกันการแพร่ของเชื้อโรคด้วยการทำความสะอาด ราดน้ำยาฆ่าเชื้อโรคให้ทั่วบริเวณและทำความสะอาด ราดยาฆ่าเชื้อรางน้ำและรางอาหารทุกวัน
- 7) เพื่อป้องกันโรคแพร่กระจายทางน้ำ ควรใช้ยาฆ่าเชื้อโรคอย่างอ่อนมาผสมลงในน้ำให้ไก่กินตลอดเวลา
- 8) ถ้าเลี้ยงไก่ในกรงควรกวาดมูลไก่ทุกวัน เพื่อป้องกันการแพร่โรคอีกทางหนึ่ง

9) หลังจากทำความสะอาดน้ำยาฆ่าเชื้อแล้ว ควรทิ้งคอกไว้ให้ว่างประมาณ 30 วัน จึงค่อยนำไก่เข้ามาใหม่

วิธีทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคในโรงเรือน ถือเป็นเรื่องจำเป็น และสำคัญยิ่งที่ต้องทำกันอย่างจริงจัง จะต้องพยายามทำโรงเรือนเก่าให้เสมือนโรงเรือนใหม่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติดังนี้

1) จากไก่เนื้อถูกขนย้ายออกจากโรงเรือนเรียบร้อยแล้ว ให้เก็บอุปกรณ์การเลี้ยงไก่และสิ่งรองพื้นออกให้หมด แล้วทำการพ่นยาฆ่าแมลงให้ทั่วทุกส่วนของโรงเรือนไก่

2) ทิ้งไว้ระยะหนึ่งประมาณ 2-3 วัน แล้วจึงใช้น้ำล้างฝุ่นละอองแลสิ่งสกปรกออกให้หมด (โดยการใช้เครื่องฉีดล้างให้ทั่วถึง) ทั้งพื้น ฝาผนัง และหลังคาภายใน สำหรับอุปกรณ์เลี้ยงไก่ทุกชิ้นต้องขัดและล้างให้สะอาด ล้างด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคแล้วตากให้แห้ง

3) ถ้าโรงเรือนไก่พอที่จะปิดให้มิดชิดได้ ปิดให้หมดแล้วใช้วิธีฆ่าเชื้อโรคแบบรมควัน โดยใช้ด่างทับทิม 277 กรัม ผสมฟอร์มาลิน 568 ซีซี. ต่อเนื้อที่ 1,000 ลูกบาศก์ฟุต โดยรมยานี้ก่อนที่ความชื้นในโรงเรือนจะหมดไป แต่ถ้าความชื้นไม่พอควรฉีดพ่นน้ำให้เป็นละออง และอุณหภูมิในระยะนี้ควรอยู่ในระดับ 70-80 องศาฟาเรนไฮด์ ปิดโรงเรือนไก่เอาไว้ 24 ชั่วโมง

4) เมื่อโรงเรือนแห้งสนิทดีแล้วให้ใช้ยาฆ่าเชื้อโรคที่ได้ผลแน่นอนทำการฆ่าเชื้อโรคทุกซอกทุกมุมให้ทั่วถึงหมดอีกครั้งหนึ่ง

5) ที่เก็บอาหารหรือถังอาหารต้องระวังให้ดี อย่าให้มีอาหารเหลือทิ้งไว้แม้แต่น้อย ควรทำการฆ่าเชื้อทั้งในและนอกถังอาหาร

6) ขนย้ายสิ่งของรองพื้นใหม่เข้าไปในโรงเรือนไก่และนำเอาอุปกรณ์ทุกอย่างที่ทำการฆ่าเชื้อโรคแล้วนำเข้าติดตั้งได้

7) ทำการฉีดยาฆ่าแมลงซ้ำอีกครั้ง (เหมือนข้อ 1) ก่อนที่ลูกไก่จะมาถึง 4 วัน

8) โรงเรือนที่ได้ปฏิบัติการดังกล่าวมาเรียบร้อยแล้ว จะต้องปิดห้ามไม่ให้คนและสัตว์เข้าออกเป็นอันขาด นอกจากคนงานประจำเท่านั้นและควรมีรองเท้าบูท เลือทำงานภายในฟาร์มที่สะอาด หมวกทำงานประจำหัว เพื่อใช้เฉพาะในโรงเรือน

9) ทุกครั้งที่นำอาหารใหม่มาใช้เลี้ยง ต้องทำการฆ่าเชื้อโรค ณ บริเวณที่ผู้คนและผู้ส่งอาหารเดินผ่าน ไปมาเสมอ (ถ้าทำได้)

4.2.7 การควบคุมพยาธิ

แม้ว่าพยาธิจะไม่ทำความเสียหายให้กับวงการเลี้ยงไก่เนื้ออย่างเห็นได้ชัด แต่ก็ เป็นปัจจัยตัวสำคัญที่ทำให้ไก่เกิดความเครียด เจริญเติบโตช้า มีความต้านทานต่อโรคต่ำ ในบางครั้งอาจ เป็นตัวช่วยให้เกิดโรคบางชนิดรุนแรงขึ้น พยาธิที่พบเป็นในไก่มักมี 2 ชนิด ด้วยกันคือ พยาธิภายนอก เช่น ไร เหา และพยาธิภายใน เช่น พยาธิไส้เดือน พยาธิเส้นด้าย และพยาธิไส้ติ่ง เป็นต้น พยาธิต่าง ๆ เหล่านี้จะพบในไก่ทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเลี้ยงที่ใด แต่จะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดูและการควบคุม พยาธิว่าเข้มงวดเท่าไร

1) ผลเสียที่เกิดจากพยาธิ พยาธิจะทำให้เกิดผลเสียดังนี้

- 1.1) ทำให้เกิดความเครียด ความระคายเคือง กระสับกระส่ายไม่ อยู่นิ่ง ความเป็นอยู่ไม่เป็นปกติสุข และพยาธิบางชนิดอาจเป็นพาหะนำโรคบางชนิดของไก่ที่เลี้ยงได้
- 1.2) พยาธิภายในจะทำลายผนังลำไส้และอวัยวะอื่น ๆ ที่สำคัญ ทำให้ไก่อ่อนแอ มีความต้านทานต่อโรคต่าง ๆ ต่ำ และมีอัตราการตายเพิ่มสูงขึ้น
- 1.3) ผนังลำไส้ของไก่ที่ถูกทำลาย แม้จะหายก็กลายเป็นแผลเป็น ไม่สามารถดูดซึมอาหารไปใช้ได้ดี
- 1.4) ทำให้ไก่เนื้อโตช้า แคระแกร็น น้ำหนักเพิ่มน้อย และพอม
- 1.5) ไก่จะเจริญเติบโตในอัตราสูงสุดไม่ได้ตามมาตรฐานของพันธุ์ มีประสิทธิภาพในการใช้อาหารไปผลิตเนื้อต่ำ คือกินอาหารมาก แต่เจริญเติบโตช้า ในการผลิตไข่แต่ ละฟอง

2) วิธีการควบคุมพยาธิ สามารถกระทำได้โดยรักษาความสะอาดภายในโรง เรือนก่อนนำไก่เข้ามาเลี้ยงทุกครั้ง หมั่นทำความสะอาดมูลทั้งรักษาพื้นกรงและคอกให้แห้งอยู่เสมอ ไม่ ควรเลี้ยงไก่แน่นจนเกินไป ควบคุมแมลงวันที่เป็นตัวการสำคัญในการแพร่จากมูลไก่ที่เป็นโรคพยาธิมา สู่ไก่ตัวอื่น ๆ ภายในโรงเรือน

เมื่อพบว่ามียุงภายในโรงเรือนเป็นพยาธิ ควรทำการกำจัดพยาธิต่าง ๆ นั้น เสียด้วยยากำจัดพยาธิ ตามคำแนะนำการใช้ยาแต่ละชนิด

4.2.8 แสงสว่างในโรงเรือน

เนื่องจากไก่เนื้อมีอายุการเลี้ยงดูสั้นเพียง 7-8 สัปดาห์เท่านั้น จึงจำเป็นต้อง ให้อาหารลูกไก่กินมากที่สุดเท่าที่ไก่จะกินได้ เพื่อให้ลูกไก่เติบโตเร็วที่สุด การให้แสงสว่างเป็นการช่วย เพิ่มเวลากินอาหารให้มากขึ้น แสงสว่างที่ใช้กันทั่วไปสำหรับไก่ได้แก่ แสงอาทิตย์ แสงไฟฟ้า แสง ตะเกียง ชนิดต่าง ๆ โดยทั่ว ๆ ไปโรงเรือนไก่เนื้อที่กว้าง 12 เมตร ใช้หลอดไฟฟ้าธรรมดา 40-60 แรง เทียน แขนงให้สูงจากพื้น 2.0-2.5 เมตร ห่างระหว่างหลอด 3-4 เมตร นับว่าสว่างมากพอแล้วจากความ

สูงของหลอดระดับนี้ อาจใช้เป็นเกณฑ์ว่า 0.25 แรงเทียนต่อตารางฟุต หรือ 2.5 แรงเทียนต่อตารางเมตร หรืออาจใช้แสงสว่างตามอายุของไ้คังนี้

ในช่วงระยะ 2-3 วันแรก จะให้แสงสว่างตลอด 24 ชั่วโมง เพราะลูกไ้คังไม่ชินสถานที่ จะช่วยให้ลูกไ้คังหาแหล่งน้ำและอาหารกินได้ โดยใช้ไฟฟ้าขนาดความสว่าง 5 ถึง 10 แรงเทียน ได้กระโจมก หลังจกนั้นการใช้แสงจะลดลง โดยใช้เฉพาะในตอนเช้า 2 ชั่วโมง เริ่มจากเวลา 04.00 น. และตอนเย็นอีก 2 ชั่วโมง ถึง 20.00 น.

การให้แสงสว่างแก่ไ้คังจะเป็นการเพิ่มเวลาในการกินอาหารของไ้คังมากขึ้น ทั้งนี้เพราะไ้คังเมื่อมีระยะเวลาการเลี้ยงสั้น จึงควรเร่งให้กินอาหารให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ โดยเฉพาะในฤดูร้อนตอนกลางวันไ้คังจะกินอาหารลดลง การให้แสงสว่างในตอนเย็นหรือตอนใกล้รุ่งจะช่วยให้ไ้คังกินอาหารชดเชยจากตอนกลางวันได้เป็นอย่างดี

4.2.9 การตัดปาก

วิธีการตัดปากลูกไ้คังสามารถกระทำได้นับตั้งแต่อายุ 1-9 วัน ถ้าลูกไ้คังมีความแข็งแรงดี แต่ไม่ควรตัดในระยะที่ลูกไ้คังกำลังอยู่ในช่วงการเครียดหรือในช่วงที่ให้วัคซีน การตัดปากลูกไ้คังนี้ควรกระทำในเวลาที่มีอากาศเย็น ไม่ร้อน วิธีการตัดปากที่นิยมก็โดยใช้เครื่องจี้ไฟฟ้าจี้ปากบนออก 1/3 ของความขามปาก คือให้ห่างจากจมูกเล็กน้อยหรือประมาณระหว่างกลางของงอยปากกับรูจมูก

4.2.10 การกกลูกไ้คัง

ผู้เลี้ยงสามารถเลือกใช้เครื่องกกแบบใดก็ได้ ถ้าเลี้ยงลูกไ้คังจำนวนน้อยหรือสำหรับผู้เริ่มต้นใหม่ที่อยู่ในที่มีไฟฟ้าใช้ ควรกกลูกไ้คังด้วยหลอดไฟธรรมดา 40-60 แรงเทียน โดยอาจติดหลอดไฟได้หลายหลอด แล้วมีสวิทช์เปิดปิดหลอดไฟทีละดวงหรือทั้งหมด เพื่อเพิ่มหรือลดความอบอุ่นได้ตามต้องการ สำหรับการเลี้ยงไ้คังเนื้อเป็นการค้ามักจะเลี้ยงลูกไ้คังตัวหนึ่งเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการกกจึงใช้เครื่องกกขนาดใหญ่ซึ่งมักจะทำเป็น 2 ขนาด คือ ขนาดลูกไ้คัง 500 ตัว และขนาดลูกไ้คัง 1,000 ตัว

ความอบอุ่นสำหรับลูกไ้คังภายใต้เครื่องกกในสัปดาห์แรกตั้งต้นด้วย 35 องศาเซลเซียส แล้วค่อย ๆ ลดลงเหลือ 32.2 และ 29.4 องศาเซลเซียส ในสัปดาห์ที่ 2 และ 3 หลังจากนั้นก็ยกออกไปได้ ขอบของฝากระโจมเครื่องกกจะต้องอยู่สูงกว่าระดับพื้นประมาณ 2 นิ้ว และจะต้องปรับให้สูงขึ้นเมื่อลูกไ้คังอายุมากขึ้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาวิตรี (2519) ได้รายงานว่ อุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งในการเลี้ยงไ้คัง คือโรคที่เกิดจากเชื้อโรคชนิดต่าง ๆ โรคที่เกิดจากเชื้อ staphylococci นับว่าเป็นโรคที่สำคัญ เนื่องจากมีผลทำให้ไ้คังไม่

สมบูรณ์และตายได้ ก่อให้เกิดผลเสียโดยตรงต่อเศรษฐกิจของผู้เลี้ยง ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและรักษาโรคที่เกิดจากเชื้อ staphylococci จึงได้ทำการตรวจหาเชื้อ staphylococci ในซากไก่ตายในท้องที่ต่าง ๆ ในเขตภาคกลางของประเทศไทย และทำการทดสอบความไวต่อการถูกทำลายของเชื้อ staphylococci ด้วยยาปฏิชีวนะ และซัลฟาบางชนิด

จากการสำรวจหาเชื้อ staphylococci ในซากไก่ตายจำนวน 200 ตัว ซึ่งเป็นไก่กระทง 115 ตัว ไก่ไข่ 85 ตัว โดยการผ่าซาก นำอวัยวะ 4 อย่าง คือ หัวใจ ปอด ตับ และม้าม มาเพาะเชื้อ Staphylococcus aureus ในตัวอย่างไก่ตายชนิดไก่กระทง 64 ตัว จาก 115 ตัว ใน ตัวอย่างไก่ตายชนิดไก่ไข่ 56 ตัว จาก 85 ตัว และจากการทดสอบคุณสมบัติทางชีวเคมีพบว่า staphylococci ที่แยกออกมาเป็น Staphylococcus aureus 7 กลุ่ม

ในการทดสอบความไวต่อการถูกทำลายของเชื้อ staphylococci ด้วยยาปฏิชีวนะและซัลฟาบางชนิด ปรากฏว่ายาปฏิชีวนะ kanamycin และ neomycin มีประสิทธิภาพดีที่สุด ในการทำลายเชื้อ staphylococci ที่แยกได้จากไก่ทั้ง 2 ชนิด ส่วนยาปฏิชีวนะที่พอจะใช้ ได้คือ chloromycetin, penicillin erythromycin และ novobiocin เชื้อต้านทานยา streptomycin และ tetracycline ได้ในเปอร์เซ็นต์ที่สูงกว่าชนิดอื่น Staphylococci และทุกกลุ่มแลทุก strains ที่นำมาทดสอบมีความต้านทานยาซัลฟาทั้ง 8 ชนิด คือ elkosin, gantrisin, sulfadiazine, sulfamerazine, sulfamethoxy pyridazine, sulfathiazole, thiosulfil และ triple sulfa

นิสิต และคณะ (2528:16) ได้ประเมินผลโครงการการฝึกอบรมการป้องกันโรคระบาดในสัตว์ปีก จังหวัดพิษณุโลก หลังสิ้นสุดโครงการแล้ว 3 เดือน พบว่าอัตราการตายของไก่ลดลงจากร้อยละ 11.50 เป็นร้อยละ 6.50 การบริโภคไก่ (กินและขาย) เพิ่มขึ้นจาก 2 ตัว เป็น 3.7 ตัวต่อครอบครัวต่อเดือน และหลังสิ้นสุดโครงการแล้ว 6 เดือน การบริโภคไก่ (กินและขาย) เพิ่มขึ้นจาก 1.5 ฟองเป็น 3.7 ฟองต่อครอบครัวต่อเดือน ส่วนสภาวะการเลี้ยงไก่หลังสิ้นสุดโครงการแล้ว 3 เดือน เพิ่มขึ้นจาก 44 ตัว เป็น 57 ตัวต่อครอบครัว และเป็น 49 ตัวต่อครอบครัว หลังสิ้นสุดโครงการแล้ว 6 เดือน

ส่วนการสำรวจไก่พื้นเมืองที่ฆ่าจำหน่ายในตลาดสดเทศบาลเมืองพิษณุโลกก่อนเริ่มโครงการเฉลี่ยวันละ 300-400 ตัว แต่หลังสิ้นสุดโครงการแล้ว 6 เดือน พบว่ามีไก่พื้นเมืองฆ่าจำหน่ายเพิ่มขึ้นเป็น 500-600 ตัวต่อวัน

นอกจากนี้ยังพบว่าการจำหน่ายวัคซีนของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างดำเนินโครงการ จากเดือนมีนาคมถึงเดือนกันยายน 2527 เพิ่มขึ้นดังนี้คือ วัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล และวัคซีนป้องกันโรคฝีดาษ จาก 1,286,400 โด๊ส เป็น 1,324,600 โด๊ส และจาก 13,800 โด๊ส เป็น 49,600 โด๊ส ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สาริต (2527:45-46) ได้สรุปไว้ว่า อพสม. ร้อยละ 83.50 ให้ความรู้ด้านการป้องกันโรคระบาดสัตว์พอเพียงแก่การปฏิบัติงาน ร้อยละ 91.50 ให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 75.00 มีการแจ้งข่าวโรคระบาดอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 80.50 เดินทางเข้ามาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ที่อำเภอทุกเดือน ร้อยละ 78.50 ยังได้รับการสนับสนุนเรื่องเอกสารและเวชภัณฑ์ไม่พอเพียงร้อยละ 96.50 จัดหาซื้อวัคซีนได้สะดวก โดยซื้อจากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอท้องถิ่นนั้นเอง นอกจากนี้ยังพบว่าไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องการปฏิบัติงานและความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมระหว่าง อพสม. ที่มีการศึกษาสูง กับ อพสม. ที่มีการศึกษาต่ำ ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องการปฏิบัติงานระหว่าง อพสม. ที่มีอายุมาก กับ อพสม. ที่มีอายุน้อย และไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องการปฏิบัติงานระหว่าง อพสม. ที่มีรายได้สูง กับ อพสม. ที่มีรายได้ต่ำ

Vandergrift(1983)พบว่าการย่อยได้ของกรดอะมิโนในเมล็ดถั่วเหลืองดิบมีค่าต่ำกว่าประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบกับการย่อยได้ของกรดอะมิโนในเมล็ดถั่วเหลืองที่ทำให้สุกโดยใช้ความร้อน โดยค่าการย่อยได้ที่ต่ำนี้เกิดจากอิทธิพลของสารยับยั้งทริปซิน (trypsin inhibitor) เช่นเดียวกับที่ Rostagno และคณะ (1973) พบว่าไก่มีการย่อยได้ของกรดอะมิโนในเมล็ดข้าวฟ่างต่างสายพันธุ์ที่ต่างกันเนื่องจากในเมล็ดข้าวฟ่างสายพันธุ์ต่าง ๆ มีสารแทนนินในปริมาณมากน้อยต่างกัน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จะทำการเก็บโดยใช้การเก็บประชากรจำนวน 20 ราย ซึ่งทำการเก็บร้อยเปอร์เซ็นต์จากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่สามสายพันธุ์ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ หัวข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มต่างๆ ไป
  - 1.1 การศึกษา
  - 1.2 สถานภาพ
  - 1.3 รายได้
    - 1.3.1 รายได้จากภาคเกษตร
    - 1.3.2 รายได้นอกภาคเกษตร
  - 1.4 หนี้สิน
  - 1.5 ประสบการณ์ในการเลี้ยง
  - 1.7 ขนาดของฟาร์ม
    - 1.8.1 จำนวนเล้า
    - 1.8.2 จำนวนไก่ที่เลี้ยง
  - 1.9 จำนวนแรงงานที่ใช้
  - 1.12 การตลาด
    - 1.12.1 ขายเอง
    - 1.12.3 พ่อค้ามารับ
  - 1.13 มีไก่ชนิดอื่นที่เลี้ยงหรือเปล่า
2. การจัดการฟาร์ม
  - 2.1 โรงเรือน
    - 2.2.1 ขนาดของโรงเรือน
    - 2.2.4 ลักษณะของหลังคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2.2.7 วัสดุที่ใช้มุงหลังคา
- 2.2.10 ทิศทางลมและแสง
- 2.2.13 ลักษณะของโรงเรียน
- 2.2.16 ท่าเลที่ตั้งของโรงเรียน
- 2.3 อาหาร
  - 2.3.1 ลักษณะของอาหารเป็นเม็ดหรือผง
  - 2.3.4 ผสมอาหารเองหรือเป็นอาหารสำเร็จรูป
  - 2.3.6 การเก็บอาหาร
  - 2.3.7 การให้อาหาร
  - 2.3.8 การกักตุนอาหาร
  - 2.3.9 จำนวนการให้อาหาร
- 2.4 การให้วัคซีน
  - 2.4.1 อหิวาต์
  - 2.4.2 ฝีดาษ
  - 2.4.3 นิวคาสเซิล
  - 2.4.4 หลอดลมอักเสบ
  - 2.4.5 วัคซีนอื่นๆ ที่ใช้
- 2.5 การควบคุมโรค
- 2.6 การกักลูกไก่
- 3. ปัญหาต่างๆ และข้อเสนอแนะ
- 4. อื่นๆ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีดำเนินการเป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้
 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 เขียนโครงร่างและกำหนดหัวข้อในการตรวจเอกสาร
 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจเอกสาร เพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษา
 สร้างคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากเกษตรกรที่ทำการเลี้ยง ไก่สามสายพันธุ์

อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 ราย

สัมภาษณ์เกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน

ทำรูปเล่ม และนำเสนอ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรที่เลี้ยงไก่เนื้อสามสายพันธุ์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มาตรวจสอบ วิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการเปรียบเทียบกับมาตรฐานการจัดการฟาร์ม เป็นการบรรยายถึงการปฏิบัติของเกษตรกร สรุปและเรียบเรียงใหม่ ตามหัวข้อที่ศึกษา

ระยะเวลาและสถานที่ของการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้เวลาทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลระยะเวลา 5 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 โดยทำการรวบรวมข้อมูลในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงการดำเนินงานทำปัญหาพิเศษ

ลำดับที่	การดำเนินงาน	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1	ศึกษา,เขียนโครงร่าง	—				
2	เสนอโครงร่างปัญหาพิเศษ		—			
3	เก็บรวบรวมข้อมูล			—		
4	วิเคราะห์ข้อมูล			—		
5	ตรวจสอบ,ปรับปรุงปัญหาพิเศษ				—	
6	สอบปัญหาพิเศษ					—

งบประมาณที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษานี้ใช้งบประมาณในการดำเนินการดังนี้

1. ค่าเดินทาง	2,000	บาท
2. ค่าถ่ายเอกสาร	700	บาท
3. ค่าจัดพิมพ์รูปเล่ม	1,000	บาท
4. ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	1,000	บาท
รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	4,700	บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ในการศึกษาค้างนี้ได้ทำการศึกษาการจัดการฟาร์มของเกษตรกร จำนวน 20 ราย ซึ่งในการศึกษาค้างผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสัมภาษณ์เกษตรกร ซึ่งในการเมื่อได้ข้อมูลต่างๆมา ก็จะนำข้อมูลที่ได้นั้นมาเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มที่มาตรฐาน และนำข้อมูลมาทำการจัดกลุ่มให้เป็นการวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนา การจัดการฟาร์มของเกษตรกรซึ่งได้ผลดังนี้

เกษตรกรที่ 1 นายเจริญ แสนพลมาตย์ วันที่ 2 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มต่างๆไป

การศึกษาจบชั้น ป.4 แต่มีการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่ สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร 6 คนด้านรายได้มีเฉพาะรายได้จากภาคการเกษตร คือ มีการทำนาปีละ 1 ครั้ง ได้เงิน 30,000 บาท เลี้ยงวัว ควาย ได้เงิน 20,000 บาทมีหนี้สินที่ยังชำระไม่หมดกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นเงิน 10,000 บาทประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 2 ปี ก่อนที่จะเลี้ยงไก่อาชีพหลัก คือ การทำนาขนาดของฟาร์ม มีพื้นที่ 7 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 2 หลังจำนวนไก่ที่เลี้ยง 1,000 ตัว / รุ่น ปีละ 4,000 ตัว อัตราการตายของไก่อุ่นละ 5 ตัว ตายในช่วงไก่อเล็กมีแรงงาน 2 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาดจะขายให้กับพ่อค้าหรือบริษัทมารับ จำนวนที่ขาย 1,000 ตัว โดยได้กิโลกรัมละ 50 บาทไม่มีการเลี้ยงไก่ชนิดอื่นในฟาร์ม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 8 เมตร ยาว 20 เมตร สูง 6 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุบุหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางของลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามตะวันโดยหัวท้ายของโรงเรือนอยู่ที่ทิศตะวันตกและตะวันออก ลักษณะโรงเรือนทำด้วยไม้ทั้งโรงเรือนอากาศถ่ายเทสะดวกมีการใช้ผ้าหรือพลาสติกกันข้างโรงเรือน เพื่อลดความร้อนภายในโรงเรือน ไม่มีสิ่งรบกวนไม่ว่าจะหนูหรือแมลงต่างๆ ทำเลที่ตั้ง น้ำท่วมไม่ถึง ไม่มีการขังของน้ำ ไม่มีการยกพื้นจากระดับธรรมดา ไม่มีต้นไม้อายุในเวลาค่อยร้อน โรงเรือนและฟาร์มอยู่ใกล้ถนนใหญ่

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้าเป็นอาหารไก่เล็กจะให้อาหารผง เพื่อให้ไก่กินได้ง่าย ส่วนให้ไก่ใหญ่จะให้อาหารเม็ด อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูป ของยี่ห้อโนโว การเก็บอาหารนั้นอาหารจะเก็บไว้ในเล้าหรือโรงเรือนไก่ ซึ่งมีห้องเก็บไม่มีความชื้นหรือสิ่งรบกวน เช่น หนู แมลงต่างๆ การให้อาหารและน้ำจะให้ตลอดเวลาโดยจำนวนอาหารที่ให้ตั้งแต่เล็กจนถึงจับขาย 240 กิโลกรัม / จำนวนไก่ 100 ตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การกักตุนอาหารไม่มีการกักตุนอาหารถ้าอาหารหมดก็จะไปซื้อและบางทีทางบริษัทจะเอามาส่งเองถ้าถึงเวลา

การให้วัคซีน

ฝัดาย ไม่มีการให้วัคซีน เพราะทางบริษัทได้ทำวัคซีนแล้วอหิวาไม่มีการให้วัคซีน เพราะทางบริษัทได้ทำวัคซีนแล้ว นิวคาสเซิล ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 10 วัน และให้อีกครั้งเมื่ออายุ 120 วัน หลอดลมอักเสบให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 14 วัน ในการให้วัคซีนจะไม่ให้ไก่ที่มีอาการอ่อนแอและไก่ที่เป็นโรค

การควบคุมโรค

มีการฉีดพ่นฆ่าเชื้อโรงเรือนทั้งโรงเรือนใหม่ และเก่า โดยโรยปูนขาว ทิ้งไว้ 7 วัน วัสดุที่ใช้รองพื้นเป็นแกลบ แต่ไม่ได้ทำความสะอาดบริเวณรอบโรงเรือนจะมีการกำจัดหญ้าและสิ่งสกปรกมีการทำความสะอาดถังน้ำและถังอาหารทุกเย็น การให้วัคซีนถ้าให้จะไม่มีการหกหล่นของวัคซีนซึ่งถ้ามีการหกหล่นแล้วเนื่องจากวัคซีนที่ใช้เป็นเชื้อโรคที่ถูกยับยั้งเชื้อไว้ ถ้าหากว่าสภาพพื้นที่เหมาะสมอาจจะทำให้เจริญเติบโตได้เป็นอันตรายต่อไก่ วัคซีนที่ให้จะให้ภายใน 1 ชั่วโมง วัคซีนที่ใช้จะแช่น้ำแข็งไว้มีการทำความสะอาดเข็มและเข็มแทงปีกไก่ทุกครั้งที่ใช้ในการทำวัคซีน จะไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปาก จะให้วัคซีนในช่วงเช้า ในช่วงที่มีการระบาดของโรค คือ ฤดูฝน ไก่อาจจะเป็นหวัดจึงได้มีการทำวัคซีนป้องกัน และในฤดูฝนจะเพิ่มการใช้ไฟฟ้าเพื่อความอบอุ่น

การกักลูกไก่และการตัดปาก

มีการกักไก่เพื่อนำลูกไก่มาจากบริษัท โดยให้ประมาณวันละ 12 ชั่วโมง ประมาณ 2 สัปดาห์ถ้าช่วงฝนจะให้ความอบอุ่นเพิ่มขึ้น ฤดูร้อนจะทำการกักไก่ในเวลาตอนกลางคืน จะมีการทำการตัดปากไก่เมื่อนำมาเลี้ยง 3 วัน

ข้อมูลอื่น ๆ

น้ำที่ใช้เป็นน้ำบาดาล ไม่มีการกรองแต่น้ำมีความสะอาดพอสมควร การให้น้ำในการเลี้ยงเพียงพอตลอดเวลาในการเข้าไปในเล้าไม่มีการทำความสะอาดร่างกาย หรือไม่มีการฆ่าเชื้อโรคก่อนเข้าไปไม่มีคนภายนอกเข้ามาในโรงเรือนจะมีแต่เจ้าของเท่านั้น น้ำหนักไก่เมื่อจับขายประมาณ 2 กิโลกรัม

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์ไก่เนื้อ	15,000	บาท / รุ่น
- ค่าอาหาร	24,000	บาท / รุ่น
- ค่ายาป้องกัน	2,000	บาท / รุ่น
- ค่าน้ำและไฟฟ้า	500	บาท / รุ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายได้ทั้งหมด	50,000	บาท / รُون
กำไรสุทธิ	8,500	บาท / รُون

ปัญหาต่าง ๆ

จะมีเฉพาะไก่เป็นโรคหัด ในช่วงฤดูฝน ด้านอื่น ๆ ไม่มี

วิจารณ์ผล

ในการจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 1 โดยทั่วไปนั้นจะเห็นได้ว่าเกษตรกรยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐาน อยู่หลายอย่างคือ ดันไม้ต้นเกษตรกรไม่มีการปลูกต้นไม้ไว้สำหรับการบังแสงแดดเพื่อช่วยลดอุณหภูมิในเวลาตอนบ่าย แต่จากความคิดและการสังเกตการณ์ที่เกษตรกรนั้นไม่มีการปลูกต้นไม้อาจจะเนื่องมาจากว่าเกษตรกรต้องการให้มีลมเข้ามาในบริเวณโรงเรือนเพื่อช่วยในการระบายอากาศภายในโรงเรือน เกษตรกรไม่มีการยกพื้นให้สูงขึ้นเพื่อป้องกันหนู แมลง และงูที่เป็นอันตรายต่อไก่ทั้งยังช่วยในการป้องกันไม่ให้น้ำเข้ามาในโรงเรือนได้ จากการสังเกตเห็นว่าที่เกษตรกรไม่มีการยกพื้นอาจจะเนื่องมาจากพื้นที่นั้นเป็นพื้นที่ที่อยู่สูงจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องยกพื้น เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาจำเป็น เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้กินอันเนื่องมาจากเกษตรกรเลี้ยงไก่แบบประกันไก่ไว้และทางบริษัทจะนำอาหารมาส่งประจำจึงไม่ต้องกักตุนอาหารไว้ สวมถุงมือและผ้าปิดปากในเวลาให้วัคซีน การใช้ผ้าปิดปากและมีถุงมือนั้นจะช่วยในการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคจากก้ามสัมผัสได้ เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดร่างกายเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้

เกษตรกรรายที่ 2 นายเกณฑ์ สังขะพัฒน์ วันที่ 1 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่ว ๆ ไป

การศึกษาจบชั้น ป.4 สถานภาพแต่งงานแล้ว เกษตรกรมีบุตร 1 คน รายได้จากภาคเกษตรมีอยู่ 2 อย่าง คือ ทำนา ทำ 2 ครั้ง / ปี มีรายได้ 30,000 บาท / ปี เลี้ยงวัวเป็นวัวเนื้อลูกผสม มีรายได้ 20,000 บาท มีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นเงินที่ยังไม่ชำระ 4,000 บาท ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 5 ปี ก่อนการเลี้ยงมีอาชีพหลัก คือ ทำนา จำนวนไก่ที่เลี้ยง 1,300 ตัวต่อรุ่น ปีละ 3,390 ตัว นำหนักตัวเมื่อนำมาเลี้ยงไม่ทราบว่ามีน้ำหนักเท่าไร จำนวนคนงาน มีจำนวน 1 คน การตลาดจะจับขายให้กับพ่อค้าและบริษัท ขายครั้งละ 1,300 ตัว ไม่มีไก่ชนิดอื่นอยู่ในฟาร์ม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 8 เมตร สูง 4 เมตร ยาว 12 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่ว ชั้นเดียว วัสดุที่ใช้ทำหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางของลมและแสงแดด ตั้งตามแนวตะวัน โดยหัวท้ายอยู่ที่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ อากาศถ่ายเทสะดวกมีการใช้ฝาปิดด้านข้างโรงเรือนเพื่อลดความร้อนภายในโรงเรือน ทำเลที่ตั้ง น้ำท่วมไม่ถึงไม่มีน้ำขัง ไม่มีควมชื้นในโรงเรือน ไม่มีต้นไม้ที่ช่วยในการลดแสงแดด อยู่ใกล้ถนนใหญ่

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้าเป็นอาหารผงจะให้ในไก่เล็ก ถ้าเป็นไก่รุ่นจะให้อาหารเม็ดอาหารเป็นอาหารสำเร็จรูปของบริษัทเซนทาโกร การเก็บอาหารนั้นอาหารจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหารซึ่งมีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีหนู หรือสัตว์ชนิดอื่นรบกวน การให้อาหารและน้ำจะให้ตลอดเวลา โดยจำนวนอาหารที่ให้ตั้งแต่เล็กจนถึงจับขาย 240 กิโลกรัมต่อจำนวนไก่ 100 ตัว การกักตุนอาหารไม่มีการกักตุนอาหาร ถ้าอาหารหมดจะไปซื้อมา

การให้วัคซีน

วัคซีนฝีดาษและอหิวาจะให้ในลักษณะวัคซีนรวม จะให้เมื่ออายุ 7 วัน ให้ตัวละ 1 ซีซีฝีดาษ และอหิวาจะให้ครั้งเดียวนิวคาสเซิล ให้เมื่ออายุ 10 วัน 1 ครั้ง และ 120 วันอีก 1 ครั้ง ให้จำนวน 1 ซีซีต่อตัวหลอดลมอักเสบ ให้เมื่ออายุ 14 วัน จำนวน 1 ซีซีต่อตัว วัคซีนตัวอื่นไม่มีการให้เพราะไม่มีการเกิดโรค

การควบคุมโรค

มีการฉีดพ่นฆ่าเชื้อโรงเรือนทั้งเก่าและใหม่ ถ้าหากทำการจับไก่ขายหมดก็มีการเอาวัสดุรองพื้นออกแล้วค่อยใส่ใหม่ มีการโรยปูนขาวทั้งนอกโรงเรือนและในโรงเรือน วัสดุที่ใช้รองพื้นเป็นแกลบ ไม่มีการทำความสะอาดก่อนนำไปปูพื้น มีการทำความสะอาดถึงน้ำและถังอาหารทุกเย็น บริเวณรอบๆ บริเวณโรงเรือนสะอาด สำหรับการให้วัคซีนเวลาที่ให้คือช่วงเช้าและบ่าย จะไม่มีการให้วัคซีนสำหรับไก่ที่มีอาการอ่อนแอและป่วย การให้วัคซีนจะให้ภายใน 1 ชั่วโมง ไม่มีการหกหล่นของวัคซีนขณะที่ให้ วัคซีนที่ให้ถ้าไม่หมดจะนำไปแช่ในตู้เย็น มีการทำความสะอาดเข็มและเข็มแทงปีกทุกครั้งที่ใช้ ในการให้วัคซีนจะไม่มีการสวมถุงมือ และผ้าปิดปาก ถ้ามีอาการติดโรคจะต้องกำจัดทันทีโดยการเผาและฝัง โรคที่พบบ่อย คือ โรคอหิวาต์ และหวัด จะมีการทำวัคซีนเป็นประจำ

การกักลูกไก่และการตัดปากไก่

มีการกักลูกไก่ 2 สัปดาห์ ในฤดูหนาว และฝน ส่วนฤดูร้อนจะกักประมาณ 2 วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะมีการจัดปากไก่เมื่อนำมาเลี้ยง 3 วัน ตัดออกประมาณ 1 ส่วน 3 ของปากบน

ข้อมูลด้านอื่น ๆ

น้ำที่ใช้เป็นน้ำประปา มีน้ำเพียงพอต่อการเลี้ยงตลอดเวลา ไม่มีการทำความสะอาดร่างกายหรือเสื้อผ้าก่อนเข้าไปในโรงเรือน น้ำหนักไก่เมื่อจับขายประมาณ 1.7 กิโลกรัม แสงสว่างที่ใช้ ใช้ไฟฟ้าขนาด 60 แรงเทียน ไม่มีเสียงรบกวนหรือมลภาวะที่เป็นอันตรายต่อไก่

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	15,600	บาท / รุ่น
- ค่าอาหาร	31,200	บาท / รุ่น
- ค่ายาป้องกันโรค	2,500	บาท / รุ่น
- ค่าน้ำและไฟ	1,200	บาท / รุ่น
- ค่าซื้ออุปกรณ์	600	บาท / รุ่น
- ค่าน้ำมัน	300	บาท / รุ่น
- ค่าซ่อมแซม	100	บาท / รุ่น
รายได้ทั้งหมด	58,000	บาท / รุ่น
กำไรสุทธิ	13,000	บาท / รุ่น

ปัญหาต่าง ๆ

โรคหวัด จะพบมากไม่ว่าจะเป็นฤดูหนาว หรือฤดูฝน เพราะอากาศมีความชื้นสูง ทำให้ไก่เกิดการติดเชื้อ

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 2 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับมาตรฐานการจัดการฟาร์มมาตรฐาน เกษตรกรยังมีการปฏิบัติที่ไม่ได้ตามมาตรฐานอยู่ คือ ต้นไม้ ตามมาตรฐานนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการตัดไม้ช่วยในการบังแสงแดดในตอนบ่าย แต่เนื่องจากเกษตรกรนั้นต้องการที่จะให้อากาศเข้าไปในโรงเรือนได้อย่างเต็มที่ เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในคราวจำเป็นซึ่งการไม่กักตุนนั้นอาจจะทำให้มีปัญหาได้ในการกินอาหารของไก่ ซึ่งเกษตรกรนั้นเลี้ยงโดยไม่มีการส่งขายให้บริษัททำเป็นที่จะต้องไปซื้ออาหารเองอาจจะทำให้เกิดปัญหาได้ในเวลาที่ฉุกเฉิน เช่น ในเวลาที่มีฝนตกหนัก เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดร่างกายเพื่อช่วยในการป้องกันโรคต่าง ๆ ในการให้วัคซีนทุกครั้งต้องมีการสวมถุงมือและผ้าปิดปากเพื่อป้องกันโรค

เกษตรกรรายที่ 3 นาย สติต สามเมืองปัก วันที่ 1 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มต่างๆ

การศึกษาจบชั้น ป.4 มีบุตร 2 คน ด้านรายได้มีทั้งรายได้จากการเกษตรและการค้าขาย มีดังนี้ ทำนาทำไร่ มีเงิน 30,000 บาท ค้าขายมีเงิน 13,000 บาท มีหนี้สินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นเงิน 30,000 บาท ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 7 ปี ก่อนการเลี้ยงไก่มีอาชีพค้าขายขนาดของฟาร์ม มีพื้นที่ 5 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 3 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยง 1,000 ตัว/รุ่น ปีละ 6,000 ตัว อัตราการตายประมาณ 5 ตัว ตายในช่วงไก่เล็กเพราะไก่นั้นเกิดการอัดแน่นตอนขนส่ง จำนวนแรงงานมี 2 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาดจะขายให้กับพ่อค้า จำนวนที่ขาย 1,000 ตัว ราคาที่ขายกิโลกรัมละ 45 บาท น้ำหนักไก่ประมาณ 1.7 กิโลกรัม มีไก่ชนิดอื่นในฟาร์ม คือ ไก่ไข่ จำนวน 400 ตัว ยังไม่มีรายได้จากการขายไข่เพราะเพิ่งเลี้ยง

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 8 เมตร สูง 4 เมตร ยาว 16 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุที่ใช้มุงหลังคาเป็นสังกะสี ทิศทางของลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามตะวัน โดยหัวท้ายอยู่ที่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ และปูพื้นด้วยคอนกรีต อากาศถ่ายเทสะดวก มีการใช้ผ้าปิดกั้นด้านข้างของโรงเรือนเพื่อลดความร้อนภายในโรงเรือน ทำเลที่ตั้ง น้ำท่วมไม่ถึง ไม่มีการยกพื้นจากระดับพื้นปกติ ไม่มีต้นไม้ใหญ่บังลมและแสงแดด โรงเรือนอยู่ห่างจากถนนใหญ่

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้าเป็นอาหารไก่เล็กจะให้อาหารผงเพื่อให้ไก่กินได้ง่าย ส่วนในไก่ใหญ่จะให้อาหารเม็ดอาหารเป็นอาหารสำเร็จรูปของบริษัทซีพี การเก็บอาหารนั้นอาหารจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร ห้องเก็บอาหารไม่มีปัญหาเรื่องความชื้นและสิ่งรบกวน การให้อาหารและน้ำจะให้ตลอดเวลา โดยจำนวนอาหารที่ให้จำนวน 240 กิโลกรัมต่อ 100 ตัวตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขาย การกักตุนอาหารมีการกักตุนอาหารซึ่งมีความเพียงพอต่อการนำไปใช้

การให้วัคซีน

ฝีดาษและอหิวาต์ จะให้ในลักษณะของวัคซีนรวม โดยจะให้ครั้งแรกเมื่อนำลูกไก่มาเลี้ยงอายุได้ 2 วัน ให้จำนวนตัวละ 1 ซีซี นิวคาสเซิล จะให้เมื่ออายุ 14 วัน ให้ตัวละ 1 ซีซี ในการให้จะไม่มีการให้ไก่ที่มีการอ่อนแอ หรือไก่ที่กำลังป่วยในการให้วัคซีนนั้นตัวอื่นจะไม่มีอาการให้วัคซีนเพราะทางบริษัทได้ทำวัคซีนเรียบร้อยแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การควบคุมโรค

มีการโรยปูนขาวรอบ ๆ บริเวณโรงเรียน ไม่ว่าจะป็นโรงเรียนเก่า หรือใหม่ วัสดุเก่าที่ปูพื้น จะทำการนำออกมาเมื่อจับไถ่ขายหมดแล้ว มีการกำจัดหยักไย่และคราบของสิ่งปฏิกูลในโรงเรียน มีการทำความสะอาดถังน้ำ และถังอาหารทุกเย็น การให้วัคซีนไม่มีการทกหล่นของวัคซีน วัคซีนจะให้ ภายใน 1 ชั่วโมง ถ้าไม่ทันก็จะแช่น้ำแข็ง มีการทำความสะอาดเข็มและเข็มแทงปีกทุกครั้งที่ใช้ ในการให้ไม่มีการสวมถุงมือ และผ้าปิดปาก การให้วัคซีนจะให้ในช่วงเย็น ตอนนี้มีโรคกำลังเข้ามา คือ กัมโบโร เป็นโรคที่ทำให้ไถ่เกิดอาการง่วง ซึม ไม่กินอาหาร แต่ก็มีการทำวัคซีนบ้างในเวลาที่เกิดโรค ช่วงฤดูร้อนเป็นช่วงที่มีการระบาดของโรคคหิววัด แต่ก็มีควบคุมเรื่องการกินอาหารและน้ำต้องมีการทำความสะอาดถังน้ำ และอาหารทุกครั้งตอนเย็น

การกกลูกไถ่และการตัดปาก

ลูกไถ่จะนำมากทันทที่ โดยจะกกลูกไถ่ประมาณ 2 สัปดาห์ หรือขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ จะทำการตัดปากบนออก 1 ส่วน 3 ของปากบนไถ่

ข้อมูลอื่น ๆ

น้ำที่ใช้สำหรับเลี้ยงไถ่เป็นน้ำบ่อตื้น เป็นน้ำที่ไม่ได้กรองมีลักษณะใสปนขุ่นเล็กน้อย ในการใช้น้ำมีจำนวนเพียงพอต่อการใช้ ถังน้ำ 15 ถังต่อโรงเรียน รางอาหาร 20 รางต่อโรงเรียน ไฟฟ้าที่ใช้ 60 แรงเทียน จำนวน 10 หลอดต่อโรงเรียน สำหรับถังน้ำและอาหารนั้นมีความเพียงพอต่อการใช้

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	12,000	บาท / รุ่น
- ค่าอาหาร	24,000	บาท / รุ่น
- ค่ายารักษาโรค	1,000	บาท / รุ่น
- ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า	300	บาท / รุ่น
- ค่าซื้ออุปกรณ์	1000	บาท
- ค่าน้ำมัน	2,400	บาท
- ค่าซ่อมแซม	500	บาท
รายได้ทั้งหมด	46,000	บาท / รุ่น
กำไรสุทธิ	4,800	บาท / รุ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาต่าง ๆ

ส่วนมากจะมีปัญหาเรื่องของอากาศทั้งร้อนและหนาว และลูกไก่ที่นำมาเลี้ยงไม่ค่อยแข็งแรง การตายของไก่ในช่วงนำมาเลี้ยงการแก้ไข คือ ถ้าอากาศร้อนมาก ก็จะมีการใช้น้ำฉีดพ่นให้เป็นฝอย เพื่อลดอุณหภูมิ ถ้าลูกไก่ไม่แข็งแรงก็จะจับมาอนุบาลโดยเฉพาะ

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 3 เมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการจัดการฟาร์มซึ่งเกษตรกรยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามเกณฑ์อยู่หลายประการ คือ ดินไม่ เกษตรกรไม่มีการปลูกต้นไม้ไว้คอยกำบังแสงแดดในเวลาตอนบ่าย จากการสังเกตพบว่าที่เกษตรกรไม่มีการปลูกต้นไม้อาจจะเกิดจากว่าพื้นที่ของเกษตรกรนั้น ไม่มีต้นไม้และเป็นพื้นที่ที่พื้งนำดินเข้ามาถมจึงอาจจะไม่ค่อยมีต้นไม้ เกษตรกรไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปากเพื่อช่วยในการป้องกัน โรคต่างๆอาจจะทำให้มีการบ่มเชื้อโรคในบริเวณฟาร์ม เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในคราวจำเป็น การที่เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ นั้นอาจจะมีปัญหาในเวลาที่จำเป็น เพราะเกษตรกร ไม่ได้สั่งซื้ออาหารจากบริษัท

เกษตรกรรายที่ 4 นายสถิตย์ พิมพ์ทอง วันที่ 2 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษาฉบับนี้ ๑.4 สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร 3 คน ด้านรายได้มีเฉพาะรายได้จากภาคเกษตร คือ มีรายได้จากการทำนา 10,000 บาท ไม่มีหนี้สิน มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 5 ปี ก่อนที่จะเลี้ยงไก่อาชีพหลักคือ ทำนา ขนาดของฟาร์ม มีพื้นที่ 3 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 1 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยงรุ่นละ 800 ตัว ปีละ 3,200 ตัว มีการตายประมาณ 8 ตัวต่อรุ่น ตายในช่วงนำมาเลี้ยงจำนวนแรงงาน 1 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาดจะขายให้กับบริษัท จำนวนที่ขาย 800 ตัว ขายกิโลกรัมละ 45 บาท น้ำหนักประมาณของไก่เมื่อจับขาย 1.5 กิโลกรัม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 8 เมตร สูง 4 เมตร ยาว 12 เมตร ลักษณะหลังคาเป็นหน้าจั่ว ชั้นเดียว วัสดุหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามตะวัน โดยหัวท้ายของโรงเรือนอยู่ที่ทิศตะวันตกและตะวันออก ลักษณะโรงเรือนทำด้วยไม้ ปลูกด้วยคอนกรีต อากาศค่อนข้างจะถ่ายเท มีการใช้ผ้าปิดด้านข้างของโรงเรือน เพื่อลดอุณหภูมิภายในโรงเรือน ทำเลที่ตั้ง น้ำไม่ท่วม ไม่มีการขังของน้ำในโรงเรือน ไม่มีการยกพื้นให้สูงจากระดับปกติ ไม่มีต้นไม้ใหญ่ช่วยในการลดแสงแดด โรงเรือนอยู่ใกล้ถนนใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้าเป็นอาหารไก่เล็กจะให้อาหารผง เพื่อให้ไก่กินได้ง่าย ส่วนในไก่รุ่นจะให้อาหารเม็ด อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูปของเซนทาโกร การเก็บอาหารนั้นจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร มีลักษณะเป็นห้องไม้ติดกับโรงเรือน อากาศถ่ายเทสะดวก แต่ไม่ค่อยปลอดภัยเพราะมีพวกหนู และสัตว์ต่าง ๆ มากินอาหารการให้อาหารเสริมจะทำให้ตลอดเวลา โดยจำนวนอาหารที่ให้ 240 กิโลกรัม ต่อ 100 ตัว ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนจับขายการกักตุนอาหาร ไม่มีการกักตุนอาหาร ถ้าหมดจะไปซื้อมาไว้

การให้วัคซีน

ฝีดาษและอหิวา จะเป็นวัคซีนรวม โดยให้พร้อมกันให้ครั้งแรกเมื่อไก่อายุ 5 วัน ให้จำนวน 1 ซีซี / ตัว นิวคาสเซิล ให้เมื่ออายุ 7 วัน จำนวนตัวละ 1 ซีซี จะทำการให้อีกครั้ง เมื่ออายุ 120 วัน หลอดลมอักเสบ จะให้เมื่ออายุ 14 วัน ตัวละ 1 ซีซี วัคซีนตัวอื่น ๆ ไม่มีการให้เพราะไม่มีการเกิดโรค หรือการระบาดของโรค

การควบคุมโรค

มีการโรยปูนขาวทั้งโรงเรือนเก่าและใหม่ ทั้งไว้ประมาณ 3 วัน ถ้าหากจำหน่ายไก่หมดก็จะนำวัสดุเก่าที่ใช้รองพื้นจะมีการเอาออกไปแล้วเอาวัสดุใหม่มารองพื้นแทน บริเวณรอบโรงเรือนมีการทำความสะอาดมีการทำความสะอาดถังน้ำและถังอาหาร ทุกเย็นการให้วัคซีนถ้าให้จะไม่มีการหกหล่นของวัคซีน วัคซีนที่ใช้ประมาณ 1.30 ชั่วโมง มีการทำความสะอาดเข็มและอุปกรณ์ในการทำวัคซีนในการทำวัคซีน มีการสวมถุงมือแต่ไม่มีผ้าปิดปาก จะให้วัคซีนในช่วงเช้าและเย็น ช่วงเวลาที่มีการระบาดของโรค คือ ฤดูร้อน ส่วนมาเป็นอหิวาต์จะมีการทำวัคซีนชนิดนี้บ่อย

การกักลูกไก่และการตัดปาก

เมื่อนำลูกไก่มาก็จะทำการกักทันที ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ และขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ จะทำการตัดปากไก่ เมื่อนำไก่เข้ามาเลี้ยง 5 วัน

ข้อมูลอื่น ๆ

ปริมาณรายน้ำ 15 รวง ปริมาณรางอาหาร 15 รวง ไฟฟ้าที่ใช้มีขนาด 60 แรงเทียน จำนวน 10 หลอดต่อโรงเรือน น้ำที่ใช้สำหรับเลี้ยงไก่เป็นน้ำที่มาจากน้ำประปา อุณหภูมิภายในโรงเรือน ประมาณ 28 - 30 °c ซึ่งจำนวนรายน้ำและรางอาหารมีจำนวนที่เพียงพอต่อการใช้

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- อาหาร	19,200	บาท
- อุปกรณ์	500	บาท
- ค่าพันธุ์ไก่	9,600	บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ค่ายาป้องกันโรค	2,000	บาท
- ค่าน้ำและไฟฟ้า	1,000	บาท
- ค่าน้ำมัน	300	บาท
- ค่าซ่อมแซม	100	บาท
รายได้ทั้งหมด	36,800	บาท
กำไรสุทธิ	6,100	บาท / ไร่

ปัญหาต่าง ๆ

มีปัญหาด้านเรื่องของไก่อ่อนแอ ง่วง มีอาการเครียด ปัญหาการระบาดของโรคในฤดูร้อน

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 4 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับมาตรฐานการจัดการฟาร์มเกษตรกรยังมีการปฏิบัติไม่ถูกต้องบางอย่างคือ ในบริเวณฟาร์มของเกษตรกรไม่มีการปลูกต้นไม้ไว้สำหรับการกำบังแสงแดดในเวลาตอนบ่าย ซึ่งจากการสังเกตพบว่าบริเวณนั้นเป็นบริเวณที่มีบ้านเรือนอาศัยอยู่ใกล้จึงไม่มีความจำเป็นต่อการเลี้ยงดูหรือการที่จะมีอากาศร้อน โรงเรือนที่เกษตรกรสร้างไม่มีการยกพื้นซึ่งก็ไม่มีปัญหาเรื่องการรบกวนของศัตรูต่าง โรงเรือนของเกษตรกรต้องอยู่ห่างจากชุมชนซึ่งเป็นผลดีในกรณีที่ไม่มีเสียงรบกวนจากชุมชนที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาจำเป็น จากการสังเกตพบว่าเกษตรกรเป็นผู้ที่ทำการเลี้ยงแบบประกันไก่ไว้ซึ่งทางบริษัทจะมีการนำอาหารมาส่งประจำ

เกษตรกรรายที่ 5 นายดี แคนคำสาร วันที่ 2 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่ว ๆ ไป

การศึกษาระดับชั้น ป.4 สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร 2 คน รายได้ ได้มาจากนอกภาคการเกษตร คือ มีรายได้จากการตัดผม แต่รายได้ไม่แน่นอน มีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรที่ชำระยังไม่หมดเป็นเงิน 60,000 บาท ประสบการณ์ในการเลี้ยง 2 ปี ก่อนเลี้ยงมีอาชีพค้าขายและตัดผม มีจำนวนโรงเรือน 2 หลัง โรงเรือนและพื้นที่ 3 ไร่ จำนวนแรงงาน 2 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาดจะขายให้กับบริษัทจับขายรุ่นละ 1030 ตัว ปีละ 4120 ตัว ราคาที่จับขาย 49 บาท น้ำหนักตัวเมื่อจับขาย 1.7 กิโลกรัม โดยประมาณน้ำหนักตัวเมื่อเริ่มเลี้ยงจะมีน้ำหนักโดยประมาณ เกือบเท่ากัน มีไกชนิดอื่น คือ ไก่ชน ไก่พื้นเมือง อีก 50 ตัว ไม่มีการนำมาเลี้ยงรวมกัน ปล่อยไว้ข้างนอกหากินเอง

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 9 เมตร ยาว 12 เมตร สูง 15 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุผนังหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางของลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามตะวันโดยหัวท้ายของโรงเรือนอยู่ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ลักษณะโรงเรือนทำด้วยไม้ทั้งโรงเรือน ปลูกพื้นด้วยคอนกรีต อากาศภายในโรงเรือนถ่ายเทได้สะดวก ไม้อบ มีการใช้พลาสติกกันด้านข้างของโรงเรือนเพื่อลดอุณหภูมิภายในโรงเรือน ทำเลที่ตั้งน้ำท่วมไม่ถึง ไม่มีการขังของน้ำในโรงเรือน ไม่มีการยกพื้นจากระดับปกติ มีต้นไม้ช่วยในการบังแสงแดด ฟาร์มอยู่ไกลไม่มากจากถนนใหญ่

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้ำเป็นอาหารผงจะให้สำหรับไก่เล็ก ถ้ำเป็นไก่รุ่นจะให้อาหารชนิดเม็ด อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูปของบริษัทซีพี การเก็บอาหารนั้นอาหารจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร ห้องสะอาดปราศจากแมลงและศัตรูรบกวนการให้อาหารและน้ำ จะให้ในเวลาเช้าและเย็น โดยจำนวนที่ให้ประมาณ 45 กิโลกรัม ต่อเล้าการกักตุนอาหารไม่มีการกักตุนอาหาร ถ้าใกล้หมดทางบริษัทจะเอามาให้เอง

การให้วัคซีน

ฝีดาษ จะไม่มีการให้วัคซีน เพราะทางบริษัทได้ทำมาแล้ว อหิวาจะไม่มีการให้ เพราะไม่จำเป็นและไม่มีการระบาด นิวคาสเซิล ให้เมื่ออายุ 11 วัน และให้อีก เมื่ออายุ 110 วัน โดยให้ตัวละ 1 ซีซี หลอดลมอักเสบ ไม่มีการให้ เพราะไม่จำเป็นในการให้ นอกจากนี้จะมีการให้วัคซีนอื่น คือ วัคซีนกำโบโร เป็นวัคซีนป้องกันการเกิดการบวม มีจ้ำขาว ให้วัคซีนเมื่ออายุ 14 วัน ตัวละ 1 ซีซี

การควบคุมโรค

มีการฉีดพ่นทั้งภายนอกและภายในโรงเรือน เพื่อฆ่าเชื้อไม่ว่าจะเป็นโรงเรือนใหม่ หรือเพิ่งนำไก่จับขายหมดแล้ว แกลบที่ใช้ปูพื้นถ้ำเป็บแกลบเก่าจะเอาออกไปทิ้งแล้วค่อยนำแกลบใหม่เข้ามา แต่แกลบที่นำเข้ามาไม่มีการทำความสะอาดมีการทำความสะอาดถ้ำน้ำ และถ้ำอาหารทุกวันการให้วัคซีนถ้าให้จะไม่มีการหกหล่นของวัคซีนวัคซีนให้ภายใน 1 ชั่วโมงวัคซีนชื้อมาต้องแช่น้ำแข็งตลอดมีการทำความสะอาดเข็มและอุปกรณ์การทำวัคซีนทุกครั้งการทำวัคซีนไม่มีการสวมถุงมือ หรือทำความสะอาดร่างกายก่อนทำจะทำวัคซีนจะให้ในตอนเช้าหรือตอนเย็น เพราะอากาศไม่ร้อน ไก่ไม่มีอาการเครียดช่วงเวลาที่มิโรคระบาด คือ ฤดูฝน จะทำให้ไก่เป็นหวัด จำเป็นต้องมีการให้วัคซีน และเพิ่มการใช้ไฟเพื่อความปลอดภัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การกกลูกไก่และการตัดปาก

มีการกกลูกไก่ทันทีที่นำมาถึง โดยให้ความอบอุ่นประมาณ 2 สัปดาห์ ยกเว้นในฤดูร้อน ประมาณ 1 สัปดาห์ จะทำการตัดปาก เพื่อป้องกันการจิกกันของไก่ จะทำการตัดปากบนของไก่ เมื่ออายุ 15 วัน

ข้อมูลอื่น ๆ

อุณหภูมิภายในโรงเรือน 28 องศาเซลเซียส น้ำที่ใช้เป็นน้ำบ่อต้นไฟฟ้าที่ใช้ในฟาร์ม โรงเรือนละ 8 หลอดต่อหลัง ใช้ไฟฟ้ากำลัง 80 แรงเทียน ไม่มีการทำความสะอาดร่างกาย หรือเสื้อผ้าก่อนเข้าไปในโรงเรือน ในการใช้ถังน้ำสำหรับการเลี้ยงนั้นจากการสังเกตมีความเหมาะสม

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์ไก่เนื้อ	16,450	บาท
- ค่าอาหาร	30,000	บาท
- ค่ายาป้องกันโรค	1,000	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	900	บาท
- ค่าซื้ออุปกรณ์	3,220	บาท
- ค่าน้ำมัน	300	บาท
รายได้ทั้งหมด	65,000	บาท
กำไรสุทธิ	13,100	บาท

ปัญหาต่าง ๆ

ไก่ไม่ค่อยแข็งแรงเท่าที่ควรเป็นบางตัว เพราะไก่มีการอัดกันแน่นมากเกินไปในเวลาที่นำมา

จากบริษัท

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 5 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มมาตรฐานเกษตรกรพอจะมีความรู้จากการที่ได้ศึกษาจากตำรา แต่เกษตรกรยังไม่ได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องในบางเรื่องคือ เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาจำเป็น แต่จากการสัมภาษณ์และสังเกตจะพบว่าบริษัทจะนำอาหารมาส่งเป็นประจำจึงไม่จำเป็นที่จะต้องกักตุนอาหารไว้ เกษตรกรไม่มีการสวมถุงมือในเวลาที่ให้วัคซีน ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่มีการสวมถุงมือแต่ก็ไม่มีปัญหาเรื่องเกี่ยวกับการแพร่กระจายของเชื้อโรคที่เกิดจากการสัมผัส เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดรอบบริเวณโรงเรือนซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุของการเกิดโรคต่างๆได้ ในการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นในฟาร์มจำเป็นที่จะต้องมีการแยกสัตว์เหล่านั้นออกจากบริเวณที่ทำการเลี้ยงไก่เพื่อช่วยในการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคจากสัตว์เหล่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกษตรที่ 6 นายทองดี จันทะเดช วันที่ 2 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษาจบชั้น ป. 4 มีการดูงานฟาร์มไก่เนื้อ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการจัดการฟาร์มของตัวเอง เกษตรกรให้ดีขึ้น สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร 5 คน ด้านรายได้ มีเฉพาะรายได้จากภาคเกษตร คือ มีการทำนา และเลี้ยงสุกร เป็นเงิน 39,000 บาท ทำไร่ผลไม้ มีเงิน 30,000 บาท ไม่มีหนี้สิน ประสบการณ์ในการเลี้ยง 2 ปี ก่อนการเลี้ยงไก่มีอาชีพทำนา เลี้ยงวัวควาย สุกร ขนาดของฟาร์ม มีพื้นที่ 5 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 2 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยง 1,000 ตัวต่อรุ่น ปีละ 6,000 ตัว อัตราการตาย 2 ตัว ตายในช่วงไก่เล็ก จำนวนแรงงาน 1 คน เป็นคนงานในครอบครัวการตลาด จะขายเอง จำนวนที่ขาย 1,000 ตัว โดยกิโลกรัมละ 45 บาท น้ำหนักเมื่อจับขายประมาณ 1.5 กิโลกรัม มีไก่พื้นเมืองเลี้ยงอยู่ด้วย 20 ตัว

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 9 เมตร สูง 12 เมตร ยาว 20 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วสองชั้น วัสดุผนังหลังคาสังกะสี ทิศทางของลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามตะวันโดยหัวท้ายอยู่ที่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปูพื้นด้วยคอนกรีต อากาศถ่ายเทได้สะดวกมีการใช้ผ้าปิดด้านข้างโรงเรือน เพื่อลดอุณหภูมิ และฝนสาด ทำเลที่ตั้งน้ำท่วมไม่ถึง ไม่มีการยกพื้นจากระดับปกติ ไม่มีต้นไม้ใหญ่เพื่อบังแดด บังฝน ฟาร์มอยู่ใกล้ถนนใหญ่

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้าเป็นอาหารไก่เล็กจะเป็นผง ส่วนในไก่อายุจะให้อาหารเม็ดอาหารเป็นอาหารสำเร็จรูป ของบริษัทซีพีการเก็บอาหาร เก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร ไม่มีสิ่งรบกวน ไม่มีแมลงต่าง ๆ ห้องสะอาด การถ่ายเทอากาศดีการให้อาหารและน้ำ จะใช้เวลาเช้าและเย็น โดยจำนวนอาหารที่ให้ต่อวันประมาณ 10 กิโลกรัมต่อ 100 ตัวไม่มีการกักตุน ถ้าอาหารหมดจะเข้าไปซื้อที่ตลาด

การให้วัคซีน

ฝึค้าย ไม่มีการให้วัคซีน เพราะไม่มีการเกิดโรค อหิวา ไม่มีการให้วัคซีน เพราะก่อนจับทางบริษัทได้ทำวัคซีนแล้ว นิวคาสเซิล ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 9 วัน และให้อีกเมื่ออายุ 120 วัน หลอดลมอักเสบ ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 9 วัน และให้อีกเมื่ออายุ 120 วัน หลอดลมอักเสบ ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 14 วัน ในการให้วัคซีนจะไม่ให้ไก่ที่อาการอ่อนแอ และไก่ที่กำลังป่วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การควบคุมโรค

มีการฉีดพ่นฆ่าเชื้อโรงเรือนทั้งโรงเรือนใหม่ และเก่า โดยทิ้งไว้ 7 วันวัสดุที่ใช้รองพื้นเป็น แกลบ ถ้าไก่จำหน่ายจนหมดแกลบเก่าที่รองพื้นก็จะทำการเอาออกแล้วใส่แกลบใหม่เข้าไปบริเวณรอบ โรงเรือนจะมีการทำความสะอาดมีการทำความสะอาดถังน้ำ และถังอาหารทุกเย็นการให้วัคซีนไม่มีการ หกหล่นของวัคซีนวัคซีนที่ให้จะใช้ประมาณ 1 ชั่วโมงวัคซีนที่ใช้จะซื้อจากร้านขายยาสัตว์วัคซีนจะ ใช้โดยแช่น้ำแข็งไว้ มีการทำความสะอาดเข็มและอุปกรณ์ทำวัคซีนทุกครั้งที่ใช้

การตัดปาก

การตัดปากไม่มีการตัด เพราะไก่ไม่มีการจิกกัน

ข้อมูลอื่น

อุณหภูมิภายในโรงเรือนประมาณ 30 องศาเซลเซียส สำหรับน้ำที่ให้ไก่เป็นน้ำประปา ซึ่งมี ปริมาณเพียงพอ ไม่เคยมีปัญหาในการขาดน้ำ

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	10,000	บาท
- ค่าอาหาร	20,000	บาท
- ค่ายาป้องกันโรค	1,000	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	500	บาท
- ค่าซื้ออุปกรณ์	300	บาท
รายได้ทั้งหมด	45,000	บาท
กำไรสุทธิ	11,000	บาท

ปัญหาต่างๆ

ในการเลี้ยงไก่ไม่มีปัญหาใดๆ

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 6 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มมาตรฐานที่ ถูกต้อง เกษตรกรยังมีการปฏิบัติได้ไม่ถูกต้องในบางเรื่องซึ่งอาจจะส่งผลต่อการเลี้ยงไก่ได้ ซึ่งมีข้อแตกต่างกันคือ พื้นโรงเรือนของเกษตรกรไม่มีการยกพื้น เพื่อช่วยในการป้องกันศัตรูของไก่และยังเป็นการ ช่วยในการป้องกันการไหลเข้าท่วมโรงเรือนด้วย แต่จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่าเกษตรกรนั้นได้ มีการถมที่ดินเพื่อทำการยกพื้นทั้งแปลงให้สูงไว้แล้วจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำการยกพื้น โรงเรือน อีก ถ้าหากเกษตรกรมีการเลี้ยงไก่ชนิดอื่นในบริเวณฟาร์มด้วยจะต้องมีการจับแยกหรือขังไว้เนื่องจากไก่ เหล่านั้นอาจจะก่อให้เกิดโรคได้ เกษตรกร ไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในคราวจำเป็นที่จะต้อง ใช้

เกษตรกรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกักตุนอาหารไว้ใช้เนื่องจากเกษตรกรนั้นไม่ได้มีการสั่งซื้อจากบริษัท ถ้าอาหารหมดจะหาซื้อมาเอง เพราะถ้าเกิดช่วงนั้นมีสภาพอากาศที่ไม่อำนวย เช่น มีฝนตกหนักมากในช่วงที่อาหารหมด ดังนั้นก็ควรที่จะมีการกักตุนอาหารไว้ใช้

เกษตรกรรายที่ 7 นางทองแดง อามาตย์ วันที่ 2 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษาจบชั้น ป.4 สถานภาพสมรสแล้ว มีบุตร 3 คน ด้านรายได้มีเฉพาะรายได้จากการเกษตร มีการทำนาเป็นเงิน 30,000 บาท ทำนาปีละครั้งเลี้ยงควาย ไม่ทราบว่าได้ทำไร่ มีหนี้สินที่ยังชำระไม่หมดกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นเงิน 60,000 บาท มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 5 ปี ก่อนที่จะเลี้ยงไก่มีอาชีพทำนาขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 2 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 1 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยง รุ่นละ 4,000 ตัว ปีละ 24,000 ตัว การตายของไก่ประมาณ 7 ตัว จะตายในช่วงยังเล็ก มีคนงาน 3 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาดขายให้บริษัทซีพี จำนวนที่ขาย 4,000 ตัว ราคาประกันกิโลกรัมละ 40 บาท น้ำหนักตัวไก่ประมาณ 1.5 กิโลกรัม

ข้อมูลด้านการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 10 เมตร สูง 6 เมตร ยาว 40 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหญ้าคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุผนังหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางของแสงแดดและลม โรงเรือนจะตั้งตามตะวันโดยหัวท้ายของโรงเรือนอยู่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะโรงเรือนทำด้วยไม้ ปลูกด้วยคอนกรีตอากาศภายในถ่ายเทได้สะดวก มีการใช้พลาสติกปิดบริเวณด้านข้างของโรงเรือนเพื่อบังแสงแดด ฝนสาด และช่วยลดอุณหภูมิภายใน ทำเลที่ตั้งเป็นบริเวณที่โล่ง น้ำท่วมไม่ถึงมีการยกพื้นจากระดับธรรมดา ไม่มีต้นไม้ใหญ่ในการลดแสงแดด และบังลมฝน โรงเรือนและฟาร์มอยู่ห่างจากถนนใหญ่

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้าเป็นอาหารไก่เล็กจะให้อาหารผง ส่วนในไก่ใหญ่จะให้อาหารเม็ด อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูป ของบริษัท ซีพี เป็นสมาชิกของบริษัทการเก็บอาหารนั้นจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร ซึ่งเป็นห้องที่มีอากาศถ่ายเท ไม่มีความชื้น แต่มีหนู แมลงมารบกวนการให้น้ำและอาหาร ถ้าอาหารให้ตอนเช้า ส่วนน้ำให้ตลอดเวลา ปริมาณอาหารที่ให้ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขาย 240 กิโลกรัม / 100 ตัว การกักตุนอาหารไม่มีการกักตุน เมื่อถึงเวลาทางบริษัทจะเอาของมาส่งตลอด

การให้วัคซีน

การให้วัคซีนจะให้เฉพาะนิวคาสเซิล ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 10 วัน และให้อีกครั้งเมื่ออายุ 120 วัน หลอดลมอักเสบ ให้จำนวนตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 14 วัน เมื่อให้ไก่อจะมีอาการเพ็ช แต่ก็ไม่ให้น้ำผสมยาปฏิชีวนะเพื่อลดอาการเพ็ชสำหรับวัคซีนตัวอื่นนั้น ไม่มีการระบาดจึงไม่จำเป็นต้องทำวัคซีน

การควบคุมโรค

มีการโรยปูนขาวทั้งภายนอกและภายในโรงเรือน ทั้งโรงเรือนเก่า และใหม่ วัสดุเก่าที่รองพื้นจะนำออกไปแล้วเอาวัสดุเข้ามารองพื้นใหม่วัสดุหรือเกลบบบริเวณโดยรอบโรงเรือนสะอาด มีการกำจัดสิ่งต่างๆ ประจำ มีการทำความสะอาดถังน้ำ และถังอาหารทุกเย็น การให้วัคซีนจะไม่มีการหกหล่น วัคซีนที่ให้จะให้ภายใน 2 ชั่วโมง วัคซีนจะต้องแช่ตู้เย็นตลอดเวลา มีการทำความสะอาดเข็มและอุปกรณ์ทำวัคซีนทุกครั้งที่ใช้ ไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปาก ไม่มีการทำความสะอาดร่างกาย เสื้อผ้าก่อนเข้าไปในโรงเรือน การให้วัคซีนในช่วงเช้า ช่วงเวลาที่มีการระบาดของโรคจะอยู่ในช่วงไก่อายุ 15 - 20 วัน ไก่อจะมีอาการ เหงา ซึม หน้าบวม แต่จะมีการป้องกันก่อนการเกิดโรค

การกักลูกไก่และการตัดปาก

มีการกักลูกไก่ เมื่อนำลูกไก่มาจากบริษัท โดยมีการอุ่นเครื่องไว้ก่อน การกักใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ ไม่มีการทำการตัดปาก เพราะไก่ไม่จิกกัน และเพื่อลดไก่ไม่กินอาหาร

ข้อมูลอื่นๆ

การเลี้ยงไก่อจะเลี้ยงแบบขังรวม สภาพของโรงเรือนนั้นจะอยู่แยกจากที่อยู่อาศัย อุดหนุนสำหรับลูกไก่อประมาณ 30 องศาเซลเซียส น้ำที่ใช้จะเป็นน้ำประปา

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	40,000	บาท
- ค่าอาหาร	72,000	บาท
- ค่ายาป้องกัน	2,500	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	1,000	บาท
- ค่าซื้ออุปกรณ์	20,000	บาท
รายได้ทั้งหมด	160,000	บาท / รุ่น
กำไรสุทธิ	24,500	บาท / รุ่น

ปัญหาต่างๆ

ไก่อจะมีอาการอ่อนแอ ขาไก่ไม่ค่อยมีแรง แก้ไขโดยให้วัคซีนและฉีดยาเพื่อป้องกันการอ่อนแอ

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 7 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับจัดการฟาร์มมาตรฐาน เกษตรกรยังปฏิบัติได้ไม่ถูกต้องคือ เกษตรกรไม่มีการปลูกต้นไม้ไว้สำหรับกำบังแสงแดดในเวลาตอน บ่าย เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้สำหรับใช้ในเวลาที่จำเป็น จากการสังเกตเกษตรกรนั้นทำการ เลี้ยงโดยซื้ออาหารมาจากตลาดจำเป็นอย่างที่จะต้องมีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็นเพราะถ้า หากอาหารหมดในเวลาที่มีพายุหรือ ในเวลาที่ฝนตกหนัก ในการให้วัคซีนของเกษตรกรไม่มีการสวม ถุงมือและผ้าปิดปากที่ช่วยในการลดปริมาณการเกิดโรคต่างๆได้ เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดร่างกายก่อนเข้าออกภายในโรงเรือน เพื่อช่วยป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้

เกษตรกรรายที่ 8 นางรวีวรรณ พรมตา วันที่ 2 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่ว ๆ ไป

การศึกษาจบชั้น ป.4 สถานภาพสมรสแล้ว มีบุตร 4 คน ด้านรายได้จะมีเฉพาะรายได้จาก การเกษตรเท่านั้น คือ ทำนา เป็นเงิน 40,000บาท ปลูกมันสำปะหลัง10,000บาท ไม่มีหนี้สิน มี ประสบการณ์ในการเลี้ยง 7 ปี มีอาชีพก่อนการเลี้ยงไก่คือ ทำนา ขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 3 ไร่ มี จำนวนโรงเรือน 1 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยง รุ่นละ 4,000 ตัว ปีละ 24,000 ตัว เกษตรกรไม่ทราบว่า ไก่ตายเท่าไรเพราะทางบริษัทจะขายไก่ให้เกินมา 50 ตัว มีคนงาน 2 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาดจะขายให้กับบริษัทซีพี จำนวนที่ขาย 4,000 ตัว/รุ่น โดยขายกิโลกรัมละ 45 บาท น้ำหนัก ไก่ประมาณ 1.7 กิโลกรัม ไม่มีไก่ชนิดอื่นเลี้ยงในฟาร์ม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 10 เมตร สูง 6 เมตร ยาว 40 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้า จั่วชั้นเดียว วัสดุผนังหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางของลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามตะวันอยู่ทิศ ตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปูพื้นด้วยคอนกรีต อากาศภายในถ่ายเท สะดวก มีการใช้ผ้าปิดด้านข้างโรงเรือน เพื่อลดอุณหภูมิ แสงแดด และลมฝน ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ในทุ่ง นา เป็นบริเวณโล่ง อากาศดี ไม่มีสิ่งรบกวน ไม่มีการท่วมขังของน้ำ มีต้นไม้ใหญ่คอยกันแดด ลม ฝน อยู่ห่างเข้าไปจากถนนใหญ่

อาหาร

อาหารลักษณะของอาหาร เป็นอาหารเม็ดทั้งหมด แต่ไก่เล็กจะให้เม็ดเล็กกว่าไก่ใหญ่อาหาร เป็นสำเร็จรูป ของบริษัทซีพี การเก็บอาหารนั้นอาหารจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร ไม่มีปัญหาในการ

เก็บอาหาร การให้น้ำและอาหารจะให้ตลอดเวลา โดยจำนวนอาหารที่ให้ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขาย 240 กิโลกรัมต่อ 100 ตัว ไม่มีการกักตุนอาหาร เมื่อถึงเวลาบริษัทจะมาส่ง

การให้วัคซีน

นิวคาสเซิล ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 10 วัน และให้อีกครั้งเมื่ออายุ 100 วัน จะให้เฉพาะ ตัวที่แข็งแรง ไม่มีอาการเพ็ชเมื่อให้ หลอดลมอักเสบ ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 14 วัน ให้เฉพาะ ตัวที่แข็งแรง นอกจากนี้ยังมีการให้วัคซีน กำโบโร เพื่อป้องกันการบวม งวงซึม ตัวละ 1 ซีซี

การควบคุมโรค

มีการฆ่าเชื้อโรงเรือนเก่าที่จับไปขายหมดแล้ว โดยการทำความสะอาดและโรยปูนขาวทิ้งไว้ 3 วัน วัสดุที่ใช้รองพื้นเป็นแกลบ ถ้าแกลบเก่าจะเอาออกแล้วนำแกลบใหม่เอามาใส่ บริเวณรอบโรงเรือนจะมีการกำจัดหญ้าและสิ่งสกปรก มีการทำความสะอาดถึงน้ำ และถึงอาหารทุกเย็น มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ต่าง ๆ วัคซีนที่ใช้จะแช่น้ำแข็งไว้ มีการทำความสะอาดเข็มต่าง ๆ มีการใช้ถุงมือในการทำวัคซีน จะให้วัคซีนในช่วงเช้าและเย็น ถ้ามีการระบาดของโรคจะทำการป้องกันไว้ก่อน

การกกลูกไก่และการตัดปาก

เมื่อนำไก่มาจากบริษัทจะนำมากกทันที ระยะเวลาประมาณ 1 สัปดาห์ การตัดปากไก่ไม่มีการทำ เพราะไก่ไม่มีการจิกกัน และเพื่อให้ไก่ไม่มีการเครียด

ข้อมูลอื่น ๆ

ระบบการเลี้ยงไก่จะขังรวมกันเป็นรุ่น โรงเรือนนั้นจะแยกจากที่อยู่อาศัย การระบาดของโรคในท้องถิ่นจะอยู่ในช่วงฤดูร้อน ลักษณะไก่จะมีการเป็นหวัด ซึม กินอาหารไม่ได้ แต่ในฟาร์มไม่มีปัญหาเรื่องนี้ ไฟฟ้าที่ใช้ในฟาร์ม 12 หลอด 80 แแรงเทียน น้ำที่ใช้นั้นจะเป็นน้ำบาดาล มีความขุ่นเล็กน้อย

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	40,000	บาท
- ค่าอาหาร	72,000	บาท
- ค่ายา	2,000	บาท
- ค่าซื้ออุปกรณ์	2,000	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	3,500	บาท
- ค่าน้ำมัน	2,500	บาท
รายได้ทั้งหมด	160,000	บาท / รุ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำไรสุทธิ

19,000

บาท / รุ่ง

ปัญหาต่าง ๆ

ไม่มีปัญหา

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 8 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับจัดการฟาร์มของมาตรฐานเกษตรกรยังปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง โดยมีข้อแตกต่างคือ เกษตรกรไม่มีการยกพื้นเพื่อช่วยในการป้องกันศัตรู และน้ำเข้าไปในโรงเรือนได้ แต่เท่าที่สังเกตและสัมภาษณ์การที่เกษตรกรไม่มีการยกพื้นเพราะว่าพื้นที่ของเกษตรกรนั้นมีการถมที่ไว้สูงอยู่แล้ว เกษตรกรมีการนำไก่ที่ตายแล้วมาบริโภคจะเป็นการทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็นแต่ที่เกษตรกรไม่กักตุนอาหารเพราะว่าทางบริษัทจะนำอาหารมาส่งเป็นระยะ น้ำที่ใช้มันจะต้องเป็นที่สะอาดเพื่อช่วยลดการติดเชื้อโรค ถ้าหากน้ำไม่สะอาดต้องนำน้ำนั้นไปผ่านขบวนการกรองเพื่อให้ น้ำสะอาดขึ้น

เกษตรกรรายที่ 9 นายต่อศักดิ์ ต้นทะศิลป์ วันที่ 3 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษาจบชั้น มศ.3 สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร 3 คน ไม่มีรายได้อื่นนอกจากเลี้ยงไก่ ไม่มีหนี้สิน มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 4 ปี อาชีพก่อนการเลี้ยงไก่เคยรับราชการ ขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 1.5 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 1 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยงรุ่นละ 10,200 ตัว ตายประมาณ 8 ตัว แต่เป็นไก่ที่เกินมาเพราะทางบริษัทจะแถมให้ มีคนงาน 1 คนเป็นแรงงานในครอบครัว ตลาดจะขายให้กับบริษัทเบทาโกร จำนวน 10,200 ตัว โดยน้ำหนักเมื่อจับขาย 1.7 กิโลกรัม ไม่มีไก่ชนิดอื่นเลี้ยงรวมอยู่ด้วย

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม**โรงเรือน**

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 10 เมตร สูง 7.50 เมตร ยาว 80 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว ติดเพดานกันความร้อน วัสดุผนังหลังคาเป็นสังกะสี ทิศทางลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามตะวันอยู่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปูพื้นด้วยคอนกรีต อากาศภายในไม่ค่อร้อน อากาศถ่ายเทสะดวกไม่มีกลิ่นอับชื้น มีการใช้พลาสติกปิดโดยรอบโรงเรือนเพื่อลดอุณหภูมิเวลาแสงแดดจ้า และป้องกันการสาดของลมฝน ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน เป็นพื้นที่โล่ง อากาศปลอดโปร่ง แต่มีต้นไม้ใหญ่ไว้สำหรับป้องกันแสงแดด อยู่ไม่ห่างจากถนนใหญ่ น้ำไม่ท่วมถึงโรงเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาหาร

ลักษณะของอาหารเป็นอาหารเม็ดสำหรับไก่รุ่น แต่ถ้าเป็นไก่เล็กจะให้อาหารผงเพราะไก่ยังกินอาหารไม่เก่งและยังช่วยให้กินง่ายขึ้น อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูป ของบริษัทเททาโกร การเก็บอาหาร อาหารจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร ทำด้วยปูนทั้งห้อง มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก อาหารที่เก็บไม่มีความชื้นเวลานำออกมาใช้ การให้น้ำและอาหาร จะให้ตลอดเวลา โดยในอัตราที่ให้ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขาย ใช้ประมาณ 240 กิโลกรัมต่อ 100 ตัว การกักตุนอาหาร ไม่มีการกักตุนอาหาร อาหารหมดบริษัทมาส่งเดือนละ 2 ครั้ง

การให้วัคซีน

การให้วัคซีนจะให้หลัก ๆ 3 อย่างด้วยกัน คือ การให้วัคซีนนิวคาสเซิล จะให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 10 วันและจะให้อีกครั้ง เมื่ออายุ 120 วัน โดยการให้วัคซีนจะแยกไก่ที่ไม่อ่อนแอให้วัคซีน ส่วนที่ไม่แข็งแรง อ่อนแอ จะไม่ให้หลอดลมอักเสบ ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 14 วัน นอกจากนี้ยังให้วัคซีนกำโบโร เพื่อป้องกันการบวม ง่วง ซึม อีกตัวละ 1 ซีซี

การควบคุมโรค

มีการทำความสะอาดโรงเรือนหลังจากจำหน่ายไก่หมด แล้วทำการโรยปูนขาวให้ทั่ว ทั้งภายในและภายในโรงเรือน แกลบเก่าที่ใช้ก็จะเอาออกแล้วใส่แกลบใหม่เข้าไปแทนบริเวณด้านนอก มีการทำความสะอาด ประจำมีการทำความสะอาดถึงน้ำและถึงอาหารทุกวัน มีการทำความสะอาดร่างกายก่อนเข้าไปในฟาร์ม ไม่นำพาโรคจากฟาร์มอื่นมา โดยการทำความสะอาดร่างกาย วัคซีนที่ใช้จะเป็นวัคซีนใหม่ที่ใช้ครั้งเดียว แล้วทำลายเลย วัคซีนเพื่อให้ได้ผลดีก็จะแช่น้ำแข็งตลอด การให้วัคซีนจะให้โดยไม่หกหล่นลงพื้นเพื่อป้องกันการกระจายของเชื้อโรค ถ้ามีไก่ตายจะฝังทำลายทันที

การกกลูกไก่และการตัดปาก

ไก่ที่นำมาอายุประมาณ 3 วัน จะนำมากกทันที โดยทำการกกลูกไก่ประมาณ 7 วัน ไม่มีการตัดปากไก่ เพราะจะทำให้ไก่ไม่กินอาหาร และไก่ไม่จิกกัน

ข้อมูลอื่น ๆ

โรงเรือนจะอยู่แยกออกจากที่อยู่อาศัย โดยไม่อยู่ในพื้นที่เดียว อุณหภูมิภายในโรงเรือน 20 - 28 องศาเซลเซียส เป็นอุณหภูมิที่เหมาะสมกับการเลี้ยงไก่ น้ำที่ใช้สำหรับไก่ เป็นน้ำบาดาล โดยน้ำจะนำมาให้ไก่ทันที เป็นน้ำที่ใส่ปูนเล็กน้อย ไฟฟ้าที่ใช้ใช้ขนาด 100 แรงเทียน จำนวน 18 หลอด ติดทั้งภายนอกและภายในโรงเรือน จะเปิดในช่วงฝนตก หรืออากาศหนาวและตอนกลางคืน

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าอาหาร 244,800 บาท

- ค่าอุปกรณ์	20,000	บาท
- ค่าพันธุ์ไก่	102,000	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	5,500	บาท
- ค่าซ่อมแซม	10,000	บาท
รายได้ทั้งหมด	408,000	บาท
กำไรสุทธิ	22,200	บาท

ปัญหาต่าง ๆ

ไม่มีปัญหาต่าง ๆ

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 9 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มมาตรฐาน จะเห็นว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติที่แตกต่างกับการจัดการฟาร์มมาตรฐาน คือ พื้นโรงเรือนของเกษตรกรไม่มีการยกพื้นให้สูงเพื่อป้องกันหนู แมลงและศัตรูต่างๆ ที่อาจจะทำให้ไก่ได้รับอันตราย แต่สำหรับพื้นที่ของเกษตรกรไม่มีความจำเป็นต้องยกพื้นเพราะพื้นที่อยู่บนเนิน เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็นซึ่งจากการสัมภาษณ์ไม่มีความจำเป็นในการกักตุนอาหารเพราะทางบริษัทจะนำมาส่งซึ่งเกษตรกรเป็นผู้เลี้ยงไก่แบบประกัน เกษตรกรไม่มีการตัดปากไก่เพื่อช่วยลดปัญหาการจิกกันของไก่ แต่เกษตรกรไม่มีความจำเป็นเพราะไก่ไม่จิกกัน

เกษตรกรรายที่ 10 นางเรียง พิมพ์ทอง วันที่ 3 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษาจบชั้น ม.6 สถานภาพสมรสแล้ว มีบุตร 1 คน ไม่มีรายได้อื่นนอกจากการเลี้ยงไก่เท่านั้น มีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 100,000 บาท มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 7 ปี ไม่มีอาชีพอื่นก่อนการเลี้ยงไก่ ขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 7 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 1 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยง รุ่นละ 8,000 ตัว ปีละประมาณ 64,000 ตัว ไม่ทราบการตายแต่ก็มีบ้างไม่มาก แต่ไก่ที่ตายเป็นไก่ที่กินมาบริษัทประกันไว้แล้ว มีแรงงาน 2 คน เป็นแรงงานครอบครัว ตลาดจะขายให้กับบริษัทส่วนหนึ่ง บางส่วนก็จะขายเอง โดยขายกิโลกรัมละ 40 บาท น้ำหนักตัวโดยประมาณ 1.7 กิโลกรัม ไม่มีไก่ชนิดอื่นเลี้ยงในฟาร์ม

ข้อมูลในการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 7 เมตร สูง 7 เมตร ยาว 100 เมตร มีเพดานกันความร้อน ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุผนังหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางลมและแสงแดด โรงเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะตั้งตามแนวตะวันคือหัวท้ายของโรงเรือนจะอยู่ที่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปลูกด้วยไม้ อากาศภายในไม่ค้อร้อน การถ่ายอากาศสะดวก ไม่มีกลิ่นอับชื้นมีการใช้พลาสติกปิดด้านข้างของโรงเรือนเพื่อป้องกันแสงแดดและฝนที่สาด ทำเลที่ตั้ง ฟาร์มจะตั้งใกล้กับบึงแต่น้ำท่วมไม่ถึง ไม่มีการยกพื้นให้สูงจากระดับปกติ อยู่ใกล้ถนนใหญ่ การคมนาคมสะดวก มีต้นไม้คอยบังให้ช่วยป้องกันแสงแดด และลมฝนได้

อาหาร

ลักษณะของอาหารเป็นอาหารเม็ดทั้งไก่เล็กและไก่รุ่น แต่ไก่เล็กเม็ดจะละเอียดกว่าไก่รุ่น อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูปใช้ของบริษัทซีพี การเก็บอาหารไว้ในโรงเก็บอาหาร สำหรับการเก็บอาหารไม่มีสิ่งรบกวน อากาศภายในโรงเก็บอาหารถ่ายเทสะดวก อาหารไม่มีความชื้น การให้น้ำและอาหาร จะให้ตลอดเวลา โดยจะให้อาหารตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขายประมาณ 240 กิโลกรัม / 100 ตัว การกักตุนอาหารมีการกักตุนอาหารให้เพียงพอต่อจำนวนไก่ที่เลี้ยง

การให้วัคซีน

จะให้วัคซีน 2 ชนิด ตัววัคซีนอื่นไม่ให้เพราะไม่มีการเกิดโรคหรือการระบาด นิวคาสเซิล ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 10 วัน และให้อีกครั้งเมื่ออายุ 110 วัน จะให้เฉพาะตัวที่แข็งแรงเท่านั้น หลอดลมอักเสบ ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 14 วัน จะให้เฉพาะตัวที่แข็งแรง ตัวไหนที่อ่อนแอจะแยกออกมาก่อนจนกว่าจะแข็งแรงแล้วค่อยให้

การควบคุมโรค

มีการทำความสะอาดโรงเรือนหลังจากจำหน่ายไก่หมดแล้ว ทำการโรยปูนขาวทิ้งไว้ 3 วัน ทั้งภายนอกและภายในโรงเรือน แกลบเก่าก็จะเอาออกแล้วใส่แกลบใหม่เข้าไปปูพื้น บริเวณรอบ ๆ โรงเรือนก็จะทำความสะอาด มีการทำความสะอาดคังน้ำและคังอาหารทุกวัน ไม่นำพาโรคจากที่อื่นเข้ามาในฟาร์ม จะทำความสะอาดก่อนเข้าโรงเรือนอุปกรณ์ทำวัคซีนต่าง ๆ ก็ทำความสะอาดก่อนใช้ ถ้ามีการระบาดของโรคในท้องถิ่นก็จะทำการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรค ถ้ามีการตายของไก่ก็จะฝังกลบทันที วัคซีนที่ใช้จะต้องดูว่าหมดอายุหรือยัง ถ้าใหม่ถึงจะใช้วัคซีนที่จะใช้จะต้องแช่น้ำแข็งตลอดเวลา

การกักถูกไก่

ไก่ที่จะนำมาจะมีการอุ่นเครื่องกไว้ก่อน แล้วนำมาจากบริษัทลงกทันที โดยจะทำการกประมาณ 5 วัน

การตัดปาก

ไม่มีการทำ เพราะจะทำให้ไก่เครียดไม่กินอาหารและไก่ก็ไม่ได้จิกกัน

ข้อมูลอื่น ๆ

ช่วงเวลาที่มีการระบาดของโรคจะอยู่ในช่วงอายุ 15 - 20 วัน แต่ก็มีการให้วัคซีนป้องกันโรคไว้ก่อน ลักษณะไก่อจะมีการเป็นหวัด เหนง ง่วง ภายในโรงเรือนนั้นจะมีการติดตั้งพัดลมดูดความร้อนและกลิ่น ปริมาณของรางอาหาร 100 ราง ปริมาณของถังน้ำ 100 ถัง อุณหภูมิภายในโรงเรือน 28 องศาเซลเซียส น้ำที่ใช้สำหรับเลี้ยงไก่อจะใช้น้ำบาดาล ลักษณะน้ำจะใสปนุ่นเล็กน้อย แต่ก็สะอาดดี ไฟฟ้าที่ใช้ จะใช้ไฟฟ้าขนาด 80 แรงเทียน 18 หลอด จะติดให้แสงสว่างทั้งภายนอกและภายในโรงเรือน

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าอาหาร	192,000	บาท
- ค่าพันธุ์ไก่	80,000	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	2,000	บาท
- ค่าน้ำมัน	3,000	บาท
รายได้ทั้งหมด	320,000	บาท
กำไรสุทธิ	39,500	บาท

ปัญหาต่าง ๆ

ส่วนมากจะมีปัญหาเกี่ยวกับโรคขาอ่อน ไม่ค่อยแข็งแรง ไก่มีอาการแคระแกรน ไม่สมบูรณ์

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 10 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มมาตรฐานซึ่งโดยทั่วไปเกษตรกร ก็สามารถที่จะทำการปฏิบัติได้ ถึงแม้ว่าบางอย่างยังไม่เหมือนกับการจัดการฟาร์มมาตรฐาน ซึ่งเกษตรกรมีข้อแตกต่าง คือ เกษตรกรไม่มีการตัดปากไก่เพื่อช่วยในการลดปัญหาการจิกกันในเวลาที่ให้อาหารและลดปัญหาการจิกกันตาย แต่ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะไม่มีการปฏิบัติให้ถูกต้องนั้นก็ไม่มีปัญหาเพราะเกษตรกรจะให้ไก่กินอาหารได้อย่างเต็มที่ น้ำที่เกษตรกรใช้นั้นจะต้องเป็นน้ำที่สะอาดเพื่อช่วยในการลดปัญหาการติดเชื้อโรคจากการกิน ถ้าหากว่าเกษตรกรนั้นนำน้ำนั้นไปกรองให้สะอาดก็จะดี

เกษตรกรรายที่ 11 นายเจริญ แสนพลมาตย์ วันที่ 3 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษาจบชั้น ม.6 สถานภาพโสด ไม่มีรายได้อื่นนอกจากการเลี้ยงไก่เท่านั้น มีประสบการณ์ในการเลี้ยง 2 ปี ก่อนที่จะทำการเลี้ยงไก่อเคยทำการค้าขายวัสดุก่อสร้าง ขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 4 ไร่ มีจำนวนโรงเรือนเลี้ยงไก่ 1 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยงรุ่นละ 6,400 ตัว ปีละ 38,400 ตัว ไม่

ทราบจำนวนที่ตายเพราะมีไก่ที่เกินจำนวนมาบริษัทแถมไม่ทราบจำนวนที่ตาย มีจำนวนแรงงาน 1 คนจ้างมาช่วยงาน ตลาดจะขายให้กับบริษัทซีพี โดยขายกิโลกรัมละ 45 บาท น้ำหนักตัวโดยประมาณ 1.7 กิโลกรัม ต่ำสุด 1 กิโลกรัม ไม่มีไก่ชนิดอื่นเลี้ยงในฟาร์ม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 10 เมตร สูง 10 เมตร ยาว 80 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็น หน้าจั่วสองชั้น วัสดุของหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามแนวตะวันออก หัวท้ายของโรงเรือนอยู่ทิศตะวันตกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปลูกด้วยคอนกรีต อากาศภายในถ่ายเทได้สะดวก ไม่มีกลิ่นอับชื้น มีการใช้พลาสติกปิดรอบด้านข้างของโรงเรือน เพื่อป้องกันแสงแดดและฝนสาด ทำเลที่ตั้ง อยู่ติดถนนใหญ่ น้ำท่วมไม่ถึง ไม่มีการยกพื้นให้สูงกว่าระดับปกติ เพื่อป้องกันการนำเข้าไปในโรงเรือน ไม่มีต้นไม้ใหญ่ช่วยในการบังลม ฝน และแสงแดด

อาหาร

ลักษณะของอาหารจะเป็นเม็ดทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นไก่เล็กหรือไก่รุ่น อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูปใช้ของบริษัท ซีพี การเก็บอาหารเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร เป็นห้องสร้างด้วยปูนทั้งหลัง มีอากาศถ่ายเท อาหารที่เก็บไว้ไม่มีความชื้น ไม่มีสิ่งรบกวน หนู แมลงต่างๆ ไม่มี การให้อาหารและน้ำ จะให้ตลอดเวลา โดยจะให้อาหารตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขาย 240 กิโลกรัมต่อ 100 ตัว การกักตุนอาหารไม่มี ถ้าอาหารหมดก็จะทำการซื้อโดยทางบริษัทจะนำมาส่งทุก 15 วัน

การให้วัคซีน

วัคซีนที่ใช้ในไก่มี 3 อย่าง คือ วัคซีนนิวคาสเซิล ให้หยอดจุมูกตัวละ 1 ซีซี ให้เมื่อไก่อายุ 10 วัน จะให้ไก่ครั้งเดียว โดยจะให้เฉพาะไก่ที่แข็งแรงและไม่มีอาการอ่อนเพลีย หลอดลมอักเสบ หยอดจุมูก ตัวละ 1 ซีซี ให้เมื่ออายุ 14 วัน ให้เฉพาะไก่ตัวที่แข็งแรง วัคซีนกาโบโร จะให้ไก่กิน เป็นยาผสมน้ำให้ไก่กิน สำหรับการทำวัคซีนไก่จะไม่มีอาการเครียด หรือตกใจ

การควบคุมโรค

มีการทำความสะอาดโรงเรือนทุกครั้งที่จับไก่ขายหมด และถ้าเป็นโรงเรือนเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ก็ จะมีการโรยปูนขาวรอบ ๆ โรงเรือนทิ้งไว้ 3 วัน วัสดุที่ปูพื้นก็จะเอาออกแล้วใส่ใหม่ ซึ่งวัสดุปูพื้นเป็นแกลบ บริเวณรอบ ๆ โรงเรือนก็จะทำความสะอาด มีการทำความสะอาดถึงน้ำและถึงอาหารทุกวัน ถ้ามีโรคระบาดบริเวณใกล้เคียงก็จะมีกรณีวัคซีนป้องกัน ก่อนที่จะเข้าไปในโรงเรือน มีการเปลี่ยนรองเท้าก่อนเข้า อุปกรณ์ที่ใช้ทำวัคซีนมีการทำความสะอาดทุกครั้ง ถ้าเกิดการตายของไก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่ว่าจะตายด้วยสาเหตุอะไรจะฝังทันที วัคซีนที่ใช้ต้องเป็นวัคซีนใหม่ วัคซีนเมื่อนำมาใช้ต้องแช่แข็งทุกครั้ง

การกักตุนไก่และการตัดปาก

เมื่อนำลูกไก่มาจากบริษัทจะนำเข้ามาอีกทันที โดยมีการให้อาหารและน้ำพร้อมยาปฏิชีวนะเพื่อลดอาการเครียด เวลาที่ใช้ในการกักประมาณ 1 สัปดาห์ การตัดปากไก่ไม่มีการทำเพราะไม่มีปัญหาเรื่องไก่จิกกัน

ข้อมูลอื่น ๆ

ช่วงเวลาที่มีการระบาดของโรค คือ ฤดูฝน ไก่จะเป็นหวัด หน้าบวม จำเป็นต้องเพิ่มไฟฟ้าเพื่อให้ความอบอุ่น อุณหภูมิภายในโรงเรือนประมาณ 28 องศาเซลเซียส น้ำที่ใช้เลี้ยงไก่เป็นน้ำบาดาล ซึ่งน้ำจะมีลักษณะใสปนขุ่นเล็กน้อย ปริมาณของถังอาหาร 240ถังปริมาณของถังน้ำ 180 ถัง ไฟฟ้าที่ใช้ใช้ไฟฟ้าขนาด 100 แรงเทียน 14 หลอด ติดตามบริเวณโดยรอบของโรงเรือน ถังข้างในและข้างนอก

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	64,000	บาท
- ค่าอาหาร	150,600	บาท
- ค่าแรงงาน จ่ายเป็นงวด ๆ ละ	4,800	บาท
- ค่ายาป้องกันโรค	10,000	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	2,200	บาท
- ค่าน้ำมัน	900	บาท
รายได้รวม	256,000	บาท
กำไรสุทธิ	20,800	บาท

ปัญหาต่าง ๆ ที่พบในฟาร์ม

จะมีปัญหาในเรื่องของไก่ช็อค และมีบางตัวไก่โตช้าไม่ค่อยทันกลุ่ม

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 12 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มมาตรฐาน ซึ่งมีข้อแตกต่างจากการจัดการฟาร์มที่ถูกต้อง คือ หลังคาที่ใช้มุงเกษตรกรยังใช้หลังคาที่ผุพัง และชำรุด ซึ่งจากสภาพโดยรวมไม่สามารถที่จะใช้งานต่อไปได้ ซึ่งจากการสังเกตอาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรมีต้นทุนในการเลี้ยงค่อนข้างไม่เพียงพอจึงอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องคอยซ่อมหลังคาไปก่อน เกษตรกรไม่มีที่เก็บขยะและสิ่งปฏิกูลเพื่อเป็นการกำจัดเชื้อโรคไม่ให้แพร่กระจาย ถึงแม้ว่าจะไม่มีการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สร้างที่กำจัดแต่เท่าที่สังเกตก็ไม่มีเรื่องที่เกิดจากการไม่มีที่เก็บสิ่งปฏิกูลต่างๆ เกษตรกรไม่มีการยกพื้นโรงเรือนเพื่อช่วยในการป้องกันอันตรายที่เกิดจากสัตว์และป้องกันน้ำไหลเข้าโรงเรือน เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ในยามจำเป็นที่จะต้องนำออกมาใช้ ถึงแม้ว่าเกษตรกรจะไม่มีมีการกักตุนอาหารไว้ แต่เนื่องจากเกษตรกรเลี้ยงไก่แบบประกันบริษัทจึงนำอาหารมาให้ทุก 15 วัน

เกษตรกรรายที่ 12 นาย ชาย แคนแก้วมูล วันที่ 3 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษาจบชั้น ป.4 สถานภาพ สมรสแล้ว มีบุตร 2 คน ไม่มีรายได้อื่นนอกจากการเลี้ยงไก่ หนี้สินเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นเงิน 40,000 บาท มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 3 ปี ก่อนที่จะมาเลี้ยงไก่มีอาชีพค้าขาย ขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 1 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 1 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยงรุ่นละ 1,030 ตัว ปีละ 4,120 ตัว อัตราการตายประมาณ 8 ตัว/รุ่น มีจำนวนแรงงาน 1 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาดขายให้กับบริษัท ซีพี ซึ่งราคา กิโลกรัมละ 49 บาท ไก่ในฟาร์มน้ำหนักประมาณ 1.5 กิโลกรัม ไม่มีไก่ชนิดอื่นเลี้ยงในฟาร์ม

ข้อมูลในการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือนมีขนาด กว้าง 9 เมตร สูง 5 เมตร ยาว 12 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหลังจั่วชั้นเดียว วัสดุหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางลมและแสงลม โรงเรือนจะตั้งตามแนวตะวันออกหัวท้ายของโรงเรือนอยู่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ มีความแข็งแรง ปูพื้นด้วยคอนกรีต อากาศภายในโรงเรือนค่อนข้างถ่ายเทได้ดี ไม่มีกลิ่นอับ มีพลาสติกปิดด้านข้างของโรงเรือนเพื่อลดอุณหภูมิภายในโรงเรือน และช่วยลดการเสกของฝน ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่ใกล้ถนนใหญ่ การขนส่งสะดวกอยู่ใกล้ตลาด ไม่มีการยกพื้นจากระดับพื้นปกติ น้ำไม่ท่วมขัง ไม่มีต้นไม้ใหญ่คอยบังแดดและฝน

อาหาร

ลักษณะของอาหารจะเป็นอาหารเม็ดทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็ไก่เล็กและไก่รุ่น เพราะไม่ทำอาหารหกได้ง่าย ไก่ไม่เจียอาหาร แต่อาจต้องกินน้ำมาก อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูป ของบริษัท ซีพี การเก็บอาหารจะเก็บไว้ในเล้าไก่แบ่งเป็นห้องไว้จะมีลักษณะเป็นห้องอากาศถ่ายเทได้สะดวก อาหารไม่อับชื้น ไม่มีพวกหนูแมลงรบกวน . การให้น้ำและอาหาร จะให้ตลอดเวลา 1 โดยจะให้อาหารตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขาย 240 กิโลกรัมต่อ 100 ตัว การกักตุนอาหารไม่มีการกักตุน แต่ปริมาณอาหารที่มีเพียงพอสำหรับการเลี้ยงแล้ว

การให้วัคซีน

โดยส่วนมากจะให้เฉพาะวัคซีนที่จำเป็น วัคซีนไม่จำเป็นก็ไม่ให้ตัวที่จำเป็นก็มี วัคซีนนิวคาสเซิล ให้โดยการหยอดจมูก ตัวละ 1 ซีซี ให้เมื่ออายุ 10 วัน จะให้ครั้งเดียวจนถึงจับขายให้เฉพาะตัวที่แข็งแรง สมบูรณ์เท่านั้น ส่วนตัวที่อ่อนแอและป่วยไม่ให้ วัคซีนหลอดลมอักเสบ จะให้โดยการหยอดจมูกตัวละ 1 ซีซี ให้เมื่ออายุ 14 วัน ให้ครั้งเดียว จะให้เฉพาะตัวที่แข็งแรงเมื่อให้วัคซีนไก่อาจมีอาการอ่อนล้าเล็กน้อย แต่ก็ไม่เป็นไรมาก

การควบคุมโรค

ก่อนนำไก่เข้ามามีการฉีดพ่นโรงเรือนก่อน การฉีดพ่นโดยการใส่ถังพ่นยาแบบสพายหลังโดยมีคันโยก ถ้าเป็นโรงเรือนที่จำหน่ายไก่หมดแล้วก็จะทำความสะอาดโรงเรือนและโรยปูนขาวเพื่อฆ่าเชื้อ วัสดุที่ปูพื้นนั้นจะต้องนำออกไปแล้วเอาวัสดุปูพื้นใหม่มาใส่แทน ซึ่งวัสดุปูพื้น คือ แกลบ มีการทำความสะอาดถึงน้ำและถึงอาหารทุกวัน มีการเติมน้ำยาปฏิชีวนะเพื่อลดอาการเครียดและอ่อนแอ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวัคซีนจะต้องทำความสะอาดทุกครั้ง ถ้ามีการตายก็จะนำไก่ไปเผาทำลายทันที ในการใช้วัคซีนจะต้องเป็นวัคซีนใหม่ การให้วัคซีนจะต้องวางแช่น้ำแข็งทุกครั้ง

การกักลูกไก่และการตัดปากไก่

ไก่ที่นำมาจากบริษัทจะนำมากโดยทันที โดยไก่จะกักอยู่ประมาณ 1 สัปดาห์ มีการตัดปากบนของไก่ออก 1 ส่วน 3 ของปากบน เพื่อไม่ให้ไก่จิกกัน แต่เวลาทำนั้นไก่อจะมีอาการเครียดไม่กินอาหาร เราต้องคอยดูแลให้ดี

ข้อมูลอื่น ๆ

ช่วงเวลาที่มีการระบาดของโรค คือ ฤดูฝน ไก่อจะมีอาการเป็นหวัด เราต้องเพิ่มความอบอุ่นให้ไก่ โดยการเปิดไฟ และปิดฝารอบข้าง อุณหภูมิภายในโรงเรือน 28 - 30 องศาเซลเซียส น้ำที่ใช้สำหรับไก่ เป็นน้ำบาดาล และเป็นน้ำที่ใสสะอาดพอสมควร ปริมาณของรางอาหาร 12 ราง ปริมาณของถังน้ำ 15 ถัง ไฟฟ้าใช้ขนาด 80 แรงเทียน จำนวน 10 หลอด สำหรับรางน้ำและรางอาหาร มีความเหมาะสม เพียงพอต่อการใช้

ต้นทุนค่าใช้จ่ายในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	16,450	บาท
- ค่าอาหาร	30,000	บาท
- ค่ายาป้องกัน	1,000	บาท
- ค่าน้ำและไฟฟ้า	900	บาท
- ค่าซื้ออุปกรณ์	3,220	บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ค่าน้ำมัน	300	บาท
รายได้ทั้งหมด	64,800	บาท
กำไรสุทธิ	12,930	บาท

ปัญหาต่าง ๆ

ไม่มีปัญหา

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มเมื่อทำการเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มมาตรฐานการจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 12 มีการปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไปจากการจัดการฟาร์มที่ถูกต้อง คือ เกษตรกรไม่มีการยกพื้นให้สูงเพื่อป้องกันหนู ุง แมลงต่างๆ และรวมถึงการป้องกันน้ำไหลเข้าไปในโรงเรือน แต่เท่าที่สังเกตพบว่าการที่เกษตรกรนั้นไม่มีการยกพื้นอาจจะเนื่องมาจากโรงเรือนของเกษตรกรนั้นอยู่บนที่สูงอยู่แล้วจึงไม่มีความจำเป็น ในบริเวณโรงเรือนไม่มีการปลูกต้นไม้ไว้สำหรับบังแสงในเวลาตอนบ่าย ที่เกษตรกรไม่มีการปลูกต้นไม้ก็เนื่องมาจากว่าพื้นที่ดังกล่าวนั้นเพิ่งทำการถมจึงไม่มีต้นไม้ที่จะคอยให้ร่มเงาได้ เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้สำหรับเวลาที่จำเป็น เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดร่างกายก่อนเข้าออกโรงเรือน การที่ไม่มีการทำความสะอาดร่างกายอาจจะมาจากสาเหตุที่ว่าเกษตรกรมีความเคยชินในการปฏิบัติ ในการให้วัคซีนเกษตรกรไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปากเพื่อช่วยในการป้องกันการติดเชื้อโรค

เกษตรกรรายที่ 13 นายวิศิษ วรงค์แสน วันที่ 3 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มต่างๆ

การศึกษาจบชั้น ม.6 สถานภาพ สมรสแล้ว มีบุตร 2 คน หนี้สินเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นเงิน 10,000 บาท มีประสบการณ์ในการเลี้ยง 3 ปี ก่อนที่จะทำการเลี้ยงไก่มีอาชีพค้าขาย ขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 2.5 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 2 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยงรุ่นละ 1,500 ตัว ปีละ 4,500 ตัว มีการตายประมาณ 5 ตัว ตายขณะที่กำลังเล็กอยู่เพราะการขนส่งที่มีระยะทางไกล มีจำนวนแรงงาน 2 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาดไก่จะขายให้กับบริษัท เบทาโกร ขายให้ทั้งหมดโดยได้กิโลกรัมละ 49 บาท ซึ่งไก่ในฟาร์มตัวเล็กสุดประมาณ 1 กิโลกรัม ส่วนมากหนักประมาณ 1.7 กิโลกรัม ไม่มีไก่ชนิดอื่นเลี้ยงในฟาร์ม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือนมีขนาด กว้าง 8 เมตร สูง 5 เมตร ยาว 16 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุบุหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามแนวตะวัน

คือหัวท้ายของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปูพื้นด้วยดิน อากาศภายในโรงเรือนถ่ายเทได้ค่อนข้างดี ไม่ค่อยอับชื้น มีการใช้ผ้าปิดบริเวณด้านของโรงเรือน เพื่อลดอุณหภูมิและฝนสาด ทำเลที่ตั้ง ติดอยู่กับหมู่บ้าน แต่อยู่ด้านนอก มีเสียงรบกวนบ้างเล็กน้อยติดอยู่กบถถนนสายเล็กแยกจากสายใหญ่การขนส่งสะดวก ไม่มีการยกพื้นจากระดับพื้นปกติ เพื่อช่วยในการป้องกันน้ำเข้าไปในโรงเรือนและป้องกันศัตรูต่างๆที่จะมาทำอันตรายต่อไก่ มีต้นไม้บ้างเล็กน้อยช่วยบังลม ฝน และแดด

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้าเป็นในระยะไก่เล็กจะให้อาหารผงเพราะกินได้ง่าย ถ้าเป็นไก่อายุแล้วจะให้อาหารชนิดเม็ดแทน อาหารสำเร็จรูปของบริษัท เบทราโกร การเก็บอาหารจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร โดยเป็นห้องที่ก่อด้วยอิฐ ไม่มีพวกหนูแมลงรบกวน อาหารที่เก็บไม่มีกลิ่นหืน อากาศในห้องเก็บอาหารค่อนข้างถ่ายเท การให้อาหารและน้ำจะให้ตลอดเวลา โดยจะให้วันละ 45 กิโลกรัม ต่อ 100 ตัว การกักตุนอาหารไม่มีการกักตุน มีแต่ปริมาณเท่ากับจำนวนไก่ที่เลี้ยงเท่านั้น

การให้วัคซีน

จะให้เฉพาะวัคซีนที่จำเป็นเท่านั้น คือ วัคซีนนิวคาสเซิล ให้ตัวละ 1 ซีซี หยอดจุมูกให้ครั้งเดียวเมื่ออายุ 10 วัน จะให้เฉพาะไก่ที่สมบูรณ์เท่านั้น วัคซีนหลอดลมอักเสบ ให้ตัวละ 1 ซีซี หยอดจุมูกให้เมื่ออายุ 14 วัน จะให้เฉพาะตัวที่แข็งแรงเท่านั้น ในการให้วัคซีนมีไก่อายุแข็งแรงประมาณ 20 ตัว ต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

การควบคุมโรค

ก่อนนำไก่เข้ามาจะมีการฉีดพื้นโรงเรือนก่อน เพื่อกำจัดเชื้อโรคถ้าเป็นโรงเรือนเก่าเพิ่มจับไก่ขายก็จะทำความสะอาดพื้นบริเวณโดยรอบโรงเรือน โดยมีการโรยปูนขาว ถ้าไก่จำหน่ายจนหมดก็จะนำแกลบที่เก่าจะเอาออกแล้วใส่แกลบรองพื้นใหม่ มีการทำความสะอาดภาชนะต่าง ๆ ทุกวัน มีการเติมน้ำปฏิชีวนะเพื่อลดอาการอ่อนแอ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวัคซีนจะมีการทำความสะอาดทุกครั้ง ถ้าไก่อายุไม่ว่าสาเหตุใดจะเผาทำลายทันที ในการใช้วัคซีนจะต้องแช่ในน้ำแข็งตลอด วัคซีนจะต้องใหม่

การกกลูกไก่และการตัดปากไก่

เมื่อนำลูกไก่มาจะทำการกกลูกไก่ทันที โดยจะกกอยู่ประมาณ 1 สัปดาห์ พร้อมมีอาหารและน้ำวางอยู่ด้วย ไม่มีการตัดปาก เพราะจะทำให้ไก่เครียด ไม่กินอาหาร และไก่อายุไม่ได้จิกกันด้วย

ข้อมูลอื่น ๆ

ช่วงเวลาที่มีการระบาดของโรคคือฤดูฝน จะทำให้ไก่เป็นหวัดหายใจไม่สะดวก เราจึงต้องมีการเพิ่มไฟฟ้าในโรงเรือนและมีการใช้ผ้าปิดกั้นบริเวณรอบข้างโรงเรือนอุณหภูมิภายในโรงเรือน 28 องศาเซลเซียส น้ำที่ใช้เป็นน้ำประปา ปริมาณรงน้ำ 12 รวง ปริมาณรงอาหาร 15 รวง ไฟฟ้าที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใช้ขนาด 100 แรงเทียน 10 หลอดซึ่งทั้งรางน้ำและรางอาหารนั้นรวมทั้งหลอดไฟฟ้ามีความเหมาะสมสำหรับการใช้

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	17,000	บาท
- ค่าอาหาร	35,000	บาท
- ค่ายาป้องกัน	1,000	บาท
- ค่าน้ำและไฟฟ้า	1,000	บาท
- ค่าซื้ออุปกรณ์	8,000	บาท
- ค่าน้ำมัน	300	บาท
รายได้สุทธิ	65,000	บาท
กำไรสุทธิ	14,900	บาท

ปัญหาต่าง ๆ

จะมีปัญหาเรื่องไก่อ่อนแอ เพลีย ง่วง เพราะในช่วงฤดูฝนจะมีละอองของน้ำฝนผ่านเข้ามาในโรงเรือนจึงทำให้ไก่ไม่สบาย

วิจารณ์ผล

ในการจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่13 โดยทั่วไปนั้นจะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติได้ โดยเมื่อทำการเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มมาตรฐาน จะเห็นได้ว่าในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการฟาร์มเกษตรกรยังปฏิบัติบางอย่างไม่ถูกต้อง คือ ในบริเวณดังกล่าวยังมีเสียงรบกวนเกษตรกรสร้างโรงเรือนอยู่ใกล้กับแหล่งของเสียงรบกวนมากเกินไป อาจจะทำให้ไก่อเกิดการตกใจกินอาหารได้ไม่เต็มที่ เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็น แต่ถึงแม้ว่าจะไม่มีการกักตุนอาหารแต่เกษตรกรก็ยังมีอาการเหลืออาหารไว้บางส่วนจากชุดก่อน เกษตรกรไม่มีการตรวจสอบหรือป้องกันจากโรคที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ในการให้วัคซีนนั้นเกษตรกรจะต้องมีการคอยดูบริเวณรอบข้างหรือบริเวณใกล้เคียงว่ามีโรคอะไรบ้างที่กำลังเกิดขึ้นเพื่อใช้ในการป้องกันไก่ในฟาร์ม เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดโรงเรือนในบริเวณรอบโรงเรือน อาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคต่างๆได้เพราะจะทำให้บริเวณนั้นมีการหมักหมมของเชื้อโรค เกษตรกรไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปาก เพื่อช่วยในการป้องกันและการติดต่อของโรคบางอย่างที่สามารถติดต่อได้ เกษตรกรไม่มีการตัดปากไก่เพื่อป้องกันไม่ให้ไก่อเกิดการจิกกันทั้งเวลาที่ให้อาหารและเวลาที่ไก่อเกิดการเครียด

เกษตรกรรายที่ 14 นาย สมควร แสนองอาจ วันที่ 4 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษาจบชั้น ม.3 สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร 3 คน ด้านรายได้ มีรายได้จากการเกษตร คือ จากการปลูกผัก เดือนละประมาณ 2,500 บาท จากการทำนาปี ครั้งละประมาณ 20,000 บาท มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ประมาณ 3 ปี ก่อนการเลี้ยงไม่มีอาชีพทำนา ขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 1 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 1 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยง มาจากบริษัท ซีพี รุ่นละ 1,050 ตัว ปีละ 4,200 ตัว ไก่ตายประมาณ 5 ตัว ไก่ที่ตายไปเป็นไก่ที่บริษัทเสริมมาให้ จำนวนแรงงาน 1 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาด ไก่ทั้งหมดจะขายให้กับบริษัท ซีพี ทั้งหมด โดยขายกิโลกรัมละ 45 บาท น้ำหนักเมื่อจับขายประมาณ 1-5 กิโลกรัม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 8 เมตร สูง 5 เมตร ยาว 15 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหลังคาหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุบุหลังคาเป็นหญ้าคา โรงเรือนจะตั้งตามตะวันโดยหัวท้ายของโรงเรือนอยู่ที่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ปูพื้นด้วยคอนกรีต อากาศภายในโรงเรือนค่อนข้างถ่ายเท แต่ยังไม่ดี มีฝาปิดบริเวณด้านข้างของโรงเรือนเพื่อลดปริมาณอุณหภูมิและช่วยกันน้ำฝนเข้ามาในโรงเรือนทำเลที่ตั้ง เป็นพื้นที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง ไม่มีการยกพื้นจากระดับปกติ ไม่มีต้นไม้ใหญ่คอยบังแสงแดดหรือลมฝน ไม่มีเสียงดังรบกวน อยู่ใกล้ถนน การคมนาคมสะดวก

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้าเป็นไก่เล็กจะให้อาหารผงเพื่อช่วยให้ไก่อินง่าย ส่วนไกรุ่นจะให้ไก่อินอาหารเม็ดจะกินได้มากกว่า ไม่หกหล่นด้วย อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูป ของบริษัท ซีพี การเก็บอาหารนั้นจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหารข้าง ๆ โรงเรือน โดยสร้างด้วยไม้เหมือนโรงเรือน แต่ถ้าเอาอาหารไปเก็บจะใช้ห่อหุ้มอีกที เพราะหนู แมลงต่าง ๆ เยอะ แต่อาหารไม่มีความชื้นอับ อาหารแห้งดี การให้อาหารจะให้ไก่อ่ตลอดเวลา โดยจำนวนอาหารที่ให้ในแต่ละวันประมาณ 24 กิโลกรัม / 100 ตัว ไม่มีการกักตุนอาหาร ถ้าใกล้หมดบริษัทจะเอาอาหารมาส่งให้อีก

การให้วัคซีน

ฝีดาษและอหิวาจะให้พร้อมกัน เพราะเป็นวัคซีนรวม จะให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่อไก่อมีอายุเมื่อนามาเลี้ยงประมาณ 5 วัน นิวคาสเซิล ให้เมื่ออายุ 7 วัน จำนวนตัวละ 1 ซีซี จะทำการให้อีกครั้งเมื่ออายุ 110 วัน หลอดลมอักเสบ จะให้เมื่ออายุ 14 วัน ตัวละ 1 ซีซี สำหรับวัคซีนตัวอื่นจะไม่ให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพราะถ้าไม่จำเป็นก็จะไม่ให้ ให้เฉพาะวัคซีนที่จำเป็น และถ้ามีการระบาดของโรคอะไรในบริเวณใกล้เคียงถึงจะให้

การควบคุมโรค

ตอนสร้างโรงเรือนใหม่ ๆ จะฉีดน้ำยากำจัดปลวกบริเวณพื้นดิน และเมื่อสร้างโรงเรือนเสร็จก็จะโรยปูนขาวภายในและภายนอกโรงเรือนถ้าเป็นโรงเรือนเก่าที่ใช้แล้ว เมื่อจับไก่ขายหมดก็จะทำความสะอาดให้เรียบร้อย แกลบที่เป็นวัสดุรองพื้นก็จะเอาออกไปใส่แกลบใหม่เข้าไป แล้วก็โรยปูนขาวให้ทั่ว ๆ บริเวณโรงเรือนมีการทำความสะอาดโรงเรือนทุกครั้ง มีการทำความสะอาดคังน้ำ และถึงอาหารทุกวัน ให้วัคซีนตามระยะเวลา การให้วัคซีนจะให้ภายใน 2 ชั่วโมง วัคซีนจะแช่น้ำแข็งทุกครั้ง มีการทำความสะอาดเข็มและอุปกรณ์ในการทำวัคซีนทุกครั้งที่ใช้ ในการทำวัคซีน ไม่มีการทำความสะอาดร่างกาย ไม่มีการใช้ผ้าปิดปาก และไม่มืองมือ มาจากภายนอกไม่มีการทำความสะอาดร่างกายก่อนเข้าโรงเรือน การให้วัคซีนจะให้ช่วงเช้าหรือตอนเย็น

การกักลูกไก่และการตัดปากไก่

ถ้านำลูกไก่มาจากบริษัทมากในโรงเรือนทันที โดยจะใช้เวลาในการกักประมาณ 2 สัปดาห์โดยภายในจะมีอาหารและน้ำเตรียมไว้แล้ว มีการตัดปากเมื่อนำมาเลี้ยงได้ 13 วัน เพื่อลดปัญหาการจิกกันตาย แต่ไก่จะไม่กินอาหารได้มากในช่วง 1-2 วันหลังจากตัดปาก

ข้อมูลอื่น ๆ

มีรางอาหาร 15 ราง มีคังน้ำ 15 คัง ไฟฟ้าใช้ขนาด 100 แรงเทียน 8 หลอด น้ำที่ใช้เป็นน้ำประปา อุณหภูมิภายในโรงเรือนประมาณ 30 องศาเซลเซียส ซึ่งจำนวน คังน้ำ คังอาหาร และ หลอดไฟฟ้าที่ใช้มีความเหมาะสมกับการเลี้ยง

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าอาหาร	22,100	บาท
- ค่าพันธุ์ไก่	11,300	บาท
- ค่าอุปกรณ์	600	บาท
- ค่ายาป้องกัน	1,500	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	1,000	บาท
- ค่าน้ำมัน	300	บาท
- ค่าซ่อมแซม	400	บาท
รายได้ทั้งหมด	49,130	บาท
กำไรสุทธิ	11,930	บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาต่าง ๆ

ไก่อ่อนแอในช่วงที่นำมาเลี้ยงใหม่ ๆ เกิดการจิกกันในขณะที่กินอาหาร

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 14 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มมาตรฐาน จะเห็นว่าจัดการฟาร์มของเกษตรกร มีข้อแตกต่าง คือ หลังคาที่เกษตรกรใช้ค่อนข้างจะเก่า ไม่สามารถที่จะใช้ในการกันแดด กันลมได้ อาจจะเป็นสาเหตุให้ไก่ไม่สบายได้ โรงเรือนของเกษตรกรสร้างอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัยมากเกินไปอาจทำให้เกิดการแพร่เชื้อโรคได้ เพราะตามความเหมาะสมและถูกต้องนั้น ควรที่จะห่างจากตัวบ้านหรือที่อยู่อาศัยพอสมควรคือ ประมาณ 30 เมตร บริเวณโรงเรือนของเกษตรกร ค่อนข้างจะสกปรก อันจะทำให้เกิดการแพร่เชื้อโรคได้ เกษตรกรไม่มีที่สำหรับเก็บแกลบและที่สำหรับกำจัดสิ่งปฏิกูลต่างๆ ในที่เก็บอาหารมีการรบกวนของพวก หนู งู และแมลงต่างๆ อาจจะทำให้มีการแพร่เชื้อโรคจากสัตว์เหล่านั้นมาสู่ตัวไก่ได้ เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็นแต่ถึงแม้ว่าจะไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็นแต่เกษตรกรเป็นผู้เลี้ยงไก่ประกันบริษัทจะนำอาหารมาส่งเป็นรอบ จึงไม่มีผลอะไรที่จะต้องกักตุนอาหาร เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดร่างกายก่อนเข้าออกโรงเรือน ในขณะที่ให้วัคซีนเกษตรกรไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปากเพื่อช่วยในการป้องกันการติดเชื้อ

เกษตรกรรายที่ 15 นางวิไลวรรณ จันเสนา วันที่ 4 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษา จบชั้น ม.6 สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร 3 คน มีรายได้จากการเกษตร คือ มีรายได้จากการขายผลไม้ 40,000 บาท มีรายได้จากการทำนา 25,000 บาท มีหนี้สินที่ยังชำระไม่หมดกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นเงิน 60,000 บาท มีประสบการณ์ในการเลี้ยง 5 ปี ก่อนที่จะมาเลี้ยงไก่มีอาชีพขายผลไม้และทำนา ขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 4 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 2 หลัง มีจำนวนไก่ที่เลี้ยง 2,000 ตัว / รุ่น ปีละประมาณ 8,000 ตัว ไก่ตายประมาณ รุ่นละ 10 ตัว แต่ไก่ที่ตายเป็นไก่นอกเหนือจากที่ซื้อบริษัทให้เพิ่มเพื่อป้องกันการตาย จำนวนแรงงาน 2 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาดไก่จะขายให้บริษัทซีพี ทั้งหมด กิโลกรัมละ 45 บาท ซึ่งไก่ตัวเล็กสุด 1 กิโลกรัม ส่วนมากเฉลี่ยประมาณ 1.5 กิโลกรัม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือนกว้าง 8 เมตร สูง 6 เมตร ยาว 30 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุบุหลังคาเป็นสังกะสี มีเพดานเพื่อลดความร้อน ทิศทางลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตามตะวัน โดยหัวท้ายของโรงเรือนอยู่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปูพื้นด้วยคอนกรีต ภายในค่อนข้างสะอาด มีอากาศถ่ายเทสะดวก มีการใช้ฝาปิดบริเวณรอบ ๆ โรงเรือน เพื่อลดอุณหภูมิภายในเวลามีแดดจ้า และเพื่อป้องกันฝนสาด ทำเลที่ตั้ง เป็นบริเวณน้ำท่วมไม่ถึง อยู่ใกล้หมู่บ้าน มีเสียงรบกวนบ้างเล็กน้อย มีต้นไม้เล็ก ๆ คอยบังแดด ไม่มีการยกพื้นให้สูงจากระดับปกติ

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้ำเป็นอาหารไก่เล็กจะใช้อาหารผง เพื่อให้ไก่กินได้ง่าย ถ้าเป็นไก่รุ่นจะให้ อาหารเม็ด เพื่อความสะดวก อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูปของบริษัท ซีพี การเก็บอาหารจะเก็บอาหาร ไว้ในห้องเก็บอาหาร ไม่มีสิ่งรบกวนต่าง ๆ เช่น หนู แมลงต่าง ๆ อากาศภายในโรงเก็บอาหารถ่ายเท สะดวก อาหารเวลาใช้ไม่มีการอับชื้น แห้งตลอด การให้น้ำและอาหาร จะให้ตลอดเวลา ปริมาณ อาหารที่ให้ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขาย 240 กิโลกรัม/100 ตัว การกักตุนอาหาร จะมีอาหารที่เหลือ อยู่โดยจะเหลือไว้สำหรับไก่ตามจำนวนที่มีไก่อยู่เพียงพอสำหรับการเลี้ยง

การให้วัคซีน

ฝีดาษ จะไม่มีการให้ เพราะไม่มีการระบาดและเป็นการสิ้นเปลือง อหิวาต์ จะให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่อไก่อายุได้ 10 วัน โดยจะให้ไก่เฉพาะตัวที่สมบูรณ์เท่านั้น นิวคาสเซิล ให้เมื่ออายุ 14 วัน และ ให้อีกครั้งเมื่ออายุ 110 วัน โดยให้ตัวละ 1 ซีซี จะให้เฉพาะไก่ตัวที่สมบูรณ์ จะแยกไก่ป่วย อ่อนแอ ออกมาก่อน หลอดลมอักเสบ จะไม่ให้เพราะไม่จำเป็น และไม่มีการระบาดแต่จะให้วัคซีนกำโบโรซึ่ง เป็นวัคซีนป้องกันการบวม ง่วง ซึม เป็นจ้ำขาวแทน เมื่ออายุ 18 วัน ตัวละ 1 ซีซี

การควบคุมโรค

มีการฉีดพ่นโรงเรือนก่อนนำไก่เข้ามาเลี้ยง และมีการใช้ปูนขาวโรยบริเวณโดยรอบโรงเรือน แกลบใหม่จะเอามาใส่แทนแกลบที่ได้ใช้ไปแล้วในไก่รุ่นก่อน มีการทำความสะอาดโรงเรือน ทุกครั้งเมื่อนำไก่จับขายหมด มีการทำความสะอาดถังน้ำและถังอาหารทุกวัน การให้วัคซีนจะดูก่อน ว่าเป็นวัคซีนเก่าหรือใหม่ ถ้าใหม่ถึงจะใช้ เพื่อให้ได้ผลเต็มที่ วัคซีนที่ซื้อมาจะแช่แข็งตลอดเวลา ก่อนทำวัคซีนจะทำความสะอาดเข็มและอุปกรณ์ทุกครั้งที่ใช้ การให้วัคซีนไม่มีการสวมถุงมือ หรือทำ ความสะอาดร่างกาย การทำวัคซีนจะให้ตอนเย็น ถ้าเกิดฝนตกจะมีการเพิ่มความอบอุ่นให้แก่ไก่ทันที ถ้ามีไก่อตายจะเผาทำลายทันทีไม่ว่าจะตายด้วยสาเหตุใด

การกกลูกไก่และการตัดปากไก่

จะนำลูกไก่มาทำการกกทันที ซึ่งอุณหภูมิของโรงไว้ก่อนจะกกลูกไก่ประมาณ 2 สัปดาห์จะทำการตัดปาก เพื่อป้องกันการจิกกันของไก่ จะทำการตัดปากบนของไก่ออก เมื่ออายุ 15 วัน ตัดออก 1/3 ของปากบนไก่

ข้อมูลอื่น ๆ

อุณหภูมิภายในโรงเรือน 30 องศาเซลเซียส มีถึงน้ำ 15 ถัง มีถึงอาหาร 15 ถัง ไฟฟ้าที่ใช้ในฟาร์ม โรงเรือนละ 8 หลอด ใช้กำลังไฟฟ้า 100 แรงเทียน คนนอกเข้าออกฟาร์มได้ตลอด แต่จะไม่ให้เข้าไปในโรงเรือน ซึ่งปริมาณของถึงน้ำ ถึงอาหาร และหลอดไฟฟ้าที่ใช้นั้นมีความเหมาะสมและถูกต้อง

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	21,000	บาท
- ค่าอาหาร	30,000	บาท
- ค่ายา	1,000	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	1,000	บาท
- ค่าซื้ออุปกรณ์	30,000	บาท
- ค่าน้ำมัน	400	บาท
รายได้ทั้งหมด	64,400	บาท
กำไรสุทธิ	6,000	บาท

ปัญหาต่างๆ

ไก่ไม่ค่อยแข็งแรง ไก่จิกกัน มีโรคเข้ามาแทรกเวลาอ่อนแอ

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 15 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับจัดการฟาร์มมาตรฐาน จะเห็นได้ว่าการจัดการฟาร์มของเกษตรกรมีข้อแตกต่าง ดังนี้ คือ โรงเรือนของเกษตรกรมีการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นในบริเวณโรงเรือน อาจจะทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคจากจากสัตว์สู่สัตว์ได้ โรงเรือนของเกษตรกรอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัยมากเกินไปอาจจะทำให้ที่อยู่อาศัยเป็นที่ที่มีการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ ซึ่งสำหรับการสร้างโรงเรือนนั้นจะต้องสร้างโรงเรือนให้ห่างจากที่อยู่อาศัยพอสมควร เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดร่างกายก่อนเข้าออกโรงเรือนแต่จากการสังเกตและจากความคิดเห็นว่าที่เกษตรกรนั้นไม่มีการทำความสะอาดร่างกายก่อนที่จะเข้าไปในโรงเรือนนั้นเพราะเกษตรกรเห็นว่าตน

เองไม่มีเชื้อโรคที่จะทำให้เกิดโรคต่อไก่ได้ เกษตรกรไม่มีการสร้างที่สำหรับเก็บของเสียและขยะเพื่อช่วยลดปัญหาการเพาะเชื้อโรคต่างๆ

เกษตรกรรายที่ 16 นายสมพงษ์ อามาตย์ วันที่ 4 มกราคม 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่ว ๆ ไป

การศึกษา จบชั้น ม.6 สถานภาพสมรสแล้ว มีบุตร 1 คน มีรายได้นอกภาคการเกษตร คือ ค้าขายได้เงินประมาณเดือนละ 5,000 บาท ไม่มีหนี้สิน มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 4 ปี ก่อนที่จะเลี้ยงไก่มีอาชีพค้าขาย และทำนา ขนาดของฟาร์ม มีพื้นที่ 2 ไร่ มีจำนวนโรงเรือนเลี้ยงไก่ 1 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยง 4,000 ตัว/รุ่น ปีละ 16,000 ตัว ไม่ทราบจำนวนตายที่แน่นอน เพราะไก่มีจำนวนที่เกินมา มีจำนวนแรงงาน 1 คน เป็นแรงงานครอบครัว ตลาดจะขายให้บริษัทเบทรากอ โดยขายในราคา กิโลกรัมละ 49 บาท น้ำหนักไก่เฉลี่ยประมาณ 1.5 กิโลกรัม ไม่มีไก่ชนิดอื่นเลี้ยงในฟาร์ม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 9 เมตร สูง 10 เมตร ยาว 40 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุหลังคาเป็นสังกะสี ทิศทางลมและแสงแดด โรงเรือนตั้งตามแนวตะวัน คือหัวท้ายของโรงเรือนจะอยู่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนจะอยู่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปูพื้นด้วยคอนกรีต อากาศภายในถ่ายเทดี ไม่มีกลิ่นอับชื้น มีการใช้พลาสติกปิดรอบบริเวณด้านข้างของโรงเรือน เพื่อป้องกันแสงแดดและฝนสาด ทำเลที่ตั้งติดกับถนนมีเสียงรบกวนแต่น้อย ไม่มีการยกพื้นจากระดับปกติเพื่อป้องกันน้ำเข้าโรงเรือน ไม่มีต้นไม้ใหญ่คอยบังแสง บังฝน

อาหาร

ลักษณะของอาหารจะเป็นเม็ดสำหรับไก่รุ่น เนื้อไม่ทำให้อาหารหกลงพื้น ถ้าเป็นตอนไก่เล็กจะให้อาหารผง เพื่อความง่ายในเวลากินอาหารจะใช้อาหารสำเร็จรูป ของบริษัท เบทรากอ การเก็บอาหารเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร อยู่ข้างโรงเรือนสร้างด้วยปูน มีอากาศถ่ายเท อาหารเวลาเอาออกมาใช้ไม่มีความชื้นอับ ไม่มีหนู แมลงรบกวน อาหารและน้ำจะให้ตลอดเวลา โดยจะให้อาหารตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนจับขาย 240 กิโลกรัมต่อ 100 ตัว ไม่มีการกักตุนถ้าอาหารหมดหรือใกล้หมดบริษัทจะเอามาส่ง

การให้วัคซีน

วัคซีนที่จำเป็นสำหรับไก่จะให้ 3 ชนิด คือ วัคซีนนิวคาสเซิล จะให้โดยหยอดจุมูกตัวละ 1 ซีซี ให้เมื่อไก่อายุ 14 วัน ให้เฉพาะไก่ตัวที่แข็งแรง วัคซีนหาลอดลมอักเสบ ให้หยอดจุมูกตัวละ 1 ซีซี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ให้เมื่ออายุ 14 วัน ให้เฉพาะไก่ตัวที่แข็งแรง วัคซีนกำโบโร จะให้ไก่กินเป็นยาผสมน้ำให้กินสำหรับไก่ เพื่อป้องกันการ ง่วง ซึม มีอาการบวม

การควบคุมโรค

มีการทำความสะอาดโรงเรือนทุกครั้งที่จับไก่ขายหมด และมีการโรยปูนขาวรอบ ๆ โรงเรือน ทั้งภายนอกและภายใน ถ้าจำหน่ายไก่จนหมดวัสดุที่ปูพื้นเป็นแกลบเก่าที่ใช้ร่อนนั้นก็เปลี่ยนใช้แกลบใหม่ มีการทำความสะอาดถึงน้ำและถึงอาหารทุกวัน ถ้าใช้ช่วงนั้นเกิดมีโรคกำลังระบาดจะให้วัคซีนป้องกันทันที อุปกรณ์ที่ใช้ทำวัคซีนมีการทำความสะอาดทุกครั้ง การใช้วัคซีนต้องเป็นวัคซีนใหม่เพื่อให้ได้ผลดี วัคซีนที่นำมาใช้ต้องมีการแช่น้ำแข็งทุกครั้ง

การกกลูกไก่และการตัดปากไก่

เมื่อนำลูกไก่มาถึงจะนำเข้ากักทันที โดยจะมีอาหารและน้ำพร้อมมียาปฏิชีวนะเพื่อลดอาการเครียด โดยกกประมาณ 1 สัปดาห์ จะทำการตัดปากบนของไก่ออกหนึ่งส่วนสามของปาก เพราะเพื่อป้องกันไก่จิกกัน

ข้อมูลอื่น ๆ

ช่วงเวลาที่มีการระบาดของโรค คือ ฤดูฝน ไก่จะเป็นหวัด หายใจไม่สะดวก หน้าบวม จำเป็นต้องเพิ่มไฟฟ้าเพื่อให้อบอุ่น และให้ยาแก่ไก่ อุณหภูมิภายในโรงเรือนประมาณ 28 องศาเซลเซียส น้ำที่ใช้เลี้ยงไก่เป็นน้ำบาดาล ซึ่งน้ำจะมีลักษณะใสปนขุ่นเล็กน้อย ปริมาณของถึงอาหาร 20 ถึง เพียงพอต่อการกิน ปริมาณของถึงน้ำ 15ถึง เพียงพอ ไฟฟ้าใช้ขนาด 100 แอมป์ 12 หลอด ให้แสงในเวลากลางวัน และในช่วงที่ฝนตกหรืออากาศหนาว ซึ่งปริมาณของแสงไฟฟ้า ถึงน้ำและถึงอาหาร นั้นมีจำนวนที่เหมาะสมต่อจำนวนไก่ที่ทำการเลี้ยง

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	44,000	บาท
- ค่าอาหาร	130,000	บาท
- ค่ายาป้องกัน	7,000	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	1,500	บาท
- ค่าซื้ออุปกรณ์	4,000	บาท
- ค่าน้ำมัน	800	บาท
รายได้รวม	215,500	บาท
กำไรสุทธิ	28,200	บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาต่างๆ

จะมีปัญหาในเรื่องไก่อ่อนแอ ไก่เป็นหวัด หายใจไม่สะดวก

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 16 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับโรงเรือนมาตรฐาน จะเห็นได้ว่าการจัดการฟาร์มของเกษตรกรมีข้อแตกต่างจากการจัดการฟาร์มมาตรฐาน คือ โรงเรือนที่ตั้งอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัยมากเกินไปในการสร้างโรงเรือนนั้นจะต้องให้โรงเรือนห่างออกจากที่อยู่อาศัยพอสมควร เพื่อป้องกันเสียงรบกวนและ เพื่อป้องกันการระบาดของโรคจากที่อยู่อาศัย เกษตรกรสร้างโรงเรือนโดยที่ไม่ได้ทำการปลูกต้นไม้ไว้สำหรับคอยให้เป็นที่กำบังแสงแดดในเวลาตอนบ่าย เกษตรกรไม่มีการยกพื้นเพื่อป้องกันสัตว์ที่ค่อมจะทำอันตรายกับไก่และเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำไหลเข้าไปในโรงเรือนได้ เกษตรกรไม่ได้มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็นอาจจะทำให้เกิดผลเสียในเรื่องของการกินอาหารได้ เกษตรกรใช้น้ำที่ไม่สะอาดอาจจะเกิดอันตรายต่อไก่ได้

เกษตรกรรายที่ 17 นายเจียง ฉาเรือง โคตร วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษาจบชั้น ป. 4 สถานภาพ แต่งงานแล้ว มีบุตร 2 คนรายได้จากภาคเกษตร คือ ทำนา นาจะทำ 2 ครั้งต่อปี มีรายได้ 20,000 บาท ปลูกผักขาย มีรายได้เดือนละประมาณ 4,000 บาท มีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นเงินที่ยังชำระไม่หมด 30,000 บาท ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 4 ปี ก่อนการเลี้ยงไก่มีอาชีพ ทำนา ขนาดของฟาร์ม มีพื้นที่ 1 ไร่ มีโรงเรือน 2 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยง 1,500 ตัว/รุ่น ปีละ 4,500 ตัว อัตราการตาย ประมาณ 4 ตัว นำหนักเมื่อเอามาเลี้ยงเท่ากัน แต่ไม่ทราบน้ำหนักเท่าไร คนงานในฟาร์ม 1 คน เป็นแรงงานครอบครัวการตลาด จะจับขายให้กับพ่อค้า และบริษัท ขายจนหมดซึ่งได้กิโลกรัมละ 45 บาท น้ำหนักตัวไก่ประมาณ 1.5 กิโลกรัม ไม่มีไก่ชนิดอื่นอยู่ในฟาร์ม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 8 เมตร สูง 5 เมตร ยาว 12 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหลังคาหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุที่ใช้ทำหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางลมและแสงแดด ตั้งตามแนวตะวันออก โดยหัวท้ายของโรงเรือนจะอยู่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปูพื้นด้วยคอนกรีต อากาศภายในโรงเรือนถ่ายเท มีลมพัดเข้าออกดี ไม่มีแมลง หรือสัตว์รบกวน แต่จะมีแมลงวันบ้างเล็กน้อย มีผ้าปิดด้านข้างของโรงเรือนเพื่อป้องกันแสงแดดและฝนสาด ทำเลที่ตั้ง อยู่ห่างจากถนนเข้าไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อยู่ติดกับทุ่งนามีอากาศดี น้ำท่วมไม่ถึง ไม่มีการยกพื้นจากระดับปกติ ไม่มีการไหลเข้าของน้ำไปใน
โรงเรือน ไม่มีต้นไม้ใหญ่มีแต่ต้นเล็ก คอยบังลม แสงแดด

อาหาร

ลักษณะของอาหารเป็นอาหารผงถ้าไก่เล็กอยู่ ถ้าเป็นไก่รุ่นจะให้อาหารเม็ด การให้อาหารจะ
ขึ้นอยู่กับไก่ เพราะไก่เล็กกินอาหารไม่เก่งต้องให้อาหารผง อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูปของ เซนทาโกร
การเก็บอาหารนั้นจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร ห้องเก็บอาหารสร้างด้วยปูนมีหน้าต่างช่วยระบายอากาศ
ไม่มีแมลง หนู สัตว์ต่าง ๆ เข้ามากัดกินอาหาร การให้อาหารจะให้ตลอดเวลา โดยจำนวนอาหารที่ให้
ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขายใช้ 240 กิโลกรัม ต่อจำนวนไก่ 100 ตัว การกักตุนอาหาร ไม่มีการกักตุน
อาหารถ้าหมดจะโทรให้บริษัทมาส่ง ถ้าไม่ทันจะซื้อมาจากตลาดใกล้ ๆ ก่อน

การให้วัคซีน

วัคซีนฝีดาษ และอหิวาจะให้ในลักษณะวัคซีนรวม จะให้เมื่ออายุ 7 วัน ให้ตัวละ 1 ซีซี
วัคซีนจะให้เฉพาะไก่ตัวที่แข็งแรง ถ้าตัวอ่อนจะให้ทีหลัง นิวคาสเซิล ให้เมื่ออายุ 10 วัน 1 ครั้ง
และ 120 วันอีกครั้งให้จำนวนตัวละ 1 ซีซี ให้เฉพาะตัวที่แข็งแรง หลอดลมอักเสบให้เมื่ออายุ 14
วัน จำนวน 1 ซีซีต่อตัว วัคซีนตัวอื่นไม่มีการให้ เพราะไม่จำเป็นไม่มีการระบาด เป็นการสิ้นเปลือง

การควบคุมโรค

มีการใช้ปูนขาวโรยให้ทั่วโรงเรือนทั้งภายในและภายนอกใน ทั้งไว้ 3 วันมีการทำความสะอาด
โรงเรือนเมื่อนำไก่ขายหมด แกลบเก่าที่รองพื้นจะเอาออกไปแล้วค่อยเอาแกลบใหม่เข้ามาใส่ มีการทำ
ความสะอาดถึงน้ำและถึงอาหารทุกเย็น บริเวณรอบ ๆ บริเวณโรงเรือนมีการทำความสะอาด สำหรับ
วัคซีน เวลาที่ให้คือช่วงเช้า จะไม่ให้วัคซีนกับไก่ที่อ่อนแอ เพราะอาจก่อให้เกิดการเป็นโรค วัคซีนที่
ใช้ต้องเป็นวัคซีนใหม่ เพื่อให้ได้ผลดี วัคซีนที่ให้ถ้าไม่หมดต้องนำไปแช่ในตู้เย็น ทำความสะอาดเข็ม
และเครื่องมือทำวัคซีน และอุปกรณ์ต่างๆ ทุกครั้งที่ใช้ ไม่มีการใช้ผ้าปิดปาก และไม่มีถุงมือในเวลาทำ
วัคซีน เข้าออกโรงเรือนไม่ทำความสะอาดร่างกาย

การกกลูกไก่และการตัดปากไก่

มีการกกลูกไก่ทันทีหลังจากนำมาประมาณ 2 สัปดาห์ ถ้าในช่วงใดที่มีอากาศหนาวจะเพิ่ม
การใช้ไฟฟ้า จะตัดปากไก่ออกประมาณ 1 ส่วน 3 ของปากเพื่อไม่ให้ไก่จิกกัน

ข้อมูลด้านอื่น ๆ

น้ำที่ใช้ในการให้ไก่เป็นน้ำบาดาล สีของน้ำใสปนขุ่น มีฝาปิดที่พุกน้ำ ถังน้ำที่ใช้มีอยู่ 15 ถัง
เพียงพอ ถังอาหารมีอยู่ 15 ถัง เพียงพอ ไฟฟ้าที่ใช้ขนาด 100 แรงเทียน 7 หลอด ติดบริเวณรอบ

จะเปิดให้เวลากลางคืน และเวลาที่มีอากาศหนาว ซึ่งในการใช้ถังน้ำและอาหารนั้นให้เหมาะสม ต่อจำนวนไก่ที่ทำการเลี้ยง

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	18,500	บาท
- ค่าอาหาร	35,000	บาท
- ค่ายาป้องกันโรค	2,500	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	1,000	บาท
- ค่าซื้ออุปกรณ์	500	บาท
- ค่าน้ำมัน	200	บาท
- ค่าซ่อมแซม	1,000	บาท
รายได้ทั้งหมด	72,550	บาท
กำไรสุทธิ	13,850	บาท

ปัญหาต่างๆ

ไก่จะเป็นหวัด หายใจไม่สะดวก ไก่โตไม่เท่ากัน มีอาการอ่อนแอ ในช่วงเล็กลูกอยู่หลายตัว

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 17 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับจัดการฟาร์มมาตรฐาน เกษตรกรยังต้องมีการแก้ไขข้อแตกต่าง ต่างๆ ดังนี้คือ โรงเรือนของเกษตรกรนั้นจะสร้างอยู่ที่โล่ง โดยไม่มีการปลูกต้นไม้เพื่อช่วยในการกำบังแสงแดดในเวลาตอนบ่ายซึ่งเป็นเวลาที่มีความร้อนสูง สิ่งที่ทำให้เกษตรกรรายนี้ไม่มีการปลูกต้นไม้ขึ้นอันเนื่องมาจากการที่มีการถมที่ใหม่ยังไม่สามารถที่จะปลูกต้นไม้ได้เกษตรกรไม่มีการยกพื้นเพื่อช่วยในการป้องกันหนู งูและแมลงต่างๆ ทั้งยังช่วยป้องกันไม่ให้น้ำไหลเข้าโรงเรือนอีกด้วยถึงแม้เกษตรกรจะไม่มีการยกพื้นแต่ที่ดินของเกษตรกรนั้นเป็นที่ค่อนข้างสูงจึงไม่จำเป็นที่จะต้องยกพื้น อาหารที่เกษตรกรให้ไก่กินไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้สำหรับเวลาที่จำเป็น เกษตรกรรายนี้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในคราวจำเป็นเพราะเกษตรกรทำการเลี้ยงไก่โดยไม่มีการผูกพันกับบริษัทเกษตรกรจึงต้องซื้ออาหารเองมาใช้ดังนั้นจึงต้องมีการกักตุนอาหาร เกษตรกรไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปากเพื่อช่วยในการป้องกันการติดเชื้อโรคจากการสัมผัส การที่เกษตรกรไม่มีการสวมถุงมืออาจจะมาจากเกษตรกรมีความเคยชินจึงมีความรู้สึกไม่จำเป็นที่จะต้อง ใช้ เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดร่างกายก่อนที่จะเข้าโรงเรือนการไม่ทำความสะอาดอาจจะ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไก่เกิดการติดเชื้อโรคต่างๆ ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกษตรกรรายที่ 18 นายสุภาพ จัทรโคตร วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่ว ๆ ไป

การศึกษาจบชั้น ป.4 สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร 3 คน มีรายได้จากการเกษตร คือ การทำนา มีเงินประมาณ 30,000 บาท/ปี เลี้ยงวัว มีเงินไม่แน่นอน ไม่มีหนี้สิน มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 5 ปี อาชีพก่อนการเลี้ยงไก่ ทำนา ขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 1.8 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 1 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยงรุ่นละ 8,000 ตัว การตายประมาณ 10 ตัวแต่เป็นไก่เกินมาบริษัทแถมมาให้ มีคนงาน 1 คน เป็นแรงงานครอบครัว ตลาด จะขายให้กับบริษัท ซีพี ทั้งหมด น้ำหนักที่จับขายประมาณ 1.7 กิโลกรัม ไม่มีไก่ชนิดอื่นเลี้ยงในฟาร์ม แต่จะเลี้ยงเป็ดไว้ในเล้าอีก 20 ตัว เป็นไม่ขายไว้กินอย่างเดียว

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 10 เมตร ยาว 80 เมตร สูง 7.50 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุหลังคาเป็นหญ้าคา ทิศทางลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามตะวัน อยู่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปูพื้นด้วยคอนกรีต อากาศภายในถ่ายเทดี มีการติดผ้าบริเวณด้านข้างของโรงเรือน ภายในโรงเรือนไม่มีกลิ่นอับชื้น ทำเลที่ตั้ง ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน เป็นพื้นที่โล่ง อากาศปลอดโปร่ง มีแต่ต้นไม้เล็กคอยบังลมและฝนได้บ้าง อยู่ใกล้ถนน มีเสียงรบกวนบ้างเล็กน้อย ไม่มีการท่วมขังน้ำ ไม่มีการยกพื้นให้สูงจากระดับปกติ

อาหาร

ลักษณะของอาหารเป็นอาหารเม็ดสำเร็จรูปสำหรับไก่รุ่น แต่ถ้าเป็นไก่เล็กจะให้อาหารผง เพราะไก่ยังกินอาหารไม่เก่ง เพื่อให้ไก่กินอาหารง่ายขึ้น อาหารที่ใช้เป็นอาหารสำเร็จรูป ของบริษัท ซีพี การเก็บอาหารจะเก็บไว้ในโรงเรือน แต่กั้นห้องในโรงเรือนเพื่อเก็บอาหาร ไม่มีสิ่งรบกวน ไม่มีแมลง หนู หรือสัตว์มาเจาะกินอาหาร อาหารไม่อับชื้น การให้น้ำและอาหารจะให้ตลอดเวลา โดยอัตราที่ให้จะเป็นอัตรามาตรฐานที่ใช้ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขาย 240 กิโลกรัมต่อ 100 ตัว การกักตุนอาหาร ไม่มีการกักตุนอาหาร จะใช้อาหารที่ได้เตรียมไว้อย่างเดียว ถ้าอาหารหมดก็จะซื้อมาจากตลาด

การให้วัคซีน

จะให้วัคซีนนิวคาสเซิลตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 10 วัน และจะให้อีกครั้งเมื่ออายุ 90 วัน จะให้เฉพาะไก่ที่แข็งแรงเท่านั้น วัคซีนหลอดลมอักเสบ จะให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 14 วัน นอกจากนี้ก็จะให้วัคซีนกาโบโร เพื่อป้องกันการหน้าบวม ง่วง ซึม สำหรับตัวอื่นก็จะไม่ให้ เพราะสิ้นเปลืองไม่จำเป็น ไม่มีการระบาดของโรค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การควบคุมโรค

มีการทำความสะอาดโรงเรือนหลังจากจำหน่ายไก่หมดโรยปูนขาวให้ทั่วทั้งภายนอกและภายในโรงเรือน แกลบเก่าที่ใช้กองพื้นจะเอาออกแล้วใส่แกลบใหม่เข้าไปแทน บริเวณด้านนอกมีการทำความสะอาดประจำ มีการทำความสะอาดถึงน้ำและถึงอาหารทุกวัน มีการทำความสะอาดร่างกายก่อนเข้าไปในฟาร์ม ไม่นำเอาโรคภายนอกเข้ามาก่อนเข้าจะทำความสะอาดร่างกายก่อนเข้า วัคซีนที่ใช้จะใช้วัคซีนใหม่เท่านั้น เพื่อให้ได้ผลในการป้องกัน วัคซีนที่ใช้จะต้องแช่น้ำแข็ง หรือแช่ในตู้เย็นก่อนนำออกมาใช้ ถ้าไก่ตายจะฝังทันที

การกักลูกไก่และการตัดปากไก่

มีการอุ่นเครื่องกกไก่ไว้ก่อน แล้วค่อยนำไก่เข้ามากก จะทำการกกไก่ประมาณ 1 สัปดาห์ ไม่มีการตัดปากไก่ เพราะไก่ไม่จิกกัน

ข้อมูลอื่น ๆ

โรงเรือนที่สร้างจะอยู่ในบริเวณเดียวกับที่อยู่อาศัย อุณหภูมิภายในโรงเรือน 28 องศาเซลเซียส น้ำที่ใช้สำหรับไก่ เป็นน้ำประปาซึ่งจะมีความสะอาดมาก ไฟฟ้าที่ใช้เป็นขนาด 100 แอมแปร์ จำนวน 18 หลอด ติดตั้งภายนอกและภายในโรงเรือน จะเปิดในช่วงที่มีอากาศหนาว ในช่วงฝนตก และในเวลากลางคืน ถังน้ำที่ใช้ในฟาร์ม 140 ถัง เพียงพอต่อการกินไม่แย่งกันกิน ถังอาหารที่ใช้ 120 ถัง เพียงพอ

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์	85,500	บาท
- ค่าอาหาร	174,400	บาท
- ค่าอุปกรณ์	20,000	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	5,000	บาท
- ค่าซ่อมแซม	8,000	บาท
- ค่าน้ำมัน	2,000	บาท
- รายได้ทั้งหมด	315,500	บาท
กำไรสุทธิ	40,600	บาท

ปัญหาต่าง ๆ

จะมีปัญหาเรื่องไก่โตไม่เท่ากัน มีอาการอ่อนแอ มีการ ง่วง ซึม เนื่องจากการขนย้ายจากที่เพาะพันธุ์ที่อยู่ไกล

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 18 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มมาตรฐาน จะเห็นได้ว่าการจัดการฟาร์มของเกษตรกรมีข้อแตกต่างจากการจัดการฟาร์มมาตรฐานคือ บริเวณโรงเรือนเกษตรกรไม่มีการสร้างบ่อกำจัดของเสียและไม่มีการสร้างที่เก็บแกลบเพื่อช่วยในการป้องกันพวกสัตว์ต่างๆมาขุยเขี่ย และนำมาซึ่งโรคต่างๆที่อาจจะทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ เกษตรกรมีการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นรวมอยู่ด้วยในบริเวณโรงเรือน สัตว์เหล่านั้นอาจจะมีการเพาะเชื้อโรคถ้าหากจะทำการเลี้ยงก็ควรที่จะจับสัตว์เหล่านั้นขังไว้เป็นสัดส่วน เกษตรกรไม่มีการปลูกต้นไม้เพื่อช่วยในการกำบังแสงแดดในเวลาตอนบ่ายเพราะในเวลานี้มันจะมีอุณหภูมิสูงอาจจะทำให้เกิดอาการซ็อคได้ เกษตรกรไม่มีการยกพื้นเพื่อช่วยในการป้องกันศัตรูและช่วยป้องกันน้ำไหลเข้าไปในโรงเรือน เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้สำหรับเวลาที่ฝน เกษตรกรไม่มีการตัดปากไก่เพื่อป้องกันการจิกกินในเวลาให้อาหารและเวลาที่ไก่เกิดอาการเครียด

เกษตรกรรายที่ 19 นายสมหมาย บุณรอด วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มต่างๆไป

การศึกษาจบชั้น ป. 4 สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร 4 คน มีเฉพาะรายได้จากภาคการเกษตร คือ การทำนา ทำนาปีละ 1 ครั้ง ได้เงิน 30,000 บาท เลี้ยงวัว ควาย ได้เงินประมาณ 20,000 บาท / ครั้ง มีหนี้สินกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 15,000 บาท ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ 3 ปี ก่อนที่จะเลี้ยงไก่อีพีหลัก คือ ทำนา ขนาดของฟาร์มมีพื้นที่ 3 ไร่ มีจำนวนโรงเรือน 2 หลัง จำนวนไก่ที่เลี้ยง 1,050 ตัว / รุ่น ปีละ 4,200 ตัว อัตราการตายประมาณรุ่นละ 8 ตัว ภายในช่วงไก่อีพี มีคนงาน 2 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาด จะขายให้กับพ่อค้าและบริษัท จะขายทั้งหมดโดยได้กิโลกรัมละ 49 บาท น้ำหนักไก่อีพีประมาณ 1.5 กิโลกรัม ไม่มีไก่ชนิดอื่นเลี้ยงในฟาร์ม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 8 เมตร ยาว 20 เมตร สูง 5 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหลังคาหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุที่ใช้มุงหลังคาเป็นหญ้าคา อยู่ได้ประมาณ 2 ปี ก็เปลี่ยน ทิศทางลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามตะวัน คือ หัวท้ายของโรงเรือนจะอยู่ที่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ ปูพื้นด้วยคอนกรีต อากาศภายในค่อนข้างถ่ายเท มีการใช้ผ้าปิดรอบบริเวณด้านข้างของโรงเรือน เพื่อช่วยในการลดอุณหภูมิ และช่วยป้องกันฝนสาดเข้ามาในโรงเรือน ทำเลที่ตั้ง

เป็นพื้นที่น้ำท่วมไม่ถึง ไม่มีการยกพื้นจากระดับปกติ ไม่มีต้นไม้ใหญ่คอยบังแดด บังฝน อยู่ใกล้ถนนใหญ่ อยู่ใกล้ตลาด

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้าเป็นอาหารไก่เล็กจะให้กินอาหารผง เพื่อให้ไก่กินได้ง่าย ถ้าเป็นอาหารเม็ดจะให้ไก่อุ่นหรือไก่ใหญ่กิน อาหารเป็นอาหารสำเร็จรูป ของบริษัท เบทรากอร์ การเก็บอาหารอาหารจะเก็บไว้ในโรงเรือน ซึ่งกันเป็นห้องไว้เก็บอาหาร อาหารที่เก็บไม่มีความชื้น ไม่มีกลิ่นอับ อากาศภายในถ่ายเทสะดวก ไม่มีหนู แมลงมาเจาะกินอาหาร การให้น้ำและอาหารจะให้ตลอดเวลา เพื่อให้ไก่กินอาหารอย่างเต็มที่ จำนวนอาหารที่ให้จะให้ ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงจับขาย 240 กิโลกรัม ต่อ 100 ตัว การกักตุนอาหารไม่มีการกักตุนอาหาร ถ้าอาหารหมดจะไปซื้อมาและบางทีทางบริษัท จะมาส่งเองเมื่อถึงเวลา

การให้วัคซีน

ฝีดาษ ไม่ได้ให้ เพราะไม่จำเป็นไม่มีการระบาด สิ้นเปลืองอหิวาต์ ไม่ได้ให้ เพราะไม่มีการระบาดของโรค ถ้าเกิดระบาดถึงจะให้ นิวคาสเซิล ให้ตัวละ 1 ซีซี เมื่ออายุ 10 วัน และให้อีกเมื่ออายุ 120 วัน จะให้เฉพาะตัวที่แข็งแรงเท่านั้นหลอดลมอักเสบให้ตัวละ 1 ซีซี ให้เมื่อไก่อายุ 14 วัน นอกจากวัคซีนนิวคาสเซิลกับหลอดลมอักเสบแล้ว ก็ไม่ได้ให้วัคซีนตัวอื่นเลย

การควบคุมโรค

มีการฆ่าเชื้อโรคโรงเรือนทั้งโรงเรือนใหม่และเก่า โดยโรยปูนขาวให้ทั่วทั้งภายนอกและภายในโรงเรือนทิ้งไว้ 7 วัน ถ้าหากจำหน่ายไก่จนหมดแล้ววัสดุที่ใช้รองพื้นถ้าเป็นแกลบเก่าก็จะเอาออกแล้วนำแกลบใหม่เข้ามาใส่แทนเพื่อลดปัญหาตัวนำโรค บริเวณรอบๆ โรงเรือนทำความสะอาดประจำ มีการทำความสะอาดคังน้ำและคังอาหารทุกเย็น การให้วัคซีนจะทำโดยไม่ให้วัคซีนหกหล่น วัคซีนจะใช้ภายใน 1 ชั่วโมง เพื่อให้ได้ผลวัคซีนเวลาซื้อมาจะแช่น้ำแข็งไว้ มีการทำความสะอาดอุปกรณ์และเข็มที่ใช้ในการทำวัคซีนทุกครั้ง ไม่มีการสวมถุงมือ ผ้าปิดปาก ในขณะที่ทำวัคซีน จะทำการให้วัคซีนในช่วงเช้า ไม่นำพาโรคจากภายนอกเข้ามาในฟาร์ม ถ้าไปข้างนอกเมื่อเข้าฟาร์มจะทำความสะอาดร่างกายก่อน ถ้าไก่อตายก็จะเผาทันทีไม่ว่าจะเกิดอะไรเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค

การกกลูกไก่และการตัดปากไก่

เวลานำลูกไก่มาจะกกทันที ใช้เวลาในการกกประมาณวันละ 3 ชั่วโมง 2 สัปดาห์ ถ้าในช่วงหนาวเย็นและมีฝนตกจะให้ไก่อกนานขึ้น จะมีการตัดปากไก่ออก 1 ส่วน 3 ของปากบน เพื่อลดการจิกกัน เวลากินอาหาร การตัดปากไก่อจะตัดเมื่อไก่อายุ 15 วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลอื่น ๆ

น้ำที่ใช้เป็นน้ำบาดาล ไม่มีการกรอง ลักษณะน้ำใสปนขุ่น การใช้น้ำเพียงพอไม่เคยขาดน้ำ เวลาคนข้างนอกเข้ามาจะไม่ให้เข้าไปในโรงเรือน ถังน้ำที่ใช้ในฟาร์ม 12 ถัง ถึงอาหารที่ใช้ในฟาร์ม 12 ถัง ไฟฟ้าที่ใช้ขนาด 100 แรงเทียน จำนวน 10 หลอด ติดอยู่ทั้งภายนอกและภายในโรงเรือน

ต้นทุนที่ใช้ในฟาร์ม

- ค่าพันธุ์ไก่	17,000	บาท
- ค่าอาหาร	27,850	บาท
- ค่ายาป้องกัน	1,500	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	600	บาท
- ค่าอุปกรณ์	1,000	บาท
- ค่าซ่อมแซม	500	บาท
รายได้ทั้งหมด	62,200	บาท
กำไรสุทธิ	13,650	บาท

ปัญหาต่าง ๆ

ไก่มีอาการเป็นหวัด ในช่วงฤดูฝน ่วง ชิม

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 19 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับการจัดการฟาร์มมาตรฐาน จะเห็นได้ว่าการจัดการฟาร์มของเกษตรกรบางจุดยังมีปัญหาอยู่ และไม่ถูกต้องคือ ฟาร์มของเกษตรกรไม่มีการจัดทำที่เผาหรือที่เก็บสิ่งปฏิกูล เกษตรกรไม่มีการยกพื้นเพื่อช่วยในการป้องกันศัตรู ที่จะมาทำอันตรายกับไก่และยังช่วยในการป้องกันการไหลเข้าของน้ำได้ เกษตรกรไม่มีการปลูกต้นไม้ไว้สำหรับการกำบังแสงแดดในเวลาตอนบ่ายเพราะในเวลานี้นั้นจะมีความร้อนสูงจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกต้นไม้ การที่เกษตรกรนั้นไม่มีการปลูกต้นไม้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรต้องการที่จะให้ลมได้ผ่านโรงเรือนได้สะดวก เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็น สำหรับการกักตุนอาหารนั้น เกษตรกรไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกักตุนอาหารเพราะเกษตรกรเลี้ยงไก่แบบประกันทางบริษัทจะนำอาหารมาส่งให้เป็นประจำจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกักตุนอาหาร ในการให้วัคซีนนั้นเกษตรกรไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปากเพื่อช่วยในการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคต่างๆที่มากับสัตว์และคน น้ำที่เกษตรกรใช้นั้น ไม่มีความสะอาดดีอาจจะส่งผลต่อไก่ได้ อาจทำให้ไก่เป็น โรคพยาธิและโรคต่างๆได้

เกษตรกรรายที่ 20 นายสาคร เกื่อนสมศรี วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2544

ข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มทั่วไป

การศึกษา จบชั้น ม.6 สถานภาพแต่งงานแล้ว มีบุตร 1 คน ด้านรายได้มีเฉพาะรายได้จากการเกษตร คือ รายได้จากการทำนาปีละ 1 ครั้ง มีเงิน 15,000 บาท ไม่มีหนี้สินใด ๆ มีประสบการณ์ในการเลี้ยง 3 ปี ก่อนที่จะเลี้ยงไก่อาชีพ คือ เป็นลูกจ้างในฟาร์มไก่ ขนาดของฟาร์ม มีพื้นที่ 1.5 ไร่ มีจำนวน 1 โรงเรือน จำนวนไก่ที่เลี้ยง 2,000 ตัว ปีละ 8,000 ตัว ไม่มีการตายของไก่ จำนวนไก่ที่เลี้ยงนั้นจะมีไก่เกินมาจากบริษัท จำนวนแรงงาน 1 คน เป็นแรงงานครอบครัว การตลาดจะขายให้บริษัท จะขายทั้งหมดขายกิโลกรัมละ 49 บาท น้ำหนักไก่ที่เลี้ยงประมาณ 1.5 กิโลกรัม

ข้อมูลการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน

ขนาดของโรงเรือน กว้าง 8 เมตร สูง 5 เมตร ยาว 20 เมตร ลักษณะของหลังคาเป็นหน้าจั่วชั้นเดียว วัสดุที่ใช้มุงหลังคาเป็นหญ้าคา แต่มีการติดฝ้ากันความร้อนเพื่อลดอุณหภูมิภายในโรงเรือน ทิศทางของลมและแสงแดด โรงเรือนจะตั้งตามตะวันหัวท้ายของโรงเรือนอยู่ทิศตะวันออกและตะวันตก ลักษณะของโรงเรือนทำด้วยไม้ทั้งโรงเรือน มีตาข่ายลวดด้านข้างของโรงเรือนและปูพื้นด้วยคอนกรีต มีพลาสติกปิดด้านข้างของโรงเรือน เพื่อช่วยลดอุณหภูมิและป้องกันฝนสาด ทำเลที่ตั้ง โรงเรือนจะตั้งอยู่บริเวณด้านนอกหมู่บ้านใกล้ถนนใหญ่ มีเสียงรบกวนบ้างเล็กน้อย น้ำท่วมไม่ถึงโรงเรือน ไม่มีการยกพื้นจากระดับปกติ ไม่มีต้นไม้ใหญ่คอยเป็นที่กำบังแสงแดดและฝนสาด

อาหาร

ลักษณะของอาหารถ้าเป็นอาหารไก่เล็กจะให้อาหารผง เพื่อให้ไก่กินได้ง่าย เมื่อไก่โตขึ้นจะให้ไก่กินอาหารเม็ด เพื่อให้กินได้มากขึ้น การเก็บอาหารจะเก็บไว้ในห้องเก็บอาหาร ห้องเก็บอาหารอากาศถ่ายเทดี ไม่มีสิ่งรบกวน พวกหนู แมลงไม่มาเจาะกินอาหาร ไม่มีความชื้นในอาหาร การให้อาหารจะให้อาหารตลอดเวลาพร้อมกับน้ำ โดยจำนวนอาหารที่ให้ให้วันละ 24 กิโลกรัม ต่อ 100 ตัว การกักตุนอาหาร มีการกักตุนอาหารได้เท่ากับจำนวนไก่ เพื่อไม่ให้เสียเวลาในการกินของไก่ และยังช่วยลดเวลาในการซื้อมาเพิ่ม

การให้วัคซีน

ฝีดาษ และอหิวาต์ จะเป็นวัคซีนรวมจะให้พร้อมกันให้ครั้งละประมาณ 1 ซีซีต่อตัว ให้เมื่ออายุ 5 วัน นิวคาสเซิล ให้เมื่ออายุ 7 วัน จำนวนตัวละ 1 ซีซี หลอดลมอักเสบ จะให้เมื่ออายุ 14 วัน ให้ตัวละ 1 ซีซี ในการให้วัคซีนจะให้เฉพาะตัวที่แข็งแรง ส่วนตัวที่อ่อนแอจะแยกออกมา แล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค่อยให้เมื่อแข็งแรงดีแล้ว สำหรับวัคซีนตัวอื่นนั้นจะให้ก็เมื่อเวลาที่มีการระบาดของโรคเท่านั้นเพื่อการป้องกันโรค

การควบคุมโรค

ในการสร้างโรงเรือนนั้น เมื่อสร้างเสร็จใหม่ ๆ ก็จะฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อและโรยปูนขาวบริเวณโดยรอบของโรงเรือนทั้งภายในและภายนอก ทิ้งไว้ 7 วัน เมื่อได้มรการทำความสะอาดโรงเรือน แล้วค่อยนำไก่มาเลี้ยงวัสดุรองพื้นเป็นแกลบ ถ้าจำหน่ายไก่หมดก็จะเอาแกลบออกแล้วนำแกลบใหม่เข้ามาใส่แทน มีการทำความสะอาดโรงเรือนประจำ ทำความสะอาดถึงน้ำและถึงอาหารทุกวัน การซื้อวัคซีนจะต้องดูว่าใหม่หรือเก่า วัคซีนที่จะใช้ต้องอยู่ในตู้เย็นหรือแช่น้ำแข็งไว้ การทำความสะอาดอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเข็มนก่อนให้วัคซีนทุกครั้ง ในการให้วัคซีนต้องสวมถุงมือ มีการล้างเท้าก่อนเข้ามาในฟาร์ม ถ้าเกิดไก่อตายจะเผาทำลาย ไม่นำมากินเพราะอาจเป็นการแพร่เชื้อโรค

การกกลูกไก่และการตัดปากไก่

จะมีการอุ่นเครื่องกกก่อนนำลูกไก่มา เมื่อนำลูกไก่มาก็จะนำมากกทันที ซึ่งจะมีการเตรียมอาหารและน้ำไว้รอรับแล้ว เวลาที่ใช้ในการกกประมาณ 1 สัปดาห์ ถ้าในฤดูหนาวก็จะเพิ่มการกกและจะเปิดไฟไว้ในช่วงกลางคืน จะมีการตัดปากไก่ออก 1 ส่วน 3 ของปากบนไก่ออกเพื่อลดปัญหาการจิกกัน การตัดนั้นจะตัดเมื่ออายุ 15 วัน

ข้อมูลอื่น ๆ

ปริมาณของถึงน้ำ 20 ถึง ปริมาณของถึงอาหาร 30 ถึง ไฟฟ้าที่ใช้มีขนาด 100 แรงเทียน จำนวน 15 หลอด น้ำที่ใช้จะใช้บ่อน้ำตื้นโดยน้ำบ่อจะมีฝาดปิดเพื่อป้องกันสิ่งสกปรกลงไป ลักษณะของน้ำขุ่นเล็กน้อย อุณหภูมิในโรงเรือนประมาณ 30 องศาเซลเซียส ซึ่งปริมาณของถึงน้ำและถึงอาหาร รวมทั้งจำนวนไฟฟ้าที่ใช้มีความเหมาะสมต่อจำนวนไก่และขนาดของโรงเรือน

ต้นทุนค่าใช้จ่ายในฟาร์ม

- ค่าอาหาร	32,500	บาท
- ค่าพันธุ์	24,000	บาท
- ค่าอุปกรณ์	700	บาท
- ค่ายาป้องกันโรค	1,500	บาท
- ค่าน้ำ ค่าไฟ	1,500	บาท
- ค่าน้ำมัน	300	บาท
- ค่าซ่อมแซม	400	บาท
รายได้ทั้งหมด	68,500	บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำไรสุทธิ

11,710

บาท

ปัญหาต่าง ๆ

ไก่ชอบจิกกันเกิดเป็นแผล ไก่มีอาการ ง่วง ซึม เวลาดูหนาวและฤดูฝน ปัญหาโรคระบาด
ข้างเคียงจากท้องถิ่น

วิจารณ์ผล

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรรายที่ 20 เมื่อทำการเปรียบเทียบกับจัดการฟาร์มมาตรฐาน จะเห็นได้ว่าการจัดการฟาร์มของเกษตรกรมีข้อแตกต่างจากการจัดการฟาร์มมาตรฐาน คือ โรงเรือนที่เกษตรกรสร้างนั้นตั้งอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัยมากเกินไปอาจจะส่งผลต่อไก่ได้ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการแพร่กระจายของเชื้อโรคและเสียงรบกวนต่างๆ เกษตรกรไม่ค่อยใส่ใจในเรื่องความสะอาดของโรงเรือนสังเกตได้จากบริเวณรอบๆ โรงเรือนค่อนข้างสกปรก อาจจะก่อให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคและศัตรูต่างๆ ได้ เกษตรกรไม่มีการยกพื้นเพื่อช่วยในการป้องกันศัตรูและป้องกันน้ำไหลเข้าไปในโรงเรือน ในการสร้างโรงเรือนเกษตรกรไม่ได้คำนึงถึงที่ให้ร่มเงาเวลาที่แดดร้อนเกินไป การสร้างโรงเรือนนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปลูกต้นไม้ไว้คอยให้ร่มเงาคอยเป็นที่กำบังแสงแดดในตอนบ่ายได้แต่ที่เกษตรกรนั้นไม่มีการปลูกต้นไม้อาจจะมาจากสาเหตุที่โรงเรือนนั้นเพิ่งสร้างจึงไม่มีต้นไม้คอยให้ร่มเงาได้

วิจารณ์ผลการศึกษา

ในการศึกษาการจัดการฟาร์มของเกษตรกรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีทั้งหมด 20 ราย เกษตรกรเป็นผู้ที่ทำการเลี้ยงไก่สามสายพันธุ์ ซึ่งเกษตรกรมีการจัดการฟาร์ม

โรงเรือน ในการสร้างโรงเรือนนั้นเกษตรกรทั้งหมดมีการสร้างโรงเรือนที่อยู่ในมาตรฐานคือ มีความกว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร แต่ไม่เกิน 10 เมตร ซึ่งการสร้างโรงเรือนนั้น สำหรับความยาวของโรงเรือนจะขึ้นอยู่กับจำนวนไก่ที่ทำการเลี้ยง รูปแบบของหลังคาส่วนมากจะเป็นหลังคาหน้าจั่วชั้นเดียว แต่ก็จะมีเกษตรกรบางรายที่มีการสร้างหลังคาแบบหน้าจั่วสองชั้น อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 6 ได้มีการสร้างโรงเรือนและหลังคาแบบหน้าจั่วสองชั้นซึ่งการสร้างหลังคาแบบหน้าจั่วสองชั้นนั้นจะทำให้เกิดการระบายอากาศภายในโรงเรือนดีกว่าการสร้างแบบหน้าจั่วชั้นเดียว แต่ก็จะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณขึ้นอีก วัสดุที่ใช้ในการมุงหลังคานั้นส่วนมากจะใช้หญ้าคา เพราะว่าวัสดุชนิดนี้เป็นวัสดุที่ค่อนข้างประหยัดแต่ก็มีข้อเสียคือ ไม่ทนทานเหมือนวัสดุอย่างอื่น แต่ก็มีบางรายที่พอจะมีฐานะที่พอจะสามารถซื้อสังกะสีมาใช้ อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 8 การสร้างโรงเรือนจะสร้างเป็นไม้ทั้งโรงเรือนและปูพื้นด้วยคอนกรีต แต่ก็มีบางรายที่มีการสร้างโรงเรือนแล้วปูพื้นด้วยไม้ระแนง อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 10 ที่มีการปูพื้นด้วยไม้เนื่องจากว่าโรงเรือนของนั้นตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำจึงจำเป็นที่จะต้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีการยกพื้น การสร้างโรงเรือนนั้นจะมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกและบริเวณด้านข้างโดยรอบของโรงเรือนจะมีการใช้ผ้าหรือพลาสติกปิดกันเพื่อป้องกันแสงแดด และไม่ให้ฝนสาดเพื่อป้องกันไม่ให้ไก่ป่วยได้ ทำเลที่ตั้งจะอยู่ใกล้เส้นทางขนส่ง การคมนาคมสะดวก ด้านข้างของโรงเรือนส่วนใหญ่จะไม่มี การปลูกต้นไม้ไว้คอยป้องกันแสงแดดแต่มีเกษตรกรบางรายที่มีการปลูกต้นไม้ อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 10 ที่มีการปลูกต้นไม้ในด้านทิศตะวันตกของโรงเรือน

- **อาหารที่ใช้** อาหารที่เกษตรกรให้ไก่กินจะเป็นอาหารของบริษัทส่วนมากการให้อาหารจะให้ อาหารเม็ดสำหรับไก่โตหรือไก่รุ่น ถ้าเป็นไก่เล็กก็จะให้อาหารที่เป็นผง แต่ก็มีบางรายที่ให้ไก่กินอาหาร เม็ดอย่างเดียว อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 10 มีการให้อาหารเม็ดอย่างเดียวแต่ถ้าเป็นไก่เล็กก็จะให้เฉพาะ อาหารเม็ดเล็ก กว่าไก่โต ซึ่งการกินก็กินได้โดยไม่มีปัญหาต่อการย่อย อาหารที่เก็บไว้ส่วนใหญ่จะเป็น อาหารที่เก็บในหีบเก็บอาหารหรือที่ที่เหมาะสม ซึ่งการเก็บก็ไม่มี การรบกวนของสัตว์ต่างๆ ที่จะมา คอยจะกินอาหารได้ อากาศภายในโรงเรือนเก็บอาหารนั้นถ่ายเทได้ดี การให้ไก่กินอาหารจะให้ไก่กิน ตลอดเวลา พร้อมกับการให้น้ำ จำนวนอาหารที่ให้จะให้อาหารตั้งแต่เกิดจนกระทั่งจับขายจะใช้อาหาร 240 กิโลกรัมต่อ 100 ตัว สำหรับเรื่องการกักตุนอาหารนั้นจะไม่มี การกักตุนอาหารไว้ใช้ แต่ก็จะ มีเกษตรกรบางรายที่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็น อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 15 จะมีการกักตุน อาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็น แต่จากการสังเกตเห็นพบว่าถึงจะไม่มี การกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็น เกษตรกรก็ไม่มีปัญหาเรื่องอาหารหมดเพราะมีการประมาณการกินของไก่ไว้แล้วและบริษัทจะมา ส่งตามกำหนด

- **การให้วัคซีน** การให้วัคซีนของเกษตรกรนั้นจะขึ้นอยู่กับโรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของเกษตรกรเอง ซึ่งการให้วัคซีนส่วนใหญ่จะทำการให้วัคซีน ฟีลาเซีย นิวคาสเซิล หลอดลมอักเสบ แต่ก็จะ มีบางรายที่มีการให้วัคซีนที่เพิ่มเข้ามา อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 15 ซึ่งมีการให้วัคซีนเพื่อป้องกัน โรคค้ำโบริ ซึ่ง เป็นโรคที่มีเกิดขึ้นในท้องถิ่นเกษตรกร

- **การควบคุมโรค** เกษตรกรจะมีการควบคุมโรคไม่ว่าจะเป็นการทำความสะอาดโรงเรือนทั้งภายใน และภายนอก การทำความสะอาดคอกน้ำและคอกอาหาร วัสดุที่ใช้ในการรองพื้นนั้นจะมีการเปลี่ยน ใหม่เมื่อมีการจับไก่จำหน่ายหมด มีการทำความสะอาดรอบบริเวณโรงเรือน แต่ก็จะ มีเกษตรกรบางราย ที่ไม่มีการทำความสะอาดรอบบริเวณโรงเรือน อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 1 แต่การไม่ทำความสะอาดโรง เรือนก็ไม่มีผลต่อการเลี้ยงสังเกตได้จาก การเป็นอยู่ของไก่ยังอยู่ดีไม่มีปัญหาเกิดขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่ จะมีการทำลายซากไก่ที่ตายแล้วจะเป็นการฝังหรือทำการเผา นอกจากนี้การเข้าออกภายนอกฟาร์ม เกษตรกรไม่มีการทำความสะอาดร่างกายก่อนเข้ามาในบริเวณฟาร์มหรือโรงเรือนอาจเป็นการนำพาโรค มาสู่ไก่ได้ เกษตรกรไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปากเพื่อช่วยในการป้องกันโรคต่างที่เกิดจากการสัมผัส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การกกลูกไก่ เมื่อเกษตรกรนำลูกไก่มาจากที่จำหน่ายจะนำมากกักกันที่ โดยการกักนั้นจะขึ้นอยู่กับสภาพอากาศของแหล่งนั้นถ้าอากาศมีความเย็นก็จะกกลูกไก่อานขึ้นการกกลูกไก่อจะอยู่ในช่วง1-2 สัปดาห์
- การตัดปากไก่ เกษตรกรจะทำการตัดปากไก่เพื่อป้องกันการจิกกัน แต่ก็มีเกษตรกรบางรายที่ไม่มีกรตัดปากไก่ อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 11 จะไม่มีการทำการตัดปากไก่ เพราะจากการสัมภาษณ์ได้ความว่าจะทำให้ไก่ไม่ค่อยกินอาหาร และจะทำให้ไก่เครียดได้ และบางที่อาจจะเกิดการช็อค

ข้อเสนอแนะ

1. โรงเรียนของเกษตรกรทั้งหมดที่ได้ศึกษาไม่มีการสร้างบ่อกำจัดของเสีย สิ่งปฏิกูลต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดโรคต่างๆ ได้ ถ้าหากเกษตรกรหาบริเวณที่สร้างบ่อกำจัดของเสียหรือที่สำหรับทิ้งแกลบเก่าก็จะเป็นการช่วยลดปัญหาการเกิดโรคได้
2. โรงเรียนไม่ค่อยสะอาดบางฟาร์มเกษตรกรยังไม่เอาใจใส่ในเรื่องการดูแลบริเวณโรงเรียน อันเป็นสาเหตุของการเพาะเชื้อโรคและอาจมีพวกสัตว์ต่าง ๆ เข้ามาพักอาศัย อาจเป็นอันตรายต่อไก่ที่เลี้ยง ได้ควรมีการกำจัดและทำความสะอาดประจำ
3. การสร้างโรงเรียนที่สังเกตเห็นจะมีหลายฟาร์มไม่มีการยกพื้นสูง เพื่อป้องกันการรบกวนของพวกสัตว์ต่าง ๆ ที่จะมาทำอันตรายต่อไก่ที่เลี้ยงได้
4. ไม่มีต้นไม้ให้ร่มเงา เป็นที่กำบังลม ฝน และช่วยป้องกันแสงแดดในตอนบ่ายการที่มีต้นไม้ในเวลาตอนบ่ายจะช่วยป้องกันแสงแดดไม่ให้ส่องมายังโรงเรียนไก่ได้เต็มที่เป็นการช่วยลดอุณหภูมิภายในโรงเรียน และช่วยให้ไก่ไม่เครียดกินอาหารได้อย่างเต็มที่
5. เรื่องเกี่ยวกับแหล่งน้ำ ส่วนมากฟาร์มของเกษตรกรที่เลี้ยงไก่จะใช้น้ำบาดาลหรือน้ำบ่อ ซึ่งเป็นน้ำที่ไม่ค่อยสะอาดอาจจะเกิดอันตรายต่อไก่ได้ ดังนั้นการใช้น้ำพวกนี้ควรมีการกรองก่อนนำมาให้ไก่ เพื่อลดเชื้อโรคต่างๆ ที่มากับน้ำ
6. ด้านอาหาร เกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารไว้สำหรับครวจำเป็น ถ้าหากว่าเกษตรกรไม่มีการกักตุนอาหารอาจทำให้ไก่ได้รับอาหารไม่ต่อเนื่อง การเจริญเติบโตอาจหยุดชะงัก ดังนั้นเกษตรกรควรมีการกักตุนอาหารไว้ให้เพียงพอต่อจำนวนไก่
7. การให้วัคซีนไก่ ส่วนมากเกษตรกรจะไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปาก การไม่สวมถุงมือหรือผ้าปิดปาก อาจจะนำเชื้อโรคจากสัตว์สู่คนได้เพราะโรคบางอย่างจะก่อตัวจากสัตว์แล้วค่อยมาเจริญเติบโตที่คนได้ และบางที่อาจจะนำมาจากคนสู่สัตว์ได้ไม่ว่าจะเป็นการสัมผัส การหายใจ เราควรมีการป้องกันทุกครั้ง

8. ในเรื่องของสัตว์เลี้ยงอื่น ไม่ควรที่จะปล่อยให้สัตว์เหล่านั้นหากินในบริเวณเดียวกับโรงเรือนไก่ เพราะอาจจะปล่อยให้โรคจากสัตว์เลี้ยงอื่นเข้ามาสู่ตัวไก่ได้ เราควรที่จะจับแยกเลี้ยงต่างหากเพื่อเป็นการป้องกันโรค

9. ในการเข้าออกภายในโรงเรือนหรือในฟาร์ม เกษตรกรที่จะมีการทำความสะอาดทุกครั้งเพื่อป้องกันการนำเชื้อโรค และยังช่วยป้องกันการตายของไก่อีกทางหนึ่ง

10. การตัดปากไก่ การตัดปากไก่ เป็นการช่วยลดปัญหาการจิกกันแล้วเกิดบาดแผล บางตัวอาจจะตายได้ซึ่งทำให้เกษตรกรต้องสูญเสียรายได้ในจุดนั้นไป ดังนั้นเพื่อไม่ให้ไก่จิกกันจึงควรมีการตัดปากทุกครั้งที่ทำให้การเลี้ยง เพื่อลดปัญหาการจิกกันและการแย่งอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาการจัดการฟาร์มของเกษตรกรผู้ทำการเลี้ยงไก่เนื้อสามสายพันธุ์ของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามซึ่งในการศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงการจัดการฟาร์มของเกษตรกรและทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาได้ผลว่า

การจัดการฟาร์มของเกษตรกรในด้าน โรงเรือนที่ใช้สำหรับการเลี้ยงไก่เนื้อสามสายพันธุ์ส่วนใหญ่เป็นโรงเรือนที่สร้างได้ตามมาตรฐานของการสร้างคือ ความกว้างของโรงเรือนจะอยู่ในช่วง 6 ถึง 10 เมตร ในการสร้างนั้นจะมีการใช้ผ้าหรือพลาสติกปิดกันทั้งสี่ด้านเพื่อป้องกันแสงแดดและเพื่อป้องกันความเย็นจากภายนอก ในการสร้างหลังคาส่วนใหญ่จะเป็นหลังคาที่ทำด้วยหญ้าคา ซึ่งการใช้วัสดุชนิดนี้นั้นเป็นวัสดุที่ประหยัดและหาได้ง่าย ในส่วนรูปแบบของหลังคานั้นส่วนใหญ่จะเป็นหลังคาหน้าจั่วชั้นเดียวเพราะการสร้างแบบนี้จะประหยัดกว่าการสร้างหน้าจั่วสองชั้นแต่ก็มีเกษตรกรบางรายที่มีการสร้างหลังคาหน้าจั่วสองชั้น อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 6 การสร้างโรงเรือนจะสร้างให้ตัวโรงเรือนอยู่ตามทิศตะวันออกและตะวันตก เกษตรกรจะสร้างโรงเรือนด้วยไม้ทั้งหลัง และปูพื้นด้วยคอนกรีตแต่ก็จะมีเกษตรกรบางรายที่มีการสร้างพื้นโรงเรือนด้วยไม้ อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 10 ในการสร้างหลังคานั้นเกษตรกรบางรายจะมีการสร้างเพดานเพื่อป้องกันความร้อนภายในโรงเรือน อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 9 ซึ่งการติดเพดานนั้นจะช่วยลดความร้อนภายในโรงเรือนได้เป็นอย่างดี ไม่ทำให้ไก่เกิดอาการเครียด และสามารถที่จะกินอาหารได้อย่างเต็มที่ ได้ อากาศภายในโรงเรือนของเกษตรกรถ่ายเทอากาศได้ดี ไม่มีการรบกวนของพวกหนู งู และแมลงต่างๆ ที่จะทำให้เกิดอันตรายต่อไก่ได้ ถึงแม้ว่าเกษตรกรบางรายจะไม่มี การทำความสะอาดบริเวณโรงเรือน อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 15 ด้านอาหารอาหารที่ใช้เกษตรกรให้ไก่กินจะให้อาหารเม็ดสำหรับไก่โตหรือไก่รุ่น และอาหารผงสำหรับไก่เล็กเพื่อให้ไก่กินอาหารได้ง่าย สามารถที่จะย่อยอาหารได้ดี แต่ก็มีเกษตรกรบางรายที่ให้อาหารเม็ดอย่างเดียว จะทำการให้อาหารเม็ดใหญ่ในไก่โต และอาหารเม็ดเล็กในไก่เล็ก ซึ่งเมื่อสังเกตแล้วไม่มีปัญหาเรื่องการกินอาหารและการย่อย ในการเก็บอาหารนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่จะเก็บอาหารไว้ในห้องเก็บอาหารหรือที่สำหรับเก็บอาหาร โดยจะไม่มี การรบกวนของหนู งู และแมลงต่างๆ ที่คอยจะมาเจาะกินอาหารอันเป็นสาเหตุของการเกิดโรคต่างๆ ได้ แต่สำหรับเกษตรกรบางรายก็จะมีปัญหาเรื่องการเก็บอาหาร มีปัญหาในเรื่องของหนู และแมลงต่างๆ มาเจาะกินอาหาร อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 14 แต่เมื่อทำการสัมภาษณ์ก็ไม่มี การได้รับอันตรายจากโรคต่างๆ ในการให้น้ำและอาหารนั้นจะทำการตลอดเวลาซึ่งจะให้ไก่กินอาหารได้อย่างเต็มที่ จำนวนอาหารที่ให้นั้นจะให้ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนกระทั่งทำการจับขาย 240

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิโกรัมต่อ 100 ตัว เกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่มีมีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็น แต่ตามมาตรฐานจำเป็นที่จะต้องมีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็นและในเวลาที่ถูกเงิน เช่น กรณีที่หมดเงินในเวลาที่ไม่ทันก็ยังสามารถนำออกมาใช้ได้ แต่ก็มีเกษตรกรบางรายที่มีการกักตุนอาหารไว้ใช้ในเวลาที่จำเป็น อาทิ เช่น เกษตรกรรายที่ 15 แต่ถ้าทำการสังเกตถึงแม้ว่าจะไม่มีมีการกักตุนอาหารไว้ใช้แต่เกษตรกรก็ไม่มีปัญหาเรื่องการให้อาหารไม่เพียงพอ การให้วัคซีนของเกษตรกรนั้นจะขึ้นอยู่กับโรคที่เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ของเกษตรกรซึ่งการให้วัคซีนส่วนใหญ่จะทำการให้วัคซีนที่สำคัญ คือ การให้วัคซีน ฟีลาเซีย นิวคาสเซิล หลอดลมอักเสบ แต่จะมีเกษตรกรบางรายที่มีการให้วัคซีนที่นอกเหนือจากนี้ อาทิเช่น เกษตรกรรายที่ 15 ซึ่งจะมีการให้วัคซีน กำโบโร ซึ่งเป็นโรคที่มีการแพร่ระบาดในพื้นที่ได้ เป็นโรคที่ทำให้ไก่เกิดอาการง่วง ซึม ไม่กินอาหาร อาจจะทำให้ไก่ตายได้ในเวลาไม่นาน การควบคุมโรค เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการควบคุมโรคที่ดีไม่ว่าจะเป็นการทำความสะอาดโรงเรือน การทำความสะอาดคอกน้ำและคอกอาหาร มีการทำความสะอาดวัสดุที่ใช้ในการรองพื้นรวมถึงมีการทำความสะอาดโดยรอบของโรงเรือน แต่ก็มีเกษตรกรบางรายที่ไม่มีมีการทำความสะอาดรอบบริเวณโรงเรือนซึ่งอาจจะทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ เกษตรกรจะมีการทำลายซากของไก่ที่ตายแล้วไม่ว่าไก่อันจะตายจากการจิกหรือเหตุใดก็ตามจะทำการเผาหรือฝังทันที ในการเข้าออกภายในโรงเรือนไม่มีมีการทำความสะอาดร่างกายและไม่มีการเข้มงวดในการเข้าออกภายในโรงเรือน เกษตรกรไม่มีการสวมถุงมือและผ้าปิดปากเพื่อช่วยในการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรคจากคนสู่สัตว์หรือจากสัตว์สู่คนได้ ในการนำลูกไก่มาจากบริษัทหรือที่จำหน่ายจะทำการกักลูกไก่โดยในการกักลูกไก่อันจะทำการกักลูกไก่ไว้ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและส่วนใหญ่จะทำการกักลูกไก่อยู่ในช่วง 1-2 สัปดาห์ การตัดปากไก่อจะมีการทำการตัดปากไก่ออก 1/3 ของปากบน เพื่อป้องกันการปัญหาการจิกกันของไก่ แต่จะมีเกษตรกรบางรายที่ไม่มีมีการตัดปากไก่อ เพราะจะทำให้ไก่เกิดการเครียดกินอาหารไม่เต็มที่และยังจะทำให้เกิดการกลัวและตกใจได้

ข้อเสนอแนะ

ในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาการจัดการฟาร์มเท่านั้น ควรจะมีการทำการศึกษาต่อในเรื่องต่อไปนี้

1. เรื่องการศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล
2. เรื่องการศึกษาปัญหาที่พบในการดูแลไก่เนื้อสามสายพันธุ์

ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้นั้นจะเป็นการทำให้การศึกษาได้ทราบถึงหลายอย่างประกอบการศึกษา เพื่อที่จะได้มีการสรุป หาแนวทางในการแนะนำเกษตรกรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไชยา อัยสูงเนิน . 2542 . ไก่เนื้อ . กรุงเทพฯ : ปราณีเจริญบลิ๊อกและการพิมพ์ .
- ไชยา อัยสูงเนิน . 2543 . ไก่เนื้อ . กรุงเทพฯ : ปราณีเจริญบลิ๊อกและการพิมพ์ .
- บุญลือ สมบูรณ์วงศ์ . 2533 . การผลิตสัตว์ปีก . เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้ .
- นิสิต ตั้งตระการพงษ์, คำนวณ นกแก้ว และ มนต์ เพชรทองคำ. 2528 . การฝึกอบรมการป้องกันโรค
ระบาดในสัตว์ปีก . วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
ลัดดา ยลโสภณ . 2530 . วิตามินซี . ธุรกิจอาหารสัตว์ . 4(12) : 113-121 .
- สถาบันวิจัยและพัฒนาสัตว์ปีกแห่งชาติ . 2543 . เอกสารไก่สามสายพันธุ์ . กรมปศุสัตว์
- สวัสดิ์ ธรรมบุตร, ศิริพันธ์ โมราถบ, บุญศักดิ์ เกียรติวาทิต และ อัมพร ธรรมบุตร. 2543 . การเลี้ยง
ไก่สามสายพันธุ์ . กรุงเทพมหานคร . กรมปศุสัตว์
- สมศักดิ์ เพียบพร้อม . 2530 . หลักและวิธีการจัดการธุรกิจฟาร์ม . กรุงเทพมหานคร . มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
- สาวิตรี บุญส่ง . 2519 . การสำรวจหาเชื้อสตัฟฟีโลคอคโคไคในซากไก่ตายในเขตภาคกลางของ ประเทศ
ไทยและการทดสอบความไวต่อการถูกทำลายเชื้อด้วยสารปฏิชีวนะและซัลฟาบางชนิด . วิทยา
นิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
- สาริต ไพบุลย์ศิลป์ . 2527 . สภาพการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน (อพสม.) .
สถาบันวิจัย กรมวิชาการเกษตร
- สุชีพ สุขสุแพทย์ . 2527 . หลักการเลี้ยงสัตว์ . กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง
- สุภาพร อิศริโยตม. ม.ป.ป. . การเลี้ยงไก่ . กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อาวุธ ต้น โข . 2529 . การผลิตสัตว์ปีก . กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง
- อุทัย ต้น โข . 2529 . อาหารและการผลิตอาหารเลี้ยงสุกรและสัตว์ปีก . กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
- North , M.O. and K. D. Bell . 1990 . Commercial Chicken Production Manual . New York , : Van
Nostrand Reinhold Publishing .
- Pearson , R.A. 1989 . Influence of Nutritional Factorson Hatchability . London : Anchor Press Ltd .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Vandergrift . 1983 . recent development in Poultry Nutrition . London : Anchor Press Ltd .

Rostangno , David and Claude Culpin. 1973 . Poultry Health and Management. University of
Cambridge: Granad Publishing

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้